

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

11/2007

JOANNA OLECH: Nowe tendencje w europejskiej książce dla dzieci

LUCJAN BILIŃSKI: Merytoryczne i prawne skutki sporu o kanon lektur szkolnych

GRAŻYNA SZPULAK: Oświatowe rozważania

Kalendarium rocznic literackich w 2008 r.

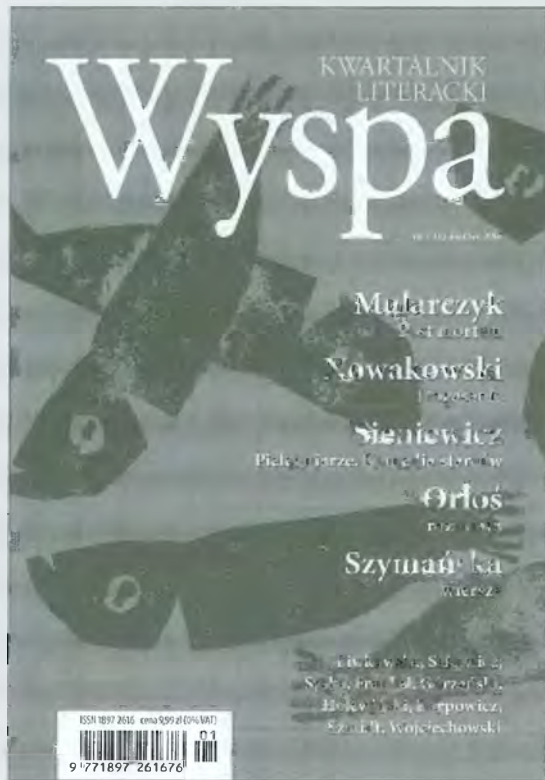
Laureaci Literackiej Nagrody Nobla. Kalendarz rocznic 2008

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

Nowe pismo poświęcone współczesnej literaturze polskiej i obcej – kwartalnik literacki „Wyspa”

- teksty krytyczne
- rozmowy z uznanymi autorami
- promujemy autorów interesujących, a nie do końca docenionych – na nich czeka dział „nowe nazwiska”
- teksty prozatorskie i poetyckie
- recenzje nowości wydawniczych
- „Cypel” – dodatek poświęcony kulturze alternatywnej adresowany głównie do „młodych zbuntowanych”
- piszą dla nas zarówno doświadczeni krytycy, jak i debiutanci, wkraczający dopiero do świata literatury i poezji

www.kwartalnik-wyspa.pl

Pierwszy numer już w sprzedaży!

Roczna prenumerata tylko 40 zł! Cena 1 egz. – 9,99 zł!

W NUMERZE:

- Jadwiga Chruścińska** 2 Od redaktora
- PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE**
- Lucjan Biliński** 3 Merytoryczne i prawne skutki sporu o kanon lektur szkolnych
- Grażyna Szpulak** 8 Oświatowe rozważania
- Urszula Tobolska,** 10 Na jakie trudności napotykają użytkownicy korzystając
Małgorzata Sikorska z różnych źródeł informacji dostępnych online?
- Cyfrowe okolice (23)*
- Henryk Hollender** 19 W każdym miejscu, w jednej chwili
- PRAWO W BIBLIOTECE**
- Krystyna Kuźmińska** 20 Porady prawne
- RELACJE**
- Maria Wojciechowicz** 22 Fonoteka wczoraj, dziś i jutro
- Justyna Grzymała** 23 XV Międzynarodowa Szkoła Letnia studentów bibliotekoznawstwa
- KSIAŻKA**
- Salon Pisarzy –*
- Bogdana Klukowskiego* 24 Tańczący z głową [Janusz Głowacki]
- Moje lektury*
- Adrian Uljasz** 27 Informator dla ludzi książki
28 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!
Oprac. Jadwiga Chruścińska
- BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO**
- Adrian Uljasz** 29 Działalność miejsko-gminnej biblioteki publicznej w społeczności lokalnej. Z wizytą w Zwierzyńcu
- Stanisława Ablewicz,** 31 Kilka słów o bibliotece wiejskiej na przykładzie Gminy Jasło
Agnieszka Jeleń
- Nowe obiekty biblioteczne*
- Roma Górnicka** 32 Nowa Biblioteka Publiczna na Zielonym Ursynowie
- Z WARSZTATU METODYKA**
- Zofia Kamola** 33 „Katyń – Golgota Wschodu”. Scenariusz apelu poświęconego rocznicy Zbrodni Katyńskiej
- Pożegnania*
- Henryka Kraska** 35 Genowefa Lichota
- Listy, opinie, porady* 36
- Wi@domości* 36
- Dodatki*
- Dorota Skotnicka** Kalendarium rocznic literackich w 2008 r.
- Grażyna Biliska** Laureaci Literackiej Nagrody Nobla. Kalendarz rocznic 2008

ŚWIAT KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ nr 11

Na okładce „PB”:

Wypożyczalnia nr 34 na warszawskim Zielonym Ursynowie

Wyjątkowo ładna tegoroczna jesień (nie licząc pierwszych opadów śniegu na południu Polski) obfituje w wiele pozytywnych symptomów i zjawisk decydujących o nowym postrzeganiu biblioteki i zawodu bibliotekarza. „Jak grzyby po deszczu” pojawiły się na przelomie września i października nowe obiekty biblioteczne. Już nawet „Poradnik” specjalizujący się w sygnalizowaniu oddawanych do użytku budynków nie nadąza. Zaczęło się oczywiście od Olsztyna, gdzie 14.09. br. otwarto MultiCentrum edukacyjne dla dzieci i młodzieży przy MBP, kilka dni później (20.09) oddano do użytku zmodernizowaną Bibliotekę Pedagogiczną w Toruniu. 26.09. została otwarta w Warszawie Biblioteka Centrum Myśli Jana Pawła II, a 28.09. Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie na Śląsku otworzyła swoje podwoje dla pierwszych czytelników, oddając im do dyspozycji siedzibę o kubaturze 3200 m², 125 komputerów, 3 projektory multimedialne, 16 kamer monitorujących, 12.10. otwarto w Warszawie pierwszą multimedialną bibliotekę dla dzieci w Dzielnicy Białoleka (projektowana przez ten sam zespół, znany już bibliotekarzom z prac przy wrocławskiej Mediatece i olsztyńskich placówkach: Planeta 11, Abecadło, MultiCentrum), 15.10. miało miejsce uroczyste otwarcie nowoczesnej Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, w Olsztynie zaś 17.10. – na warszawskim Aninie nowoczesnego i zaradne urokliwego budynku Wypożyczalni nr 87 Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Dzielnicy Wawer. To są przykłady zaledwie z przelomu dwóch miesięcy 2007 r. Do bibliotekarstwa polskiego wkracza zatem „nowe”. Podane wyżej fakty doskonale korespondują z uroczystościami jubileuszowymi z okazji 90-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz 80-lecia „Przeglądu Bibliotecznego”. Uroczystościom towarzyszyło Forum SBP (11.10.) i dwudniowa konferencja pt. „Przyszłość bibliotek w Polsce” (12-13.10.). Trzydniowe obrady w Auditorium St. Dembego w Bibliotece Narodowej w Warszawie zgromadziły ok. 400 bibliotekarzy z całej Polski, a uświetnił je swoją obecnością największy autorytet moralny naszego kraju – profesor Władysław Bartoszewski, który przez blisko 20 lat swojego życia związany był zawodowo z Wydawnictwem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, współpracując w tym okresie m.in. z Bogdanem Horodyskim, Edwardem Assburym, Józefem Korpalą, Janem Baumgartem, Marią Lenartowicz. Z perspektywy tygodnia czasu, od zakończenia spotkań jubileuszowych w Warszawie należy je ocenić bardzo pozytywnie. Były ciekawe, urozmaicone, podane w nowoczesnej formie, a obrady konferencyjne – na wysokim poziomie merytorycznym, obejmujące zakresowo całe spektrum zagadnień współczesnego bibliotekarstwa – z udziałem czołowych reprezentantów polskiego bibliotekarstwa. Ciekawymi elementami samego jubileuszu były: prezentacja multimedialna przedstawiająca dorobek 90-lecia SBP oraz towarzyszące imprezie wystawy „Z dziejów SBP 1917-2007” oraz „Pasje twórcze bibliotekarzy” – ekspozycja, która zawitała do Warszawy z odległych Zax, gdzie od kilku lat jest z powodzeniem organizowana. Do bibliotekarzy dotarło wiele ciekawych i wartościowych wydawnictw przygotowanych z okazji jubileuszu. Interesującym dopełnieniem obchodów jubileuszowych była konferencja nt. przyszłości bibliotek w Polsce. Referaty wprowadzające wygłosili: prof. Hanna Tadeusiewicz, dr Henryk Hollender, prof. Barbara Zybert, dr Stanisław Czajka oraz prof. Jan Malicki i Jan Wołosz. Miały one na celu pokazanie roli biblioteki na przestrzeni dziejów, ze szczególnym spojrzeniem na obecny charakter tych placówek – w dobie społeczeństwa informacyjnego, otwartych i dostosowujących się do zmieniającego się otoczenia. O randze polskich bibliotek decydować będzie ich innowacyjność, ale w obecnych warunkach trudno uznać ich stan rozwoju jako zadowalający, choćby z powodu niskiego utecznienia i informatyzacji i braku wyrazistej polityki bibliotecznej państwa. Postęp, który się zauważa następuje powoli i z dużym wysiłkiem bibliotekarzy. Główne treści konferencji uzupełniały obrady w IV panelach: Nauka o książce, bibliotece i informacji; Zawód bibliotekarza; Przyszłość czasopism bibliotekarskich fachowych i naukowych w dobie ery cyfrowej oraz Przyszłość bibliotek: akademickich i naukowych, publicznych, szkolnych i pedagogicznych. W czasie konferencji udało się w formie skrótowej zasygnalizować szereg ważnych problemów nurtujących współczesne polskie bibliotekarstwo (ustawa o bibliotekach, awans zawodowy bibliotekarza, współpraca bibliotek różnych sieci, relacje między czasopismami elektronicznymi i tradycyjnymi i ich dalszy rozwój, kierunki rozwoju bibliotek różnych typów) a także wskazać możliwości ich rozwiązywania. Ten cel został w pełni osiągnięty. Poprzez połączenie dwóch jubileuszy stracił nieco „Przegląd Biblioteczny” – najstarsze czasopismo naukowe o profilu bibliotekoznawczym, który niestety pozostał w cieniu problemów SBP.

Władzom i Pracownikom Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich należą się serdeczne podziękowania i gratulacje za znakomitą organizację imprezy i stworzenie dobrego klimatu do odbioru interesujących treści. Zatem do następnego jubileuszu.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

Merytoryczne i prawne skutki sporu o kanon lektur szkolnych

LUCJAN BILIŃSKI

Sprawa lektur szkolnych była zawsze przedmiotem zainteresowania tylko nauczycieli (a ściślej – polonistów), bibliotekarzy i uczniów „skazanych” na ich czytanie. Wszystko zmieniło się w 2007 r. za sprawą kontrowersyjnych decyzji w doborze lektur Romana Giertycha – byłego ministra edukacji narodowej (do 13 sierpnia 2007 r.).

Źródła sporu o kanon lektur

Od połowy 2007 r. powstał ostry spór na temat doboru lektur, który przybrał także formę polityczną. Wydaje się, że w dużym stopniu miał on swoje podłoże w totalnej krytyce Romana Giertycha, jako polityka Ligi Polskich Rodzin. Wszystkie jego pomysły, a było ich wiele (z pewnością za wiele), mogły zawsze liczyć na rzeszę oponentów. Według Romana Giertycha zmiana lektur dokonywana jest po to, *żeby zniknęły książki, które nie pokazują pozytywnego podejścia do wychowania. Promujemy natomiast książki, które pomagają kształtować charaktery. Takie wartości, jak: obowiązkowość, uczciwość, prawdomówność, rzetelność, pracowitość, patriotyzm, roztropność itd., powinny być wpajane młodym pokoleniom*¹. W jego ocenie Witold Gombrowicz – to dezerterski, który opuścił kraj w 1939 r., miał także zastrzeżenia do postawy moralnej autora *Ferdynurka*. Ten pogląd spotkał się z gorącą dezaprobatą, podobnie jak wniosek o włączenie do kanonu Jana Dobraczyńskiego. Tak więc już od samego początku, kiedy pojawiły się propozycje zmiany dotychczasowego kanonu lektur ścierały się bardzo ostro opinie merytoryczne, polityczne i ideologiczne wokół doboru pozycji. Przybrały one bardziej konkretny kształt po opublikowaniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

z dnia 3 lipca 2007 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.

Spory na temat kanonu lektur szkolnych przebiegały na dwóch płaszczyznach: urzędowej i pozaurzędowej. Tę pierwszą zapoczątkował minister kultury i dziedzictwa narodowego Kazimierz Michał Ujazdowski, który już po zapoznaniu się z projektem rozporządzenia oświadczył², że *projekt nie zamyka sprawy wykazu lektur szkolnych. Jest to nadal całkowicie otwarta kwestia, która wymaga dalszych prac*. Podkreślił, że spis lektur szkolnych powinien być ukształtowany przy uwzględnieniu kilku zasad: hierarchii dokonania literackich, szacunku dla integralności całej polskiej literatury oraz troski o znajomość literatury europejskiej. W ocenie ministra kanon lektur musi być także wolny od wszelkich prób ideologizacji procesu edukacyjnego.

Dlatego ów projekt budził nadal poważne zastrzeżenia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ponieważ całkowicie pominięto w nim prozę Witolda Gombrowicza. Marginalnie potraktowana została twórczość polskich pisarzy emigracyjnych, takich jak Józef Mackiewicz, Andrzej Bobkowski czy Jerzy Stempowski. Zdecydowany protest wzbudził pomysł włączenia do kanonu *Listów Nikodema* Jana Dobraczyńskiego. Minister Kazimierz M. Ujazdowski podkreślił, że MEN nie odniosło się też do kilku istotnych propozycji zgłoszonych w konsultacjach międzyresortowych przez MKiDN. Pominięto twórczość Brunona Schulza, Stanisława Lema, Jana Lechonia, Kazimierza Wierzyńskiego. Krytycznie oceniono ograniczenie lektur tylko do fragmentów *Kordiana* Juliusza Słowackiego, *Nieboskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego. Niezrozumiałe, z punktu widzenia edukacji literackiej najmłodszych, było skreślenie utworów Marii Konopnickiej i Kornela Makuszyńskiego.

¹ Opinię tę ujawnił Paweł Goźliński na stronach Internetu 6.07.2007 r.

² Zob.: <http://www.mkidn.gov.pl/website/index.jsp>

Kanon bez Witolda Gombrowicza, ale z Janem Dobraczyńskim

Zaraz po ukazaniu się rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lipca 2007 r. Kazimierz M. Ujazdowski wydał kolejne oświadczenie, uznając decyzję i sposób postępowania ministra edukacji narodowej Romana Giertycha w sprawie wydania rozporządzenia dotyczącego kanonu lektur szkolnych za błędne. Jego zdaniem „polityka rządu powinna tworzyć całość. W sferze tak istotnej i delikatnej jak edukacja, nie może być zdominowana przez niewielką partię koalicyjną, która nie zawsze ma poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne. Dobra polityka konserwatywna, która troszczy się o poziom edukacji i kształt polskiego patriotyzmu, nie może uderzać w żywą tkankę polskiej kultury oraz odgórnie ograniczać pluralizm opinii i wrażliwości. Działania LPR i ministra Giertycha w tej sprawie osłabiają potencjał polskiej centroprawicy”.

W czasie konsultacji projektu rozporządzenia resort kultury zaproponował m.in. w spisie lektur w II Etapie Edukacyjnym dla klas IV-VI dodanie książki Stanisława Lema – *Bajki robotów* (wybór).

Związek Nauczycielstwa Polskiego w całości odrzucił projekt rozporządzenia podkreślając, że ma on charakter ideologiczny i pomija autorów wybitnych dzieł literatury narodowej i powszechnej.

Do Ministra Edukacji Narodowej wpłynął protest **Stowarzyszenia Rodziny Henryka Sienkiewicza** z wnioskiem o wykreślenie z lektur szkolnych książek Henryka Sienkiewicza.

Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” przedstawiła wstępne uwagi do projektu w sprawie lektur, proponując wykreślenie w spisie lektur dla II etapu edukacyjnego pozycji *Sposób na Alcibiadesa* Edmunda Niziurskiego, ponieważ, jej zdaniem, utwór ten nie odzwierciedla realiów.

Zarząd Główny Społecznego Towarzystwa Oświatowego postulował uwzględnienie w kanonie lektur następujących twórców: Witolda Gombrowicza, Stanisława Witkiewicza (Witkacego), Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Józefa Mackiewicza, Włodzimierza Odojewskiego, Josepha Conrada, Franza Kafkę, Fiodora Dostojewskiego.

Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów było przeciwne uwzględnieniu w spisie lektur

Starej baśni, tekstu martwego czytelnictwo.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich poparła także uwzględnienie w kanonie: Goethego, Conrada, Witkacego i Grudzińskiego.

Do sporu o kanon lektur szkolnych przyłączyli się także publicyści i krytycy literaccy. Obszerny tekst na ten temat napisał Paweł Huelle pod wymownym tytułem – *Dlaczego boją się Ferdynandów*³. Znalazły się tam argumenty w obronie pominiętego w kanonie lektur Witolda Gombrowicza. P. Huelle stwierdził, że „Jan Błoński już w latach 70. zaliczył *Ferdynandów* do jednej z najwybitniejszych powieści dwudziestolecia międzywojennego. Triumfalny, choć powolny powrót dzieł Gombrowicza z emigracji do kraju, dokonywał się niejako pod sztandarem *Ferdynandów*, choć wśród znawców i koneserów jego twórczości liczni są zwolennicy dania pierwszeństwa *Dziennikom lub Transatlantykowi*”.

Skutkiem tego merytorycznego sporu o kształt kanonu lektur była decyzja natury prawnej w postaci rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2007 r. uchylające rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁴.

Weszło ono w życie z dniem ogłoszenia. Z podanych dat możemy wyliczyć, że ustalony przez ministra Giertycha kanon lektur obowiązywał tylko 21 dni i to na szczęście w czasie wakacji.

Kanon zmodyfikowany, lecz nieobowiązujący

Po uchyleniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lipca 2007 r. rozpoczęły się intensywne konsultacje pomiędzy ministrami: Edukacji Narodowej oraz Kultury

³ „Gazeta Wyborcza” nr 157 (5465) z 7-8 lipca 2007 r.

⁴ Dz. U. z dnia 31 lipca 2007 r. Nr 136, poz. 960.

i Dziedzictwa Narodowego w celu wypracowania kompromisowego rozwiązania tego problemu. Efekt tych prac był na tyle pozytywny, że minister Kazimierz M. Ujazdowski na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Edukacji Narodowej zamieścił następujące oświadczenie: „Z dużą satysfakcją przyjmuję zadeklarowaną dziś przez premiera Jarosława Kaczyńskiego wolę zmian w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kanonu lektur szkolnych. Cieszę się, że zgłaszany przeze mnie postulat obecności w spisie lektur utworów Witolda Gombrowicza, Jana Lechonia i Kazimierza Wierzyńskiego znajdzie swój wyraz w nowym dokumencie rządowym. Cieszę się, że premier podzielił pogląd, iż spis lektur musi być ukształtowany przy uwzględnieniu zasad takich jak: hierarchia dokonań literackich oraz szacunek dla integralności całej polskiej literatury, w tym obecności polskiej literatury powstałej na emigracji”.

Oświadczenie tej treści zachęciło Ministra Edukacji Narodowej do podpisania kolejnego rozporządzenia z datą 6 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Po podpisaniu rozporządzenia zostało ono skierowane do druku w Dzienniku Ustaw, ale nie zostało ono opublikowane. Tekst owego rozporządzenia znalazł się na stronie internetowej Ministra Edukacji Narodowej i tylko tam jest dostępny⁵. W tym czasie sprawy kadrowe gwałtownie się przyspieszyły: w połowie sierpnia br. wicepremier i minister edukacji narodowej został odwołany, a na jego miejsce mianowano prof. Ryszarda Legutko. Dość szybko zapoznał się on ze spuścizną swego poprzednika i zapowiedział istotne zmiany w resorcie edukacji narodowej. Miały one dotyczyć także kanonu lektur szkolnych, ponieważ ostatnia ich wersja z 6 sierpnia nie zadowolili nowego ministra. Tymczasem trzeba się było spieszyć, bo za kilka dni miał się rozpocząć nowy rok szkolny. Na kilka dni przed „dzwoniem” w Internecie ukazało się nowe rozporządzenie w sprawie kanonu lektur – z mocą obowiązującą od 1 września 2007 r.

Nowe wydane rozporządzenie wraz z załącznikami ma blisko 100 stron, a najważniejsza jego część – załączniki – zawierające m.in. spisy obowiązujących lektur, dostępne są tylko w formacie PDF⁶, bardzo trudnym do skopionania. Ze względu na ten fakt, jak i na znajdujące się jeszcze na stronach Internetu nieaktualne spisy lektur, przedstawiam czytelnikom „Poradnika Bibliotekarza” pełny zestaw lektur, który wszedł w życie z dniem 1 września 2007 r.

Jak wiadomo, edukacja szkolna przebiega w następujących etapach dostosowanych do okresów rozwojowych ucznia:

- 1) etap I – klasy I-III szkoły podstawowej,
- 2) etap II – klasy IV-VI szkoły podstawowej,
- 3) etap III – gimnazjum, po którym następuje edukacja na poziomie liceum.

Dla wymienionych etapów edukacyjnych przypisany został odpowiedni zestaw lektur. Przedstawia się on następująco:

I Etap Edukacyjny: klasy I-III

Obowiązują następujące lektury: H. Ch. Andersen – *Baśnie* (wybór): Władysław Bełza – *Kto ty jesteś? Polak mały!*; Jan Brzechwa – *Akademia Pana Kleksa*; Wanda Chotomska – *Legendy polskie*; Maria Konopnicka – *O krasnoludkach i sierotce Marysi* (fragmenty); Hugh Lofting – *Doktor Dolittle i jego zwierzęta*; Astrid Lindgren – *Dzieci z Bullerbyn*; Kornel Makuszyński – *120 przygód Koziołka Matołka* (księga I); Alan Alexander Milne – *Kubuś Puchatek*; ks. Jan Twardowski – *Patyki i patyczki*; Julian Tuwim – wiersze dla dzieci: *Lokomotywa*, *Słoń Trąbalski*; inne wybrane utwory klasycznej literatury dziecięcej polskiej i światowej.

W szkołach, które organizują naukę języka mniejszości narodowej lub etnicznej albo języka regionalnego – języka kaszubskiego, język ten jest nauczany w ramach nauczania zinte-

⁶ PDF (*Portable Document Format*) – jest formatem plików służącym do prezentacji, przenoszenia i drukowania treści tekstowo-graficznych, stworzonym i promowanym przez firmę Adobe Systems. Językiem opisu pliku PDF jest okrojona wersja języka programowania PostScript wzbogacona o elementy hipertekstowe.

⁵ Zob.: http://bip.men.gov.pl/akty_projekty/projekt_rozporzadzenia_20070806_podpisane.pdf

growanego. Treści nauczania w klasach I-III powinny być czerpane z podobnych kręgów tematycznych, jakie zostały określone powyżej, z uwzględnieniem kultury danej mniejszości narodowej lub etnicznej, albo społeczności posługującej się językiem regionalnym – językiem kaszubskim.

Zajęcia z języka obcego powinny zawierać treści nauczania obejmujące podstawowe słownictwo odnoszące się do zakresów tematycznych realizowanych w kształceniu zintegrowanym.

II Etap Edukacyjny: klasy IV-VI

Obowiązują następujące lektury:

1. Literatura: Carlo Collodi – *Pinokio*; Wiktor Gomulicki – *Wspomnienia niebieskiego mundurka*; Irena Jurgielewiczowa – *Ten obcy*; Rudyard Kipling – *Księga Dżungli*; Józef Ignacy Kraszewski – *Stara baśń*; Clive Staples Lewis – *Opowieści z Narnii*. Cz. 1: *Lew, Czarownica i stara szafa*; Kornel Makuszyński – *Szatan z siódmej klasy*; Lucy Maud Montgomery – *Ania z Zielonego Wzgórza*; Edmund Niziurski – *Sposób na Alcibiadesa*; Henryk Sienkiewicz – *W pustyni i w puszczy*; Alfred Szklarski – *Tomek w krainie kangurów*; ks. Jan Twardowski – *Zeszyt w kratkę*; Mark Twain – *Przygody Tomka Sawyer*; Juliusz Verne – *W 80 dni dookoła świata*; Stanisław Lem – *Bajki robotów*.
2. Baśnie, legendy, opowiadania i utwory poetyckie pochodzące z regionu.
3. Inne teksty reprezentatywne dla źródeł kultury europejskiej.
4. Wybrane przez uczniów i nauczyciela stosownie do możliwości i potrzeb uczniów:
 - utwory prozatorskie i poetyckie wprowadzające w polską tradycję i współczesność literacką,
 - teksty reprezentatywne dla różnych rodzajów, gatunków i form artystycznego wyrazu, ze szczególnym uwzględnieniem utworów epickich, w tym odmian prozy fabularnej, literatury *science fiction*.
5. Teksty użytkowe, publicystyczne, popularnonaukowe, przedstawienia teatralne, filmy, słuchowiska radiowe, programy telewizyjne.

III Etap Edukacyjny: lektury w gimnazjum:

1. Wybrane utwory z klasyki światowej: *Biblia* (w tym *Pieśń nad Pieśniami*, *Hymn św. Pawła o miłości*, *Apokalipsa* – fragmenty); Homer – *Iliada* lub *Odyseja* (fragmenty); Sofokles – *Antygona*; *Pieśń o Rolandzie* (fragmenty); Wiliam Szekspir – *Romeo i Julia*; Miguel Cervantes – *Don Kichote* (fragmenty); Karol Dickens – *Opowieść wigilijna*; Antoni Czechow – *Śmierć urzędnika*; Antoine de Saint Exupéry – *Mały Książe*; Ernest Hemingway – *Stary człowiek i morze*.
2. Wybrane utwory z klasyki polskiej: *Bogurodzica*; Arkady Fiedler – *Dywizjon 303*; Aleksander Kamiński – *Kamienie na szaniec*; Melchior Wańkowicz – *Ziele na kraterze*; Miron Białoszewski – *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty); Jan Kochanowski – *pieśń: Czego chcesz od nas, Panie...* oraz wybrane fraszki i treny; Ignacy Krasicki – wybrane bajki i jedna z satyr; Adam Mickiewicz – *Ballady i romanse*, *Dziady cz. 2*, *Pan Tadeusz* (fragmenty); Henryk Sienkiewicz – *Krzyżacy*, Aleksander Fredro – *Zemsta*; Bolesław Prus – *Kamizelka*; Juliusz Słowacki – *Balladyna* (fragmenty); Stefan Żeromski – *Szyfrowe prace*; Zofia Kossak-Szczucka – *Bursztyny*.
3. Wybór liryki XIX w., wybór poezji XX w. (w tym utwory Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, Czesława Miłosza, ks. Jana Twardowskiego).
4. Wybór nowelistyki XIX i XX w. (w tym utwory, co najmniej jeden utwór pozytywistyczny).
5. Wybrane utwory współczesnej prozy polskiej i dramatu.
6. Wybrane utwory o dorastaniu, w tym powieści dla młodzieży (np. Małgorzaty Musierowicz lub Ireny Jurgielewiczowej).
7. Przykłady literatury regionalnej, wkład literatury regionalnej do ogólnopolskiej skarbnicy literackiej.
8. Przykłady literatury biograficznej i pamiętnikarskiej (Paweł Zuchniewicz – *Wujek Karol. Kapłańskie lata Papieża*; Karolina Lanckorońska – *Wspomnienia wojenne*).

9. Wybrane z czasopism i prasy codziennej teksty publicystyczne, informacyjne, reklamowe.
10. Utwory zaproponowane przez uczniów i nauczyciela, w tym literatura popularna (co najmniej jeden w każdej klasie).
11. Inne składniki kultury (przedstawienia teatralne, filmy, słuchowiska radiowe, programy telewizyjne, przekazy ikonizacyjne, pozycja śpiewana).

Lektury dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających

1. Literatura polska: *Bogurodzica* w kontekście poezji średniowiecznej; Jan Kochanowski – pieśni, treny (wybór); poezja baroku (wybór); Ignacy Krasicki – pieśń: *Hymn do miłości Ojczyzny*, satyry i liryki (wybór); Stanisław Staszic – *Prestrogi dla Polski* (fragmenty); Adam Mickiewicz – *Konrad Wallenrod*, *Pan Tadeusz*, *Dziady* cz. 3; Juliusz Słowacki – *Kordian*; Zygmunt Krasiński – *Nieboska komedia* (wybrane sceny). *Listy* (wybór); wybór poezji romantycznej (w tym utwory Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida); Bolesław Prus – *Lalka*; Eliza Orzeszkowa – *Nad Niemnem*; Henryk Sienkiewicz – *Quo vadis*, *Potop*; wybór poezji młodopolskiej; Stanisław Wyspiański – *Wesele*; Władysław Stanisław Reymont – *Chłopi*, t. 1: *Jesień*; Stefan Żeromski – *Ludzie bezdomni*, *Przedwiośnie*; Maria Dąbrowska – *Noce i dnie*; Bruno Schultz – *Sklepy cytrynowe* (wybrane opowiadania); Zofia Nałkowska – *Granica*; Sławomir Mrożek – *Tango*; Zofia Kossak-Szczucka – *Pożoga*; Tadeusz Borowski – *Pożegnanie z Marią* (wybrane opowiadania); Gustaw Herling-Grudziński – *Inny świat*; wybór poezji XX w. (w tym utwory Bolesława Leśmiana, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Czesława Miłosza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Tadeusza Różewicza, Mirona Białoszewskiego, Wisławy Szymborskiej, Stanisława Barańczaka, ks. Jana Twardowskiego); Jan Paweł II – *Pamięć i tożsamość*; Ryszard Kapuściński – *Cesarz*; abp Kazimierz Majdański – *Będziecie moimi świadkami...* lub kar-

dynał Stefan Wyszyński – *Zapiski więzienne*; inne wybrane fragmenty prozy dokumentalnej (reportaż, dziennik, pamiętnik) i eseistycznej; inne utwory zaproponowane przez uczniów i nauczyciela; teksty kultury (adaptacje filmowe powieści i inne filmy, spektakle teatralne, utwory muzyczne, obrazy, słuchowiska, programy telewizyjne, teksty prasowe).

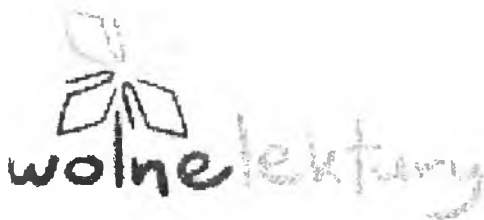
2. Literatura powszechna: Sofokles – *Król Edyp*; Horacy – Wybór pieśni; William Szekspir – *Makbet*; Molier – *Świętoszek*; Johann Wolfgang von Goethe – *Cierpienia młodego Wertera*; Fiodor Dostojewski – *Zbrodnia i kara*; Joseph Conrad – *Lord Jim*; Clive Staples Lewis – *Listy starego diabła do młodego*; George Orwell – *Folwark zwierzęcy*.

Lektury w kształceniu rozszerzonym

1. Literatura polska: Jan Kochanowski – *Treny*; wybrany dramat romantyczny Juliusza Słowackiego lub Zygmunta Krasińskiego; Henryk Rzewuski – *Pamiętnik Soplicy* (wybór); Stanisław Ignacy Witkiewicz – *Szewcy* (fragmenty); Maria Kuncewiczowa – *Cudzoziemka*; Maria Malewska – *Sir Tomasz More odmawia*; Wiesław Myśliwski – *Kamień na kamieniu* lub Antoni Libera – *Madame*; wybrany utwór polskich pisarzy emigracyjnych (Andrzeja Bobkowskiego, Witolda Gombrowicza i Józefa Mackiewicza).
2. Literatura powszechna: Dante Alighieri – *Boska Komedia* (fragmenty *Piekła*); Franz Kafka – *Proces*; Michaił Bułhakow – *Mistrz i Małgorzata*; Święty Augustyn – *Wyznania* (fragmenty); Platon – *Obrona Sokratesa*.
3. Zaproponowany przez uczniów i nauczyciela utwór literatury polskiej, europejskiej lub światowej.

Lektury dostępne w Internecie

Z poprzedniej części artykułu dowiedzieliśmy się jakie lektury obowiązują od roku szkolnego 2007/2008. Na zakończenie chciałbym zachęcić do zapoznawania się z ich treścią za pośrednictwem Internetu. Jest to już możliwe od 17 września 2007 r., ponieważ właśnie w tym dniu Biblioteka Narodowa zainaugurowała portal www.wolnelektury.pl

Na początku portal udostępnia utwory kilkunastu autorów, m.in. Sofoklesa, Adama Asnyka, Aleksandra Fredry, Adama Mickiewicza, Jana Andrzeja Morsztyna, Artura Opmana, Henryka Sienkiewicza i Juliusza Słowackiego. Koordynator projektu – Fundacja Nowoczesna Polska zapewnia, że systematycznie będą dodawane następne teksty z opracowaniami.

Oczywiście na portalu będzie można publikować tylko te książki, które wyszły już spod działania prawa autorskiego i przeszły do tzw. domeny publicznej. Prawo autorskie to ograniczony w czasie monopol pozwalający autorom i wydawcom nowych książek na czerpanie dochodu z ich dystrybucji. Zgodnie z prawem autorskim znajdują się tu książki, których autorzy zmarli przed 1937 r.

Oferowana użytkownikom internetowa biblioteka lektur szkolnych wyróżnia się spośród innych podobnych portali tym, że umożliwia twórcze korzystanie z dobrodziejstw Internetu, jednocześnie pozwala na bezpłatne korzystanie z tekstów wzbogaconych o bogaty aparat literaturoznawczy, bowiem do prac redakcyjnych zaangażowano nauczycieli z renomowanych szkół i pracowników naukowych z Instytutu Badań Literackich i uniwersytetów, którzy opatrują teksty lektur komentarzami, objaśnieniami i przypisami.

Portal www.wolnelektury.pl jest prosty i wygodny w obsłudze. Jego użytkownicy mogą przeszukiwać teksty lektur pod kątem występujących w nich motywów literackich, powiązań z innymi książkami, przynależności gatunkowej i rodzajowej itp. W niedalekiej przyszłości portal ten da możliwość nauczycielom tworzenia koszyków z polecanymi przez siebie lekturami, które później uczniowie będą mogli jednym kliknięciem ściągnąć (w kilku formatach do wyboru) na swój komputer. W przyszłości portal „Wolne Lektury” zagwarantuje swobodny dostęp do wielu arcydzieł literatury polskiej i światowej.

Oświatowe rozważania

GRAŻYNA SZPULAK

Mam to szczęście w nieszczęściu (?) bycia w tej grupie nauczycieli, którzy mogą przejść do końca 2007 r. na tzw. wcześniejszą emeryturę (zgodnie z Kartą Nauczyciela). Przez ostatni rok pracy przyglądałam się temu, co dzieje się w oświacie i w samej szkole. Kiedy ponownie zaczął się szum informacyjny nt. emerytur nauczycielskich, zadałam sobie pytanie, czy w ogóle chcę jeszcze zostać w obecnej szkole? Mogłabym jeszcze popracować parę lat; jestem nauczycielem dyplomowanym; zawsze odpowiadała mi praca nauczyciela bibliotekarza, lubiłam (i lubię!) ją, nie nudziłam się w niej (co, niektórych dziwi do dnia dzisiejszego); wiedziałam co chcę robić i potrafiłam to wszystko jakoś zorganizować. Były lata lepsze i gorsze, łatwiejsze i trudniejsze – normalnie, jak

w życiu, jak w każdym zawodzie. Nieraz miałam mieszane odczucia dotyczące zmian i pseudozmian zachodzących w szkolnictwie. Praktycznie od końca lat 80. XX w. sytuacja robiła się coraz gorsza: kolejne zmiany i reformy, kolejne ekipy rządzące (także i w MEN), kolejne pomysły na cudowną poprawę sytuacji – to wszystko dotyczyło szkoły, a więc i biblioteki szkolne. Zawsze najgorsza była i jest dla mnie, tendencja popadania w skrajności prowadzące do głupoty, bezsensu, bezwartościowości, przerostu formy nad treścią, i to zarówno w procesie edukacji (nauczaniu), jak i jego organizacji, administracji, przepisów prawnych, itp.

Mimo wyższego wykształcenia, stopnia nauczyciela dyplomowanego oraz wieloletniego doświadczenia zawodowego, pewnych spraw nie mogę zrozumieć („nie mieszczą” mi się w głowie). Resort odpowiedzialny za edukację (oświatę, szkolnictwo) kojarzy się dzisiaj z: brakiem tolerancji, maturalną amnestią, nieko-

edukacyjnymi klasami, „trójkami Giertychowskimi”, powszechnym unundurowaniem dzieci i młodzieży, indeksem lektur (w negatywnym rozumieniu), homofobią, walką z aborcją! MEN, mając od lat problemy z zapewnieniem środków na właściwe funkcjonowanie szkół, na zajęcia pozalekcyjne i sportowe, na pomoce naukowe i książki do bibliotek szkolnych, chce dofinansowywać ww. mundurki czy też szkolne wycieczki do miejsc pamięci i patriotyzmu! Sic!

Jako nauczyciela bibliotekarza wyjątkowo zbulwersowała mnie sprawa lektur. W okresie mojej pracy zawodowej, różne tytuły wchodziły lub wypadły z tego kanonu. Ale nigdy nie zdarzyło się, by jednocześnie wyrzucono z niego tytuły autorów, tyle tytułów i pozycji reprezentujących klasykę polską i światową! Patrząc na propozycje nowego kanonu, stwierdziłam, że „najlepiej” gdyby zatrzymał się on na pozytywizmie, ponieważ właśnie późniejsze epoki przyniosły w literaturze owe niepokoje, bunty, rozważania egzystencjalne, stawianie trudnych (niewygodnych) pytań, poruszanie trudnych problemów moralnych. Ale przecież, jak powiedział Krystian Lupa: „Literatura ma wyrwać ze schematyzmu, który nie pozwala człowiekowi dojrzeć (...) «Patriotyzm niedorozwiniętych» zagraża młodemu pokoleniu bardziej niż propagowanie innych «niedozwolonych rzeczy». (*Patriotyzm niedorozwinięty* (wywiad z K. Lupa). „Gazeta Wyborcza” 2007 nr 129). Im bliżej współczesności, tym częściej autorzy sięgają po tematy kontrowersyjne, pobudzające (i zmuszające!) do myślenia i dyskusji. Ale czy przez to złe??? Nie chcę, i nie będę pisać o zrozumiałości czy niezrozumiałości Gombrowicza, bo mądrzejsi ode mnie „przenicowali” ten temat od podszewki. Niewątpliwie znalazł się on w doskonałym towarzystwie: Kafka, Dostojewski, Goethe, Witkiewicz, Conrad, Herling-Grudziński. Za to: „W miejsce istotnych dla młodego człowieka, mówiących o najważniejszych dylematach moralnych dzieł MEN zaproponował czytadła w rodzaju powieści działacza PAX i członka PRON” (A. Pezda: *Księgarnie i ludzie bronią książek przed Giertychem*, „Gazeta Wyborcza” 2007 nr 127). Przeciwno tym cięciom zaprotestowali

nauczyciele, naukowcy, artyści – indywidualnie oraz poprzez różne organizacje i stowarzyszenia, księgarnie, ba! nawet niektórzy przedstawiciele rządu!

Przyznaję, że przewrotnie pomyślałam, że i z tego absurdu może wynikać coś pozytywnego (choć nie wierzę, by taki cel przyświecał MEN). Mianowicie, jeśli coś jest zakazane (wyrzucone, usunięte) – wszyscy zaczynają zastanawiać się dlaczego? W przypadku literatury, taki wzrost zainteresowania i takie pytania sprawiają, że wzrasta ich poczytność! Czyżby w ten absurdalny sposób miał nastąpić wzrost czytelnictwa w naszym społeczeństwie??? Literatura z tzw. drugiego obiegu to wcale nie tak odległe czasy. Podobnie widzi to Kazimierz Kutz: „Czytaliśmy zakazaną literaturę przy drzwiach zamkniętych (...) Wykluczenie i zakazy (...) to najlepszy mechanizm tworzenia nowoczesnych elit intelektualnych” (K. Kutz: *Giertych jest wielki* (wywiad z K. Kutzem). „Gazeta Wyborcza”, jw.).

Koniec minionego roku szkolnego, to kolejne „boje” o lektury, kolejne, zaprzeczające sobie informacje: z jednej strony wiadomości, że wycofani autorzy wracają do kanonu lektur, a z drugiej – zaprzeczenia ze strony ministra. Nie było dnia, by media nie poruszały tego tematu. Staralam się śledzić ten problem w prasie codziennej, stąd moje cytaty z „Gazety Wyborczej”. Jakby tego było mało, MEN szykuje się również do rewizji podręczników historii!

Zastanawiam się, czy scena edukacji to jakiś nieustający i żaloszny kabaret? Jeśli tak, to śmiech z tych wątpliwych żartów i dowcipów pozostawia uczucie niesmaku. Niesmaku, że to MEN jest inicjatorem i sprawcą tych kompromitujących posunięć, tego ciągłego i niepotrzebnego zamieszania, które, niestety, negatywnie odbija się na procesie kształcenia dzieci i młodzieży oraz na codziennej pracy szkoły.

Wracam na koniec do mojego pytania: Czy chciałabym zostać? Odpowiedź brzmi: nie, nie chcę. Ani już nie widzę miejsca dla siebie, ani już nie potrafię odnaleźć się w tym oświatowym „bałaganie” usankcjonowanym przez odpowiedzialne za ten resort Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Na jakie trudności napotykają użytkownicy korzystający z różnych źródeł informacji dostępnych online?

URSZULA TOBOLSKA
MAŁGORZATA SIKORSKA

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu stara się nadążać, a nawet wyprzedzać potrzeby informacyjne swoich czytelników. Jednak potencjał informacyjny, jakim biblioteka dysponuje, nie jest w pełni wykorzystywany przez odbiorców informacji. Rozmaitość źródeł informacji sprawia, że czytelnicy nie zawsze potrafią sprawnie się po nich poruszać. Celem artykułu jest identyfikacja trudności, które ograniczają dostęp użytkowników do poszukiwanych przez nich źródeł informacyjnych. Omówiono wyniki badań przeprowadzonych w tym zakresie wśród nauczycieli i studentów przygotowujących się do zawodu nauczycielskiego, korzystających z biblioteki pedagogicznej we Wrocławiu.

Wstęp

Wyzwaniem dla współczesnych bibliotek jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych ich użytkowników. Automatyzacja procesów bibliotecznych przynosi wymierne korzyści zarówno dla biblioteki, jak i dla czytelników. Rozwój baz online Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu, ich bogata oferta jakościowa i ilościowa sprawiły, że placówka wrocławska szybko znalazła się w czołówce nowoczesnych ośrodków informacji edukacyjnej. Komputerowe przeszukiwanie baz danych pozwala na szybsze dotarcie do informacji, co przy obecnym tempie życia jest niezwykle istotne. Nowoczesna technologia telekomunikacyjna umożliwiła wszystkim zainteresowanym czytelnikom dostęp do uporządkowanych zasobów informacji edukacyjnej DBP we Wrocławiu. Mogą oni korzystać zarówno z elektronicznego katalogu książek, jak i z unikatowej, własnej, elektronicznej bazy zawartości czasopism gromadzonych w placówce. Biblioteka pedagogiczna jako specyficzna placówka oświatowa stała się instytucjonalnym przewodnikiem po świecie informacji. Dlatego też, ułatwiając czytelnikom dotarcie do właściwych danych, podjęła się przygotowania swo-

istych instrukcji „poruszania się” po bazach danych DBP we Wrocławiu. Ponadto bardzo przydatne stało się zaopatrzenie opisów w dodatkowe informacje, jak: adnotacje, spisy treści itp.

DBP we Wrocławiu aktywnie włączyła się w proces rozpowszechniania informacji edukacyjnej. Wielość źródeł informacji sprawia jednak, że czytelnicy nie zawsze potrafią sprawnie posługiwać się nimi. Dlatego też warto zastanowić się nad potrzebami tych, dla których wprowadzono komputeryzację. Po dwuletnim okresie funkcjonowania katalogu elektronicznego w bibliotece pedagogicznej we Wrocławiu i po prawie roku zamawiania książek online, podjęto się zebrania od samych czytelników ich opinii na temat radzenia sobie z programem ALEPH. Autorki w poprzednim artykule¹ przedstawiły możliwości dostępu do informacji edukacyjnej w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu. Kolejny etap ich pracy stanowi analiza trudności, na jakie napotykają użytkownicy przy poszukiwaniach potrzebnych im źródeł informacyjnych.

Przedmiotem (obiektem) badań stała się biblioteka pedagogiczna we Wrocławiu, a podmiotem nauczyciele oraz studenci przygotowujący się do zawodu nauczyciela.

Postawienie problemu badawczego służy ukierunkowaniu badań i jest świadomym poszukiwaniem odpowiedzi na istotne pytania². Problem badawczy „to tyle, co pewne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie”³. Inspiracją w tworzeniu problemów badawczych była praca zawodowa autorek. Poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

¹ U. Tobolska, M. Sikorska: *Potencjał informacyjny Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu – oferta dla nauczycieli i studentów przygotowujących się do zawodu nauczycielskiego*. „Poradnik Bibliotekarza” 2007 nr 2 s. 8-11.

² Por. W. Zaczyński: *Badania pedagogiczne – empiryczne*. W: *Encyklopedia pedagogiki*. Warszawa 1993, s. 38-40.

³ S. Nowak: *Metodologia badań socjologicznych*. Warszawa 1970, s. 214.

1. Jak jest postrzegany przez użytkowników elektroniczny sposób zamawiania zbiorów?

2. Jakich przysparza im trudności?

3. Czy użytkownicy są z takiej zmiany zadowoleni?

4. Czy możliwości, jakie daje system są przez użytkowników w pełni wykorzystywane?

Cel i przebieg badań

Ocenę ewentualnych trudności przy poszukiwaniach źródeł informacji umożliwiły badania ankietowe zainicjowane w DBP we Wrocławiu. W badaniach przeprowadzonych w czerwcu 2006 r. uczestniczyło 150 respondentów. Stopień reprezentatywności próby wykorzystanej do badań stanowił 12,5% wszystkich osób, które odwiedziły bibliotekę w tym okresie. Jako formę bezpośredniego zapytania czytelników o trudności autorki zaproponowały narzędzie badawcze, jakim jest kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz zawierał 18 pytań – były to pytania zamknięte i półotwarte.

Do analizy zakwalifikowano 150 ankiet. Zebrany materiał poddano analizie ilościowej i jakościowej. Dane wprowadzono do bazy danych wykonanej w programie Microsoft

Access. Dzięki niemu można było szybko odnaleźć wzajemne powiązania pomiędzy wprowadzonymi danymi.

Drugim narzędziem badawczym były raporty statystyczne, których tworzenie umożliwił system ALEPH. Dzięki nim zebrano informacje o liczbie wejść do baz danych przez czytelników biblioteki zamawiających zbiory (głównie poza biblioteką). Zanotowano ponad 4 tys. odwiedzin (dotyczy jednego miesiąca). Raporty w jasny sposób odświeżyły stopień umiejętności wyszukiwawczych czytelników, ukazały błędy popełniane przez nich przy przeszukiwaniu zbiorów. Nie można było tych mankamentów wyłapać za pomocą pytań stawianych w kwestionariuszu. Czytelnicy o tym sami nie napiszą, gdyż nie zdają sobie sprawy z tego, że je popełniają.

Jednocześnie stwierdza się, że stopień wykorzystania baz danych w pełni potwierdza celowość zainicjowania i przeprowadzenia tego typu badań.

Omówienie wyników ankiety

Dane jednoznacznie wskazują na przeważający udział w badaniu kobiet – 105, co daje 70% ankietowanych. Mężczyzn było 45, co stanowi 30% respondentów (patrz tab. 1).

Tab. 1.

Płeć	Przedział wiekowy 20-30 lat	Przedział wiekowy 31-40 lat	Przedział wiekowy 41-50 lat	Przedział wiekowy 51-60 lat	Wiek pow. 61 lat	Ogółem
Kobiety	70	15	18	2	–	105
Mężczyźni	24	11	8	2	–	45
Ogółem	94	26	26	4	–	150

Tab. 2.

Status użytkownika	Przedział wiekowy 20-30 lat	Przedział wiekowy 31-40 lat	Przedział wiekowy 41-50 lat	Przedział wiekowy 51-60 lat	Wiek pow. 61 lat	Ogółem
Nauczyciele	7	20	24	2	–	53
Studenci	87	5	–	–	–	92
Inni	–	1	2	2	–	5
Ogółem	94	26	26	4	–	150

Wiek respondentów badany był w pięciu grupach wiekowych: 20-30, 31-40, 41-50, 51-60 lat i powyżej 61 roku życia. Pytanie o wiek badanych pozwoliło określić grupę wiekową najliczniej reprezentowaną. Przeszło połowa ankietowanych – 94, tj. 63% to osoby z przedziału wiekowego 20-30 lat. Tak duża liczba osób mieszczących się w pierwszej kategorii wiekowej wynika głównie z faktu, że większość ankietowanych stanowili studenci – 92 osoby, tj. 62%. Nauczyciele stanowili zbiór 53 osób, tj. 35% wszystkich ankietowanych, zaś 5 osób, tj. 3% to osoby nie będące ani nauczycielami, ani studentami (patrz tab. 2). Dane te odpowiadają ilościowemu stosunkowi nauczycieli do pozostałych grup czytelników, którzy są czynnymi użytkownikami biblioteki. Przedziały wiekowe 31-40 oraz 41-50 lat reprezentowane były przez jednakową liczbę użytkowników – po 26 osób (17%). Najrzadziej odwiedzającymi bibliotekę okazali się czytelnicy mieszczący się w grupie wiekowej 51-60 lat. Odnotowano tylko 4 takie osoby, co daje 3% badanych. Nie było ani jednego użytkownika w grupie wiekowej powyżej 61 lat. Nauczyciele najczęściej odwiedzający bibliotekę reprezentują przedział wiekowy 41-50 lat. Zaskakująca jest zbyt mała aktywność nauczycieli młodszych ok. 20-40 lat.

Biblioteka oferuje szereg możliwości dotarcia do poszukiwanych źródeł. Poza katalogiem centralnym, obejmującym zasoby wszystkich dolnośląskich bibliotek pedagogicznych, użytkownicy mają do dyspozycji lokalny (wrocławski) katalog książek, katalog czasopism, katalog dokumentów elektronicznych i katalog filmów oraz dwie bazy bibliograficzne: baza bibliograficzna artykułów z czasopism Edukacja i Edukacja na Dolnym Śląsku.

Zapytano czytelników, z których katalogów i baz danych online DBP we Wrocławiu korzystają najczęściej. Przeważająca część respondentów korzysta głównie z katalogu książek – 141 osób, co stanowi 94%. 36 osób, tj. 24% podało, że wyszukuje (obok katalogu książek) także lub przede wszystkim w bazie bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja. Niewielkim zainteresowaniem cieszyła się baza Edukacja na Dolnym Śląsku. W omawianym czasie używały jej jedynie 4 osoby (3%) ankietowanych. Niewiele większym zainteresowaniem cieszył się katalog dokumentów elektronicznych. Korzystanie z niego zadeklarowało

8 osób (5%). Do katalogu filmów zajrzały jedynie 4 osoby, tj. 3% badanych⁴.

Nauczyciele częściej niż studenci zaglądają do bazy bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja. Baza ta jest im pomocna, kiedy szukają jakichś konkretnych zagadnień potrzebnych im do pracy zawodowej. Poszukiwanie materiałów często nie jest ich pracą samodzielną. Najczęściej przychodzą do biblioteki i podają poszukiwany temat nauczycielowi dyżurującemu, który pomaga im w wyszukaniu potrzebnego materiału.

Katalog książek jest bardziej popularny wśród studentów, którzy częściej obcuja z tego rodzaju bazą danych w innych bibliotekach.

Kolejne pytanie, które zadano respondentom, miało na celu poznanie, z jakich opcji wyszukiwawczych najczęściej korzystają. Zintegrowany system biblioteczny ALEPH posiada dwie opcje wyszukiwawcze. Opcja Indeksy pozwala na przeglądanie indeksów ułożonych alfabetycznie. Poprzez indeksy szuka się wtedy, kiedy znane jest nazwisko autora, tytuł albo hasło przedmiotowe. Opcja Wyszukiwanie pozwala na odnalezienie rekordów dotyczących szukanego zagadnienia. Językiem wyszukiwawczym stają się tu słowa, zawarte bądź w tytule, bądź we wszystkich polach wyszukiwawczych. W opcji tej można zamaskować jedną lub więcej liter w wyrazie poprzez znak ?, np. początek lub koniec poszukiwanego wyrazu.

Użytkownicy najczęściej w swych poszukiwaniach korzystają z tego drugiego sposobu, tj. opcji Wyszukiwanie. Tak odpowiedziało 69 ze 150 ankietowanych osób, tj. 46%. Przez opcję Indeksy informacji poszukuje 35 z ankietowanych, tj. 23%. Obu opcji zamiennie używa 46 ankietowanych, tj. 31% (patrz tab. 3).

Tab. 3.

Opcje wyszukiwawcze	Nauczyciele	Studenci	Inni	Ogółem
Wyszukiwanie	16	52	1	69
Indeksy	19	15	1	35
Obie opcje	18	25	3	46
Ogółem	53	92	5	150

⁴ Respondenci korzystali niejednokrotnie z dwóch lub więcej katalogów elektronicznych, stąd liczba przekroczyła 150.

W sondażu zainteresowano się, czy użytkownikom znana jest znajomość różnic między opcją Indeksy a opcją Wyszukiwanie. Tę deklarowało jedynie 59 ze 150 osób ankietowanych (39%). Pozostałych 91 osób, czyli 61% nie zdaje sobie sprawy z tego, że są one odmienne.

Intencją autorek przy stawianiu kolejnych pytań było sprawdzenie, w jaki sposób użytkownicy najczęściej znajdują potrzebne informacje w poszczególnych bazach danych. Brano pod uwagę korzystanie przez nich głównie z katalogu książek i bazy bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja⁵, gdyż są one najczęściej używane przez czytelników.

Odpowiedzi twierdzącej o korzystaniu z katalogu książek udzieliło 148 osób (98%). W jego przeszukiwaniu 78 ze 150 osób, tj. 52% wykorzystuje głównie opcję Wyszukiwanie, 44 ankietowanych, tj. 29% korzysta tylko z Indeksów, a 26 osób, tj. 18% używa zamiennie obu opcji (patrz tab. 4).

Tab. 4.

Opcje wyszukiwawcze w katalogu książek	Nauczyciele	Studenci	Inni	Ogółem
Wyszukiwanie	16	60	2	78
Indeksy	21	21	2	44
Obie opcje	15	10	1	26
Ogółem	52	91	5	148

Odpowiedzi twierdzącej o korzystaniu z bazy bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja udzieliło 128 osób (85%). Z osób korzystających z bazy zawartości czasopism 64 osoby, tj. 50% przeszukują dane zawarte w bazie głównie poprzez opcję Wyszukiwanie, 40 osób, tj. 31% korzysta najczęściej z Indeksów, a 24 respondentów, tj. 19% używa zamiennie obu opcji (patrz tab. 5).

Tab. 5.

Opcje wyszukiwawcze w bazie zawartości czasopism – Edukacja	Nauczyciele	Studenci	Inni	Ogółem
Wyszukiwanie	19	45	–	64
Indeksy	21	18	1	40
Obie opcje	10	11	3	24
Ogółem	50	74	4	128

⁵ Czytelnicy mogli zakreślić kilka odpowiedzi, stąd liczba możliwości wyszukiwawczych jest inna niż 150.

Pytanie kolejne pozwoliło bliżej określić, jakie możliwości wyszukiwawcze oferowane przez system ALEPH cieszą się największą popularnością wśród ankietowanych. W opcji Indeksy zaproponowano kilka możliwości. Użytkownik może wyszukiwać według: tytułu, autora, hasła przedmiotowego i kategorii inne.

Każdy z badanych mógł zakreślić więcej niż jedną odpowiedź. Ankietowani najczęściej wybierali indeks tytułowy – 81 osób. Jest on najbardziej popularny. Z indeksów autorskich korzystało 76 osób, a 38 osób zadeklarowało także stosowanie wyszukiwania przez indeks hasel przedmiotowych. Jedna osoba napisała, że korzysta ze wszystkich możliwości.

18 ankietowanych osób nie wypełniło odpowiedzi na to pytanie, ponieważ korzysta wyłącznie z opcji Wyszukiwanie szukając przez słowa. Tab. 6 pokazuje zależności, jakie zachodzą między wiekiem użytkownika a preferowanym przez niego sposobem wyszukiwania informacji.

Wśród możliwości wyszukiwawczych w opcji Wyszukiwanie system oferuje wyszukiwanie pełnotekstowe, wg tytułu i podtytułu lub ich fragmentów oraz nazwiska autora. Można również wyszukiwać tytuły czasopism oraz tytuły i podtytuły książek.

Do potrzebnej informacji dotrzeć można też poprzez każdy element opisu bibliograficznego, gdyż dane te umieszczane są w odrębnych polach, a system umożliwia dowolną manipulację tymi danymi. Te elementy w strukturze komputerowej bazy danych w systemie to: tytuł i podtytuł, nazwa autora, strefa odpowiedzialności, pole cyklu, uwagi, nazwy czasopisma, metryki czasopisma, nazwy i metryki dodatku, pole adnotacji, słów kluczowych i hasła przedmiotowego. Każde z tych pól możemy przeszukiwać pełnotekstowo, a także łączyć zapytania.

Pytanie o możliwości wyszukiwawcze w opcji Wyszukiwanie dodatkowo podzielono na sposoby poszukiwań w katalogu książek oraz w bazie bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja. Wśród możliwości wyszukiwania przez słowa w opcji Wyszukiwanie w katalogu książek ankietowani najczęściej wybierają także wyszukiwanie przez tytuł – 73 osoby, tj. 52%. Opcję wszystkie pola – wybrały 64 osoby, tj. 43%. Z kolei 7 osób, tj. 4,6% wybrało wyszukiwanie przez autora. 6 osób, tj. 4%

Wiek użytkownika	Indeks tytułów (liczba osób)	% osób w danej grupie wiekowej	Indeks autorów (liczba osób)	% osób w danej grupie wiekowej	Indeks haseł przedmiotowych (liczba osób)	% osób w danej grupie wiekowej
20-30	52	55	45	48	21	22
31-40	16	62	16	62	7	27
41-50	11	42	15	58	7	27
51-60	2	50	–	–	3	75
Razem	81		76		38	

nie zaznaczyło żadnej możliwości, z czego można wnosić, że korzystają one wyłącznie z wyszukiwania poprzez Indeksy.

Jak wynika z wypowiedzi zaznaczonych przez badanych, wśród możliwości wyszukiwania przez słowa w opcji Wyszukiwanie w bazie bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja 50 osób, tj. 33% wybrało wyszukiwanie przez wszystkie pola, 41 ankietowanych, tj. 30% zaznaczyło wyszukiwanie przez tytuł + adnotację. Aż 59 ankietowanych, tj. 39% nie zaznaczyło żadnej opcji, co potwierdza bardzo sporadyczne korzystanie z tej bazy przez większość użytkowników.

Przeważająca liczba korzystających z elektronicznych baz danych nie zdaje sobie sprawy, jakie ułatwienia wyszukiwawcze oferuje system ALEPH. Oprócz tradycyjnego sposobu wpisywania zapytań można też maskować wyrazy. Maskowanie końcówek bądź początków wyrazów za pomocą znaku ? pozwala na odnalezienie ich we wszystkich formach gramatycznych, poszerzając w ten sposób znacznie wynik wyszukiwania.

Istnieje też możliwość tworzenia sum i iloczynów wyszukanych terminów oraz wykluczania z pytania określonych słów. Ważnymi pytaniami były zatem pytania testujące umiejętności wyszukiwawcze ankietowanych.

Na pytanie o korzystanie z możliwości wyszukiwania z maskowaniem „tak” odpowiedziało jedynie 14 spośród badanych osób, tj. 9%, 26 osób (17%) „czasami”. Pozostałe osoby, w liczbie 17 osób (12%) podało opcję „nie stosuje takiego sposobu” lub w ogóle „nie zna takiego sposobu” – 93 respondentów (62%). W sumie 110 (74%) osób nie używa takiego sposobu wyszukiwania informacji.

Podobnie rozkłada się liczba głosów przypadająca na posługiwanie się przez użytkowni-

ków operatorami logicznymi. Stosowanie ich pozwala np. na jednoczesne wyszukiwanie przez kilka słów o podobnym znaczeniu, rozszerzając tym samym zakres wyszukiwania lub na zawężanie go przez eliminację wybranych zagadnień z obszaru wyszukiwań. Ze stosowania operatorów logicznych korzystają jednak jedynie 4 osoby, tj. 3%, które odpowiedziały twierdząco i 15 osób, tj. 10%, które dały odpowiedź „czasami”. Pozostałe osoby, w liczbie 38 osób (25%) „nie stosuje takiego sposobu” lub w ogóle „nie zna takiego sposobu”, co stwierdziło 93 respondentów (62%). W sumie 131 (87%) osób nie używa takiego sposobu wyszukiwania informacji.

Czytelnicy DBP mają możliwość zamawiania książek przez Internet. Jest to korzystne dla nich rozwiązanie, zwłaszcza dla tych, którzy mieszkają daleko od biblioteki, bądź dysponują niewielką ilością czasu. We wzmiankowanym sondażu zapytano więc o miejsce, z którego najczęściej korzystają ankietowani z katalogu online. I tak 42 osoby, tj. 28% zamawia książki tylko w bibliotece. Są też i tacy, którzy zamawiają książki poza biblioteką, a do biblioteki przychodzą jedynie po odbiór zamówionych pozycji. Tak odpowiedziało 21 badanych, tj. 14%. 75 osób, tj. 50% korzysta z katalogów zarówno w bibliotece, jak i poza nią. 12 osób, tj. 8% nie zdaje sobie sprawy z tego, że może korzystać z katalogów elektronicznych gdzie indziej niż tylko w bibliotece (w większości są to nauczyciele – 9 osób).

Dzięki pytaniu o możliwość elektronicznego zamawiania zbiorów uzyskano informację, czy zaoszczędziło to czas ankietowanych. 14 osób, tj. 9% uznało, że wprowadzenie formy elektronicznej wydłużyło proces zamawiania zbiorów (w tym 10 z nich zaznaczyło, że wołało tradycyjny sposób wyszukiwania). 20 osób, tj.

Wiek użytkownika	Zupełnie samodzielni	% osób w danej grupie wiekowej	Korzystający sporadycznie z pomocy bibliotekarza	% osób w danej grupie wiekowej	Osoby korzystające zawsze z pomocy bibliotekarza	% osób w danej grupie wiekowej
20-30	76	81	18	19	–	–
31-40	11	42	14	54	2	4
41-50	6	23	14	54	6	23

13% stwierdziło, że nie wpłynęło to na zmianę ilości czasu. Jednak wg 116 ankietowanych, tj. blisko 78% usługa ta znacznie przyspieszyła realizację zamówień.

Jak wynika z wypowiedzi ankietowanych, na pytanie o to, czy chętniej korzystają z biblioteki, odkąd funkcjonuje forma elektronicznego zamawiania zbiorów – 68 osób, tj. 46% uznało nową formę za znacznie wygodniejszą. Tylko 18 ze 150 osób, tj. 12% stwierdziło, że wolało tradycyjny sposób wyszukiwania informacji w katalogach. W analizie wypowiedzi zwraca uwagę fakt, że były to osoby w większości w przedziale wiekowym 41-50 lat (11 osób) lub w wieku 31-40 lat (7 osób) i to prawie wyłącznie nauczyciele. Dla 54 osób, tj. 36% forma wyszukiwania nie ma żadnego znaczenia, czyli że w równym stopniu umieją posługiwać się katalogiem tradycyjnym, jak i elektronicznym. 10 osób (6%) nie korzystało z biblioteki przed uruchomieniem systemu, nie miało zatem możliwości porównania.

Na podstawie analizy odpowiedzi na kolejne pytanie ankietowe o samodzielność w posługiwaniu się katalogiem elektronicznym można stwierdzić, że używanie katalogu komputerowego na ogół nie sprawia trudności badanym. Do trudności w korzystaniu z niego przyznało się 8 osób, tj. 5%, które zupełnie nie potrafią samodzielnie korzystać z katalogu elektronicznego. 47 osób, tj. 31% prosi o pomoc bibliotekarza tylko w trudniejszych poszukiwaniach (wśród nich tylko jedna to studentka, w przedziale wiekowym 31-40 lat).

Najwyżej swoje umiejętności wyszukiwawcze ocenili studenci. I tak 95 osób, tj. 64% stwierdziło, że radzi sobie samodzielnie i nie ma żadnych problemów związanych z wyszukiwaniem informacji w katalogach komputerowych biblioteki (w tym 73 osoby to studenci).

Zauważono w tym wypadku istotną różnicę ze względu na płeć respondentów. Zaobser-

wowano, że problemy niedostatecznej znajomości obsługi komputera częściej sygnalizowały kobiety, aniżeli mężczyźni. Mężczyźni posługują się komputerem znacznie pewniej niż kobiety. Rzadziej też proszą o pomoc bibliotekarza.

Z kolei, im młodszy czytelnik, tym bardziej jest samodzielny w swych poszukiwaniach. Zależność między wiekiem użytkownika a trudnościami w poszukiwaniach wskazuje tab. 7.

Celowo pominięto tu najstarszą grupę wiekową (51-60) jako reprezentowaną zbyt nielicznie (tylko 4 osoby), aby można było na jej podstawie wysuwać jakieś ogólne wnioski. Można jednak przypuszczać, że im starszy czytelnik, tym większe jest jego przyzwyczajenie do tradycyjnych katalogów, a tym samym większa niechęć do elektronicznych baz danych.

Starano dowiedzieć się, w jakim stopniu wyniki wyszukiwania informacji w systemie są satysfakcjonujące dla użytkowników. Procedura elektronicznego zamawiania i wypożyczania książek została przez zdecydowaną większość uznana za dobre rozwiązanie. Aż 85 osób, tj. 57% uznało wyniki wyszukiwania za satysfakcjonujące. Przez 49 osób, tj. 33% respondentów zadowolenie określane jest stwierdzeniem przeważnie. Tylko 16 osób, tj. 10% uznało, że wyniki wyszukiwania rzadko bywają zadowolające. Przy czym tylko dwie z nich radzą sobie zupełnie samodzielnie i nie mają problemów z obsługą systemu. Jednak 9 z tych osób przyznaje, że wolała tradycyjny sposób wyszukiwania. Być może łączyć to trzeba z nawykami czytelnicyzmi osób korzystających od dawna ze zbiorów biblioteki, jak też z obawą przed korzystaniem z komputera.

Pytanie ostatnie miało wyłonić ewentualne trudności, na jakie napotykają ankietowani korzystający z systemu. Stwierdzono, że pełne

wykorzystanie możliwości wyszukiwawczych katalogu (ze wszystkimi opcjami) jest dla użytkowników problematyczne. Jedynie 43 ankietowanym (co stanowi 29%), nie sprawia żadnych problemów posługiwanie się katalogiem elektronicznymi. W przeważającej większości (35 ankiet) były to osoby między 20 a 30 rokiem życia. Aż 106 ankietowanych, tj. 71% zaznaczyło, że nie zna wszystkich możliwości systemu. Jedna osoba napisała, że ma trudności w posługiwaniu się operatorami logicznymi.

Analiza danych z raportów

Analiza raportów to dopełnienie wyników badań ankietowych. Druga część badań dała możliwość szczegółowego poznania, w jaki sposób czytelnicy szukają informacji poza biblioteką. Coraz większa część użytkowników mających dostęp do Internetu, prowadzi samodzielne wyszukiwanie informacji online. Zamiast przychodzić do biblioteki, w zaciszu własnego domu poszukuje potrzebnych materiałów. Świadczy o tym liczba wejść na stronę WWW biblioteki, która przekroczyła znacznie 4 tys. (podczas jednego tylko miesiąca), podczas gdy w tym samym czasie bibliotekę odwiedziło fizycznie ponad 1 tysiąc czytelników. Z raportów, niestety nie wiadomo, jaki jest status, ani wiek czytelnika⁶. Znań jest tylko ogólna liczba użytkowników. Największą liczbę wejść odnotowano do katalogu centralnego.

Z analiz raportów i kwestionariuszy (czerwiec 2006) uzyskano podobne wyniki. Użytkownicy, posługując się katalogiem centralnym korzystają z opcji Indeksy. Według raportów najczęściej, bo 4308 osób korzystających z opcji Indeksy przeszukuje indeks tytułów (zestawienia także potwierdzają popularność indeksu tytułowego). Mniej, bo tylko 2861 użytkowników korzystało w omawianym czasie z indeksu autorskiego. Niewiele mniej, bo 2281 czytelników skorzystało z wyszukiwania przez hasła przedmiotowe.

Przewagę wyszukiwań poprzez słowa z tytułu w opcji Wyszukiwanie potwierdzają także

wyniki raportów z czerwca, według których liczba takich zapytań wynosiła najwięcej spośród wszystkich, bo aż 48 552. Okazuje się jednak, że aż 44 532 zapytania dotyczyły autora, a tylko 21 888 było zapytaniami przez wszystkie pola w rekordzie.

Poniższa tabela podaje przykłady zapytań z bazy bibliograficznej artykułów z czasopism Edukacja oraz liczbę rekordów, jaką uzyskano w wyniku takiego wyszukiwania. Wynik wyszukiwania jest zbyt obszerny, co może niewątpliwie zniechęcać do poszukiwań, a jest to spowodowane tym, że wprowadzone zapytanie jest zbyt ogólne, aby można było uzyskać konkretną odpowiedź (patrz tab. 8).

Tab. 8.

Zapytanie do pola wyszukiwanie przez wszystkie pola z rekordu	Liczba rekordów związanych z zapytaniem
(edukacja)	14492
(szkoła)	14090
(nauczyciel)	5133
(konspekt)	3310
(oświata)	2827
(program nauczania)	1228
(poezja)	1206
(ekologia)	1062

Analizując sposób zapytań stosowany przez użytkowników można stwierdzić dość powszechną nieumiejętność stawiania zapytań. Z badań wynikało, że najpoważniejsze problemy to używanie zbyt wielu haseł jednocześnie. Czytelnicy szukając przez słowa z tytułu w opcji Wyszukiwanie, wpisują niejednokrotnie pełne tematy poszukiwanego zagadnienia. Oto kilka przykładów tego rodzaju zapytań: „pomaganie dziecią z grupy ryzyka”, „rola wartości i powinności moralnych w kształtowaniu świadomości profesjonalnej nauczycieli”, „zapobieganie przestępczości wśród młodzieży”. Takie same błędy spotykamy w bazach bibliograficznych artykułów, gdzie zapytania tworzone są jako pełny poszukiwany problem, np.: „scenariusze do zajęć w przedszkolu o literaturze dziecięcej”, „problemy szkolne w literaturze”, „proponujecie ankiety na

⁶ Użytkownik logując się do bazy danych nie podaje tych informacji.

temat ludzi starych”, „ankieta o obowiązkach domowych dzieci” itp.⁷. Wpisywanie tytułów słów jednocześnie jest oczywiście błędem, ponieważ system interpretuje takie zapytanie w ten sposób, że wszystkie wpisywane słowa mają wystąpić w rekordzie jednocześnie i to w podanej przez użytkownika formie gramatycznej. Nic też dziwnego, że wskazuje on w takich przypadkach zerowy wynik wyszukiwania, choć w katalogu wcale nie brakuje wiadomości na dany temat.

Druga poważna grupa problemów to trudności z wpisywaniem nadmiernej ilości słów wyszukiwawczych. Liczne są przykłady zapytań, w których użytkownicy znaleźliby poszukiwane pozycje, gdyby nie fakt, iż wpisując zapytanie w wyszukiwaniu przez tytuł podają też nazwisko autora(ów) np.: „Zbigniew Śliwierski Wincenty Okoń gry dydaktyczne”, „pedagogika opiekuńcza J. Cz. Babickiego”, bądź wyłącznie autora, jak: „zajączkowski”, „Skorny”, „Czeredrecka”, „Nawrot i Pokładecki”. Bywa też, że szukając konkretnej książki wprowadzają zapytanie w bazie bibliograficznej artykułów np. „J. Strelau. Psychologia. podręcznik akademicki”. Można też często spotkać w bazie bibliograficznej artykułów zapytania dotyczące konkretnych numerów czasopism, których użytkownicy powinni szukać w katalogu czasopism, jak np.: „Języki Obce w Szkole 2006 nr 2”, „Wychowawca” 2006 nr 1, „Teatr 2005 nr 9” itp.

Wynika stąd, że użytkownicy nie zawsze w pełni zdają sobie sprawę z tego przez jaką opcję szukają, wpisując niejako w ciemno. W ten sposób być może uzyskują odpowiedź na swoje zapytanie, ale dochodząc do tego często dość okrutną drogą.

Wnioski końcowe

W badaniach skoncentrowano się na trudnościach czytelników w korzystaniu z różnych źródeł dostępnych online (katalogi i bazy danych). Cel badań został osiągnięty. Odpowia-

⁷ Celowo zachowano tu oryginalną formę zapisu, aby zwrócić dodatkowo uwagę na fakt, że zapytania są często wpisywane niestarannie, z błędami ortograficznymi, a wprost nagminne jest pomijanie polskich znaków diakrytycznych, co jest być może przyzwyczajeniem powstałym w wyniku pisania sms-ów.

dając na zainicjowane tezy badawcze stwierdza się, że nowy sposób zamawiania zbiorów w DBP we Wrocławiu, jest przez większość jej użytkowników odbierany pozytywnie. **Czytelnicy doceniają możliwość szybkiego zamawiania zbiorów, jak też sposobność zamawiania ich z każdego dostępnego im miejsca.** Warunkiem jest oczywiście dostęp do Internetu. Tę istotną zmianę w bibliotece doceniają jej użytkownicy, zwłaszcza młodzi. Są też i tacy, którzy nie znają wręcz innego sposobu wypożyczania książek z bibliotek, jak tylko online.

Oczywiście nie brakuje również głosów niezadowolonych. Należą one jednak do osób, które od kilkudziesięciu lat są czytelnikami biblioteki i przywykły do tradycyjnego stylu jej pracy. Nie są zwolennikami nowości technologicznych. Tych opinii jest na szczęście niewiele.

Studenci nie mieli oporów przed korzystaniem z komputera, wykazali się większą umiejętnością obsługi baz danych niż nauczyciele. Na pewno wiąże się to z rozpowszechnieniem zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH na wielu uczelniach wrocławskich oraz z większą częstotliwością korzystania z komputera przez studentów.

Mimo że wprowadzenie zintegrowanego systemu ALEPH wpłynęło na pozytywną ocenę pracy biblioteki, to jednak **możliwości, jakie daje system nie są przez użytkowników w pełni wykorzystane.** Wyniki badań ankietowych potwierdziły niewystarczający poziom przygotowania studentów i nauczycieli do korzystania z informacji poprzez źródła elektroniczne. Większość użytkowników nie potrafi w pełni wykorzystać możliwości, jakie oferuje im biblioteka. Użytkownicy przystępując do poszukiwań materiałów, najczęściej zwracają uwagę na Wyszukiwanie, uznając je za najwłaściwsze.

Okazuje się, że zarówno w jednej, jak i w drugiej bazie **czytelnicy w przeważającej części korzystają z opcji Wyszukiwania.** Dla osób, które stykają się po raz pierwszy z bazą, logicznym jest, że skoro mają coś znaleźć, to używają nazwy, która kojarzy im się z wyszukiwaniem. **Nazwa zaś Indeksy specjalnie nie mówi im wiele i jako takiej nie wybierają jej do poszukiwań.**

Duża część ankietowanych korzysta tylko z tego jednego sposobu wyszukiwania informacji i nie próbuje nawet poznać innych możli-

wości. Co ciekawe, mimo, iż badani użytkownicy nie potrafią w pełni wykorzystywać możliwości systemu, to są jednak zadowoleni z rezultatów poszukiwań. Świadczy o tym przewaga przychylnych opinii.

Wynika to na pewno w dużej mierze z faktu, iż studenci, stanowiący największy procent ogółu korzystających z systemu, poszukują zwykle konkretnych tytułów. Stąd ich poszukiwania nie nastręczają większych trudności. Dużo gorzej wypadają poszukiwania konkretnych zagadnień. Starsi użytkownicy (głównie nauczyciele) poszukują raczej literatury na wybrany temat, a rzadziej konkretnych tytułów. Stąd częściej próbują odnaleźć źródła przez nazwisko autora, który zajmował się danym tematem lub przez hasła przedmiotowe dotyczące danego zagadnienia.

Niektóre pytania zadane w kwestionariuszu ankiety (o możliwości maskowania i używania operatorów logicznych) uświadomiły czytelnikom możliwości wyszukiwawcze, jakie oferuje program ALEPH. Uzmysłowały wielu ankietowanym, że nie wszystkie możliwości systemu są przez nich wykorzystywane. Na podstawie raportów dotyczących wyników wyszukiwania w bazach danych, stwierdzono, że **użytkownicy w wielu przypadkach nie potrafią prawidłowo sformułować zapytania, w wyniku czego rezultaty ich poszukiwań są bądź zbyt obszerne, bądź wręcz przeciwnie – zerowe.** Te wyniki wskazują wyraźnie na konieczność odpowiedniego kształcenia użytkowników informacji.

Elektroniczne zamawianie zbiorów podoba się klientom biblioteki. Podkreślali oni przede wszystkim oszczędność czasu, wygodę z powodu możliwości korzystania z katalogu także poza biblioteką, łatwość i precyzję wyszukiwania, możliwość automatycznego sporządzania bibliografii. Oto kilka najbardziej charakterystycznych wypowiedzi: „Wygodnie i szybko”, „Dużo wygodniejsza forma zamawiania, oszczędność czasu”, „Oszczędność czasu, możliwość zamawiania z różnych miejsc”, „Bo nie muszę iść na darmo, gdy wiem że nie ma szukanej pozycji”, „Nie muszę ręcznie wypisywać rewersów, mam pewność, że dana książka jest dostępna, mogę sięgnąć do katalogu w dowolnym czasie, a nie tylko w godzinach pracy biblioteki”.

Podsumowanie

Zebrane wyniki badań służą, obok zasygnalizowania problemów, sformułowaniu pew-

nych zaleceń naprawczych. Należałoby się np. zastanowić jakie czynności należy podjąć, aby ułatwić odnalezienie się w nowych warunkach tej grupie użytkowników, dla których komputer jest wciąż nowym narzędziem, tak aby nie zniechęcili się oni do korzystania z biblioteki.

Jednym ze sposobów rozwiązania problemu jest m. in. przygotowanie studentów i innych użytkowników do korzystania z biblioteki i jej zbiorów. DBP we Wrocławiu przyjęła rolę przewodnika po oferowanych katalogach i bazach danych. Wkład pracy włożony przez pracowników w celu zapoznania użytkowników z obsługą systemu ALEPH jest niekwestionowany. Samodzielne wyszukiwanie informacji online stanowi udogodnienie, ale tylko pod warunkiem umiejętnego wyszukiwania. W przeciwnym bowiem razie, przy braku umiejętności i wiedzy w tym zakresie, może dojść do błędów w wyszukiwaniu, braku efektów, a co za tym idzie do zniechęcania się ze strony użytkowników. Jeżeli my bibliotekarze czujemy się odpowiedzialni za sprawność wyszukiwawczą czytelników, powinniśmy ich tego nauczyć.

Okazuje się jednak, że oferta biblioteki trafia do najaktywniejszych użytkowników z wypracowanymi już nawykami czytelnicznymi. Zasadniczą przeszkodą przy wykorzystaniu systemu ALEPH jest przede wszystkim brak zainteresowania samych użytkowników możliwościami działania systemu. Informacja o możliwości maskowania słów i stosowania operatorów logicznych widnieje na ekranie po wejściu do katalogów i baz danych, a mimo to zdecydowana większość respondentów twierdzi, że nic nie wie o takich sposobach wyszukiwania. Jak dowodzą raporty, bardzo niewiele, bo jedynie ok. 6% użytkowników korzystających z katalogów i baz danych zagląda do zamieszczonej na stronie WWW biblioteki instrukcji wyszukiwania.

Fakt korzystnego wpływu odpowiednich szkoleń na sprawność poruszania się w katalogach i bazach danych jest bezsporny. Dlatego też zadaniem priorytetowym, którego podjęła się biblioteka po przeprowadzce do nowego lokalu będą szkolenia prowadzone zarówno grupowo, jak i indywidualnie. Zakłada się, że użytkownicy po przeszkoleniach w zakresie wyszukiwania informacji w bazach danych będą umieli samodzielnie korzystać ze źródeł informacji, jakimi dysponuje DBP we Wrocławiu. **Nacisk z pewnością należy położyć na**

indywidualne doskonalenie umiejętności wyszukiwawczych użytkowników i podnoszenie ich świadomości z zakresu wyszukiwania informacji. Przyczyni się to zapewne do efektywniejszych wyników wyszukiwawczych oraz niwelowania barier towarzyszących nieudanym poszukiwaniom. Można sformułować wniosek, że im częstsze korzystanie z serwisów wyszukiwawczych, tym efektywniejsze odnajdywanie poszukiwanych informacji. Wiadomo jest, że w przypadku niewystarczającego przygotowania do korzystania z informacji dołącza się niezadowolenie z korzystania z biblioteki.

Szkoły ponadgimnazjalne i zajęcia na studiach nie przygotowują do korzystania z większych bibliotek i nie kształtują odpowiednich postaw użytkowników. Omawiane badania dowodzą, że nadal aktualny jest postulat większej współpracy między bibliotekarzami i kadrą nauczycielską w szkołach i na uczelniach.

Omówiona analiza badań dotyczy wybranego fragmentu serwisu www.dbp.wroc.pl. Sku-

piono się na aspekcie oceny funkcjonalności baz danych serwisu. Działania w zakresie poszukiwań oceny funkcjonowania tej części serwisu WWW biblioteki, jaką jest wyszukiwanie informacji edukacyjnej powinny być traktowane jako element w zasadniczy sposób mający wpływ na jakość pracy biblioteki. Analiza danych może stanowić punkt wyjścia do dalszych badań ewolucji procesów informacyjnych zachodzących w DBP we Wrocławiu.

Badania te miały miejsce w czasie, gdy biblioteka była w przededniu przeprowadzki. Warto tego typu badania powtórzyć, gdy czytelnicy będą mieli do dyspozycji wyłącznie katalog elektroniczny, stąd siłą rzeczy zmiany te przyczynią się do wzrostu dynamiki samodzielnych wyszukiwań online.

Urszula Tobolska
Małgorzata Sikorska
Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna

CYFROWE OKOLICE (23)

Henryk Hollender

W każdym miejscu, w jednej chwili

Testujemy kolejną komercyjną bibliotekę cyfrową – coś takiego, jak „biblioteka, która ma wszystko”, opisana na tych łamach w 2006 r., w numerze 5. Dziesiątki tysięcy książek, dostępnych bez wstawiania od ekranu. Nawigacja jak w dobrym katalogu online, plus przeszukiwanie pełnotekstowe. Własny schowek („półka”), możliwość robienia notatek, sporządzania przypisów i bibliografii według określonego wzorca. Przejrzystość i prostota. Tak, książki są po to, żeby je krytycznie czytać, a nie po to, by męczyć się z uzyskiwaniem do nich dostępu.

W EBIB-ie zaś czytamy list o nowej inicjatywie jednej z bibliotek powiatowych. Multiwyszukiwarka FIDKAR posłuży oto do stworzenia „biblioteki elektronicznej”. Pada nazwa tej biblioteki, niemal identyczna z nazwą jednej z uczelnianych bibliotek cyfrowych. A tymczasem nie chodzi o nic więcej, jak o rozproszony katalog. Czytelnikowi, który – wiedziony nazwą – będzie oczekiwał na ekranie pełnych tekstów książek, powiatowa biblioteka robi niechlą wódę z mózgu.

Myśmy myśleli, że zaczynają już powstawać katalogi regionalne, należące do NUKAT i scalające informacje o zbiorach wszystkich bibliotek publicznych w województwie. Postulowano to lata temu, było trochę czasu, by się tym zająć, a jak by się ktoś zajął na serio, to i fundusze by się znalazły. Nie zajął się – trudno, może pomysł był zły, chociaż trudno sobie przypomnieć, by ktoś przeciwko niemu występował.

Tymczasem mamy zamiast katalogu scalonego – rozproszony, zamiast wojewódzkiego – powiatowy. Jeśli nie poprzemy tego przedsięwzięcia, to usłyszymy, że nie potrafimy docenić konkretnego, tylko „rozpościeramy miraż”. Dołóżmy zatem starań, aby docenić realne, choć nieśmiało zakreślone zamierzenie.

„System (...) zbudowany na FIDKAR-ze umożliwia więc udostępnienie w każdym miejscu, w jednej chwili (...) baz katalogowych, książek, jak i bibliografii regionalnych wszystkich bibliotek w naszym powiecie” – powiada dyrektor. Co to znaczy „udostępnić”? Podać informację? Otworzyć tekst? I dalej – „baz katalogowych, książek” czy „baz katalogowych książek”? Co właściwie jest przedmiotem opisu? Wypożyczalnia baz katalogowych i bibliografii regionalnych? A co to jest baza katalogowa? „Warunkiem (...) udostępniania

[zbiorów] przez Internet jest stworzenie przez poszczególne biblioteki ich elektronicznej bazy". Aha, czyli nie było powodu do niepokoju. Dyrektor postuluje, żeby skatalogować książki, i deklaruje, że jego ksiąźnica udostępni w swojej „bazie elektronicznej” (czyli katalogu) ponad 112 tys. opisów. Jak na tempo komputerowego przekatalogowywania zbiorów w Polsce, to wcale nie jest zły wynik, chociaż ten katalog ma taką osobliwość, że każdy egzemplarz liczy jako odrębną jednostkę.

Ale co dalej? Rozwiązanie nie jest oczywiście „nowatorskie”, jak chce dyrektor, ale jest użyteczne. Mając dostęp do przeglądarki, możemy dowiedzieć się, „w której bibliotece w powiecie (...) znajduje się poszukiwana pozycja”. Dyrektor nie chce jakoś użyć narzucającego się terminu „katalog centralny”, ale z opisu wynika, że właśnie nad czynnym takim pracuje. Czy katalog będzie również ujawniał status książki, zwłaszcza zaś to, czy jest dostępna, czy wypożyczona? Czy może będzie obsługiwał zamówienia wprowadzane z klawiatury? Na czym polega sygnalizowane w no-

talce „powolne” wypieranie katalogów kartkowych przez katalog online? Czy podjęte zostały jakieś decyzje odnośnie zamknięcia tych pierwszych?

Zajrzyjmy do katalogu. Trudno byłoby uwierzyć, że MAK nie potrafi obsługiwać wypożyczeń, ale faktycznie nie znajdziemy tutaj ani śladu takiej funkcji. Za to podaje się pieczołowicie symbole UKD w postaci takich oto na przykład ciągów: 372.893::94(100)“1939/1945”:94(=411.16), przy czym nie można wyszukiwać według tych symboli ani w tymże katalogu, ani w katalogu Biblioteki Narodowej. Dla jakiego zatem pożytku są nadawane? Katalog okazuje się narzędziem w bardzo starym stylu, z hasłami przedmiotowymi typu „beletrystyka – przygoda” i z właściwą MAK-owi niemożnością wprowadzenia hasła przedmiotowego, składającego się z tematu i określnika obok siebie. Teraz takie katalogi połączone techniką wyszukiwania rozproszonego. A na prawdziwą nowoczesność przyjdzie nam jeszcze trochę poczekać. I póki ktoś w skali kraju nie zacznie tych bibliotek prowadzić, czekanie może przedłużać się w nieskończoność. (17.09.2007 r.).

dyrektor.bg@pollub.pl

PRAWO W BIBLIOTECE

PORADY PRAWNE

Wymagania kwalifikacyjne na stanowisku dyrektora biblioteki publicznej

W rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników zatrudnionych w instytucjach kultury prowadzących w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury (Dz. U. z 2004 r. Nr 255, poz. 2561) została wprowadzona tabela wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego „pracowników zarządzających”, obejmująca stanowiska dyrektora, zastępcy dyrektora oraz głównego księgowego. Dla dyrektora instytucji kultury (i pozostałych osób zarządzających) nie zostały określone wymagania kwalifikacyjne w zakresie wykształcenia i stażu pracy. Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 marca 1999 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania określonych stanowisk w bibliotekach oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji (Dz. U. z 1999 r. Nr 41, poz. 419) wymienia różne stanowiska pracy (od młodszego bibliotekarza do starszego kustosa), ale nie wymienia stanowiska „dyrektora”, co oznacza, że for-

malnie można by na tym stanowisku zatrudniać osoby z różnym wykształceniem. Jednak organ zatrudniający (wójt, burmistrz itd.) może na potrzeby zatrudnienia w konkretnej instytucji, na konkretnym stanowisku, określić wymagania kwalifikacyjne według własnego uznania, np. narzucić obowiązek ukończenia studiów wyższych przez dyrektora gminnej biblioteki publicznej. Od dawna na stanowiskach dyrektorów były zatrudniane osoby dysponujące bardzo różnymi kwalifikacjami, często niewysokimi, którym przyznawano często niskie wynagrodzenia. Nie można określić wymagań kwalifikacyjnych dla stanowiska dyrektora w formie rozporządzenia, ponieważ musiałyby one być wyższe od ustalonych dla starszego kustosa, co byłoby krzywdzące dla tych dyrektorów, którzy są aktualnie zatrudnieni i mają kwalifikacje niższe.

Reasumując, „dyrektor instytucji kultury” jest nazwą stanowiska, tak samo, jak nazwą stanowiska jest „starszy bibliotekarz”, czy „kustosz”. Różnica między nimi jest taka, że dyrektor jest stanowiskiem hierarchicznie najwyższym i że dyrektorowi przysługuje dodatek funkcyjny. Wymagania kwalifikacyjne dla dyrektora ustala organ zatrudniający.

Czy istnieje roczna waloryzacja wynagrodzeń bibliotekarzy?

Nie ma regulacji ustawowej dotyczącej waloryzacji wynagrodzeń dla pracowników instytucji upowszechniania kultury (bibliotek). Podwyższenie wynagrodzeń w bibliotece zależy od środków, jakimi dysponuje biblioteka i decyzji dyrektora o ich przeznaczeniu.

Tylko w tzw. sferze budżetowej, a biblioteki jak wiadomo są jednostkami budżetowymi, przewiduje się wzrost środków na wynagrodzenia związane z inflacją. Nie oznacza to, że w jednostkach budżetowych następuje wzrost płac każdego pracownika. Chyba, że chodzi o specyficzną grupę zawodową np. urzędniczą, których wynagrodzenie opiera się o wskaźnik powiązany z inflacją.

Dodatek funkcyjny dla kierownika oddziału dziecięcego miejskiej biblioteki publicznej

Dodatek funkcyjny przysługuje wyłącznie pracownikom zatrudnionym na stanowiskach kierowniczych, np. kierownikowi oddziału, działu, filii, kierownikowi biblioteki, instruktorowi bibliotecznemu. Wykaz funkcji, których pełnienie uprawnia do dodatku funkcyjnego oraz jego wysokość, określona procentowo w stosunku do minimalnej stawki wynagrodzenia, jest przedstawiona w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 19 listopada 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w instytucjach kultury prowadzących w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury (Dz. U. z 2004 r. Nr 255, poz. 2561).

Zmiana struktury organizacyjnej biblioteki i likwidacja stanowiska kierowniczego powoduje zabranie dodatku funkcyjnego, mimo wykonywania przez pracownika podobnych czynności zawodowych, jak na poprzednim, kierowniczym stanowisku.

Ekwiwalent finansowy za prowadzenie punktów bibliotecznych

Na próżno bibliotekarze szukają przepisów prawnych określających wysokość, warunki przyznawania i terminy wypłat ekwiwalentów finansowych za prowadzenie punktów bibliotecznych. Minister Kultury i Sztuki po raz ostatni w latach 80. uregulował zarządzeniem Nr 21 z dnia 7 kwietnia 1982 r. wysokość, tryb i warunki przyznawania oraz terminy wypłat nagród dla kierowników punktów bibliotecznych bibliotek publicznych (Dz. U. MKiS Nr 3, poz. 20). Zarządzenie było nowelizowane w 1986, 1988 oraz 1989 r. Kolejna próba nowelizacji przepisów zarządzenia podejmowana przez pracowników Ministerstwa Kultu-

ry i Sztuki nie powiodła się, ponieważ nie było podstawy prawnej (delegacji) w akcie prawnym rangi ustawowej. Włączenie nagrody dla kierowników punktów bibliotecznych do systemu placowego pracowników instytucji kultury było ze względów merytorycznych i prawnych niemożliwe. Zaproponowano umieszczenie regulacji dotyczącej punktów bibliotecznych w ustawie o bibliotekach, co jak wiadomo, nie uzyskało akceptacji.

Coroczne sondaże potwierdzały, że utrzymywanie punktów bibliotecznych w małym stopniu sprzyja upowszechnianiu czytelnictwa, brakowało wolontariuszy, którzy zajmowaliby się ich prowadzeniem. W przeszłości zajęciu temu poświęcało się sporo nauczycieli, gospodyń wiejskich i innych entuzjastów „pracy społecznej”. Punkty ulegały systematycznej likwidacji: w 2005 r. funkcjonowały 1752 punkty biblieczne, przypomnijmy, że w latach siedemdziesiątych liczba ich przekraczała 29 tys. W 1998 r. korzystało z nich 3.4% ogółu czytelników, a w 2005 r. już tylko 1,7% ogółu populacji czytelniczej (według danych Instytutu Książki i Czytelnictwa BN). Nadal istnieją zwolennicy stanowiska IKiCZ BN (przedstawionego pod koniec XX w.), aby utrzymać punkty w zmodyfikowanej formie, bowiem wydają się one jedyną realną szansą ułatwienia dostępu do książki mieszkańcom małych osad wiejskich i peryferyjnych obszarów miejskich.

Dyrektorzy bibliotek próbowali „na własną rękę” rozwiązywać wypłacanie ekwiwalentów finansowych kierownikom punktów, inicjując stosowne uchwały jednostek samorządów terytorialnych. Zlecano pracownikom bibliotek prowadzenie punktu jako dodatkowe zadanie w ramach etatu. Nie rzadko jedyną rekompensatą były nagrody książkowe lub po prostu uścisk dłoni wolontariusza.

To pewnie, że centralne uregulowania ekwiwalentu za prowadzenie punktów bibliotecznych zostały zaniechane niesłusznie i trzeba by do sprawy wrócić. Rozwiązania mogą być różne, umieszczenie w ustawie o bibliotekach stosownego zapisu, czy też uzyskanie zgody na potraktowanie wolontariuszy, jak np. członków rad, czy grup doradczych i zaproponowanie zwrotu kosztów wynajmu lokalu, wyposażenia punktów, diet dla wolontariuszy. Propozycje uregulowań w powyższej sprawie mogą być przedstawione przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, czy przedstawicieli Konferencji Dyrektorów Bibliotek Publicznych.

Czy biblioteka może ufundować nagrodę dla utalentowanego ucznia szkoły muzycznej?

Jest to godne pochwały, że biblioteka publiczna interesuje się rozwojem utalentowanych uczniów w najbliższym środowisku. Wydaje się, że sprawa

nagrody, czy nawet przyznania stypendium kwalifikuje się do rozpatrzenia przez organ nadzoru nad szkołami artystycznymi. Szkoła muzyczna podlega bezpośrednio Departamentowi Szkolnictwa Artystycznego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Departament w szczególności realizuje zadania: promocji w kraju i za granicą najzdolniejszych uczniów oraz studentów szkół artystycznych i uczelni a także prowadzi

sprawy związane z przyznawaniem przez MKiDN stypendiów dla uczniów szkół i uczelni artystycznych.

Wydaje się, że wybranie tej drogi starania się o nagrodę dla zdolnego ucznia, może być bardziej dla niego korzystne.

KRYSTYNA KUŹMIŃSKA
[k.kuzminska@chello.pl]

RELACJE

Fonoteka wczoraj, dziś i jutro

Pierwsza Ogólnopolska Konferencja Fonotek

Warszawa, 11-12 maja 2007 r.

Szeroka wymiana doświadczeń i dyskusja nad stanem obecnym i perspektywami fonotek była postulowana na Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych w Ciążeńiu (10-12 października 2006 r.). Wskazano wówczas na konieczność interdyscyplinarnego traktowania fonografii. Odpowiedzią na zgłaszane wówczas postulaty było zorganizowanie przez Sekcję Fonotek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich konferencji „Fonoteka wczoraj, dziś i jutro”. Uczestniczyli w niej bibliotekarze, muzykolodzy, przedstawiciele wydawnictw muzycznych i stowarzyszeń twórczych.

Analiza polskich fonotek wskazuje na duże zróżnicowanie kolekcji (brak konsekwentnej polityki gromadzenia dokumentów dźwiękowych), donację jako początek wielu kolekcji (np. kolekcja Marii i Stefana Flukowskich – Książnica Pomorska; Edward Puczyński, Bronisław Mazowiecki – Biblioteka UMK w Toruniu).

Rolę wiodącą w zakresie badań fonograficznych w Polsce pełni Zakład Zbiorów Dźwiękowych i Audiowizualnych Biblioteki Narodowej w Warszawie. Muzykolodzy z tego Zakładu przekazali uczestnikom informacje dotyczące:

- światowych archiwów i fonotek, w tym o najdłuższej tradycji (Wiener Archiv-Phonograph/Österreichische Akademie der Wissenschaften w Wiedniu/, Deutsches Musikarchiv w Berlinie),
- zasad tworzenia fonotek, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń skandynawskich,
- Centralnego Archiwum Fonograficznego (zniszczonego w czasie wojny),
- zbioru rolek pianolowych Biblioteki Narodowej.

Referaty i komunikaty wygłoszone przez bibliotekarzy z całej Polski pokazały nowe inicjatywy digitalizacyjne i informacyjne oraz możliwości

uzupełniania przedwojennych i powojennych dyskografii. Swoje zbiory zaprezentowały m.in.: Książnica Pomorska w Szczecinie (płyty Gramophone Company i jej zagranicznych filii, Deutsche Grammophon, Odeon, Elektrola, Parlophon, Beka, Columbia, Telefunken, Victor), Katedra Muzykologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (kolekcja operowa), Biblioteka UMK w Toruniu, Biblioteka Jagiellońska. Ważne z punktu widzenia badań naukowych są kolekcje powojennych firm fonograficznych. Polskie Nagrania zaprezentowały kolekcje płyt analogowych i cyfrowych (taśmy z oryginałami nagrań i inne profesjonalne nośniki dźwięku) były prezentowane na konferencji w Ciążeńiu, Archiwum Emigracji Polskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – spuściznę materialną po Pavilion Record Company – najważniejszej polonijnej firmy fonograficznej we Francji.

Jednym z najcenniejszych zbiorów zarówno pod względem unikalności nagrań, jak i nośników dźwięku, jest kolekcja folkloru Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk. Przedstawiciele Instytutu dzielili się swoimi doświadczeniami w zakresie digitalizacji najstarszej części zbiorów oraz uczestnictwa w europejskim projekcie DISMARK (Discovering Music Archives). Podkreślano korzyści wynikające z otwarcia nowego strumienia finansowego (poza resortowym) i włączenia w sieć międzynarodowej współpracy, wskazywali na potrzebę kompromisu dla jasnej ekspozycji zbiorów i metadanych na skalę międzynarodową oraz zachowywania wymaganych standardów organizacyjnych.

Doświadczeniami w zakresie opracowania dokumentów dźwiękowych w formacie MARC 21 w systemie VTLs/Virtua dzieliło się Centrum NUKAT, a dystrybuującą nagrań w Internecie – Pol-

skie Centrum Informacji Muzycznej. Piotr Maculewicz z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie zaprezentował światową i polską literaturę fonograficzną, a referat Lucjana Bilińskiego zainicjował dyskusję dotyczącą udostępniania zbiorów w kontekście prawa autorskiego.

Konferencję zakończyła dyskusja panelowa „Nagranie a wykonanie koncertowe”, w której udział wzięli: prof. Irena Poniatowska (Instytut Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego), Małgorzata Polańska (Wydawnictwo Muzyczne DUX), dr hab. Andrzej Miśkiewicz (Akademia Muzyczna w Warszawie), Krzysztof Sadowski (Polskie Stowarzyszenie Jazzowe). Uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z dawnymi i współczesnymi procedurami nagrywania (współcześnie mamy do czynienia przede wszystkim

z klasycznymi nagraniami live, natomiast w nagraaniach z muzyki rozrywkowej pierwszą postacią utworu jest forma fonograficzna), podstawami akustyki, sprzętu nagrywającego i odtwarzającego, montażu itd.

Spotkanie środowisk zawodowych i twórczych związanych z fonografią wskazuje potrzebę dalszej integracji środowisk twórczych, producentów i wydawców, archiwistów, bibliotekarzy i muzykologów oraz realizatorów dźwięku. Oprócz digitalizacji nagrań i komputeryzacji zagadnieniami wymagającymi szczególnej uwagi jest udostępnianie nagrań w aspekcie prawa autorskiego oraz badania naukowe i rozwój polskiej literatury fonograficznej.

MARIA WOJCIECHOWICZ

XV Międzynarodowa Szkoła Letnia studentów bibliotekoznawstwa

(23-29.07.2007 r., Jarocin, Polska)

Międzynarodowe Szkoły Letnie studentów bibliotekoznawstwa (*International Students' Summer Seminar – ISSS*) wpisały się już na stałe w międzynarodową działalność Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. W tej prawdziwie europejskiej imprezie, corocznie od momentu jej zainicjowania w 1991 r. (a więc już od 16 lat!), bierze udział Kolo Naukowe działające przy Instytucie.

Seminaria organizowane są co roku przez jeden ze współpracujących instytutów bibliotekoznawstwa/komunikacji społecznej z Litwy, Holandii, Niemiec, Bułgarii bądź Polski. Gospodarz ustala temat przewodni Szkoły Letniej z zakresu informacji naukowej, bibliologii lub komunikacji. Praca w Międzynarodowej Szkole Letniej opiera się bowiem na dyskusjach tematycznych w grupach międzynarodowych. Studenci odpowiednio wcześniej przygotowują się do pracy, zapoznając się z tematyką danego seminarium. Jedną bądź dwie osoby z każdego kraju podejmują się prowadzenia takiej grupy, prezentując ten aspekt danego zagadnienia, który ich zainteresował najbardziej. Ich zadaniem, jeszcze przed oficjalnym otwarciem seminarium, jest przygotowanie wstępnej prezentacji, która ma zachęcić pozostałych uczestników Szkoły Letniej do przyłączenia się do danej grupy tematycznej. Tak powstałe międzynarodowe grupy spotykają się na warsztatach studenckich, gdzie prowadzą dyskusje, wymieniają się uwagami oraz pomysłami. Efektem tych sesji są prezentacje końcowe przedstawiające wnioski ukształtowane podczas owoych spotkań.

W tym roku blisko 50 studentów i wykładowców z europejskich szkół wyższych (IINSB UW, Uniwersytet Sofijski, Uniwersytet Wileński, Fachhochschule Hannover – Niemcy, Saxion Hogeschool Ijselland – Holandia) spotkało się w Jarocinie koło Poznania, rozważając nad głównym tematem XV seminarium: „Nowoczesny świat – nowoczesne technologie informacyjne – nowoczesne zawody informacyjne” (Modern world – modern information technologies – modern information professionals!), ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska określanego mianem *Web 2.0*.

www.por@dnikstudenta.pl

Pojęcie *Web 2.0* pojawiło się niedawno i jak do tej pory, nie zostało jeszcze ściśle zdefiniowane. Ze zjawiskiem tym łączą się serwisy internetowe, w których działaniu podstawową rolę odgrywa treść generowana przez użytkowników. Serwisy budowane według „filozofii *Web 2.0*” mają w znacznie większym stopniu, niż te funkcjonujące dotychczas, pozostawiać użytkownikom pole do własnej aktywności. Mają pozwalać internautom na współtworzenie treści dostępnych w serwisie oraz decydowanie, które z nich zasługują na wyeksponowanie.

Dla informacji naukowej i bibliotekoznawstwa sieć *Web 2.0* oznacza kopalnię informacji, jednak informacji nie zawsze uporządkowanych, nie zawsze wiarygodnych i nie zawsze przydatnych. To pytanie o lojalność, prawa autorskie, architekturę

informacji, możliwość szybkiego wyszukiwania konkretów pośród szumu informacyjnego, a nawet pytania o sens istnienia bibliotek tradycyjnych. Studenci uczestniczący w seminarium dyskutowali nad problemami „błogalizacji” społeczeństwa (Litwa), współczesnej wizji bibliotek (Bulgaria), komunikacji pomiędzy studentami a wykładowcami (Niemcy), wpływie *Web 2.0* na nasze życie (Holandia) lub promocji przy użyciu sieci *Web 2.0* (Polska).

Międzynarodowe Szkoły Letnie obok zagadnień naukowych zawierają w swoim programie komponent integracyjny oraz kulturowy. Uczestnicy imprezy brali więc udział w wycieczkach do Poznania, Gniezna – pierwszej stolicy Polski, Kórnika ze słynną biblioteką oraz Biskupina – kolebki cywilizacji na naszych ziemiach. Wieczorami odbywały się wspólne dyskoteki, nieformalne spotkania oraz ogniska, które pozwoliły nie tylko na nawiązanie nowych przyjaźni, ale też kontaktów, które w przyszłości mogą zaowocować na polu zawodowym.

Stałym elementem Szkół Letnich jest wieczór międzynarodowy, na którym każda narodowość przedstawia kulturę i obyczaje swojej ojczyzny. W tym roku każdy kraj miał przygotować taką prezentację w najbardziej skrótowej (5 minut!) i najbardziej zabawny sposób. Zadanie zostało wykonane na „6”, czego dowodem były salwy śmiechu i brawa. Po prezentacjach (to też tradycja szkół letnich) można było spróbować najbardziej charakterystycznych dla danego kraju potraw oraz napojów.

Wszyscy uczestnicy ISSS opuścili Jarocin w wyśmienitych nastrojach, pełni nowego zapалу do pracy, mając nadzieję na ponowne spotkanie za rok, tym razem w Bulgarii.

JUSTYNA GRZYMAŁA

prezes Koła Naukowego
Instytutu Informacji Naukowej
i Studiów Bibliologicznych UW

KSIĄŻKA

SALON PISARZY – Bogdana Klukowskiego

Tańczący z głową

Prozaik, dramaturg, felietonista w dorosłość wkraczał poszukując swojej drogi życiowej na dalsze lata. Urodzony w 1938 r. w Poznaniu, ponad 40 lat mieszkał w Warszawie, gdzie studiował w szkole aktorskiej, historię na Uniwersytecie Warszawskim a ostatecznie ukończył filologię polską. Debiutował w 1960 r. opowiadaniem *Na plaży* w „Almanachu Młodych”, wydawanym regularnie przez wydawnictwo Iskry. Od 1960 r. był felietonistą w warszawskim tygodniku „Kultura”. Po latach, gdy mieszkał już w Nowym Jorku, drukował swoje felietony i opowiadania również w „Kulturze” – ale miesięczniku redagowanym w Paryżu przez Jerzego Giedroycia.

JANUSZ GŁOWACKI

Książkowym debiutem autora jest zbiór opowiadań *Wirówka nonsensu*, następnym były zbiory zatytułowane *Nowy taniec la-ba-da i inne opowiadania* oraz *Polowanie na muchy i inne opowiadania*. W felietonach i opowiadaniach ujawnił się talent narracyjny, wykorzystujący umiejętność obserwacji i charakterystyczną dla dalszej twórczości ironię oraz dystans do pokazywanych osób i zachowań. Gdy Marek Nowakowski był wów-

czas klasyfikowany przez krytyków i recenzentów jako piewca społecznego marginesu Warszawy początków drugiej połowy XX w., to Janusza Głowackiego uznano za pisarza środowiskowego, pokazującego życie inteligencji twórczej i warszawskiej bananowej młodzieży. Legendę o tych czasach, gdy „Kameralna” i SPATiF wyznaczały marszrutę snobującym i pijącym warszawiakom,

autor eksploatuje w książce biograficznej *Z głowy*. Głowa to zarówno synonim pamięci, ale Głowa to zarazem towarzyski pseudonim autora.

Pod koniec lat sześćdziesiątych Głowacki pisał scenariusze filmowe, które stały się podstawą fabularną znanych filmów. Szczególne uznanie młodszej publiczności, która odbiera rzeczywistość PRL-u głównie za pośrednictwem komedii Stanisława Barei, zdobył *Rejs* w reżyserii Marka Piwońskiego. z rolami aktorów, którzy także tworzyli legendę szalonej „warszawki” i nierealnej już obecnie Polski.

Utworki dramatyczne Głowackiego publikował przez wiele lat miesięcznik „Dialog”, potem były wystawiane na scenach krajowych i zagranicznych. W grudniu 1981 r. miała miejsce londyńska premiera *Kopciucha*, na którą autor zwyczajowo wyjechał i tam zastało go wprowadzenie stanu wojennego. Dramat wystawiany po angielsku jako *Cinderes*, otworzył Głowackiemu wejście na sceny teatralne, rzecz można, całego świata. Od 1983 r. na stałe zamieszkał w Nowym Jorku i rozpoczął inne życie.

Zmiana była dramatyczna z kilku powodów. Po pierwsze – wejście w inną, nieznaną rzeczywistość, po drugie – ze znanego w kraju pisarza stał się mało znanym autorem i to na dodatek z jakiejś egzotycznej, odległej Polski. Ale pomogła wspomniana londyńska premiera. przychylnie recenzje *Kopciucha* w prasie brytyjskiej i amerykańskiej, wreszcie wystawienie tej sztuki w liczącym się teatrze w Nowym Jorku w 1984 r. Wcześniej małe teatry nowojorskie wystawiały Głowackiego jednoktówki, po amerykańskiej inscenizacji *Kopciucha* nastąpił triumfalny pochód tej sztuki przez sceny światowe. Napisana w poetyce moralnego niepokoju parabola o granicach wolności w zakładzie poprawczym, gdzie wystawia się *Kopciuszkę*, sztuka stała się uniwersalną opowieścią o zniewoleniu człowieka, można ją było też odbierać jako sceniczne opisanie ówczesnej Polski.

Pierwszym dramatem napisanym przez Janusza Głowackiego w Stanach Zjednoczonych był *Fortynbras się upił*. Następny *Polowanie na karaluchy* – o rozmowach dwójki Polaków w biednej dzielnicy Nowego Jorku, zebrał wiele nagród. Przebywający na emigracji w Stanach Zjednoczonych Jan Kott – znawca literatury, teatru i twórczości Szekspira, uznał *Antygonę w Nowym Jorku* (trójka bezdomnych emigrantów w USA) za jedną z trzech najważniejszych powojennych sztuk powstałych w języku polskim. Ostatnim z dramatów jest *Czwarta siostra*, już w tytule będąca aluzją do *Trzech sióstr* Antoniego Czechowa.

W prozie i dramatach nawiązuje Głowacki wprost do znanych motywów i postaci z literatury światowej. Ale jest to nawiązywanie dość przewrotne – chodzi zapewne o to, by czytelnik lub widz nie błędził, nie szukał, tylko od razu trafił na

znany z wcześniejszych doświadczeń trop. A potem, jak już trafi, to można go oprowadzać po rejonach mniej znanych, można go stawiać przed problemami współczesności, które niewiele się różnią od przeżyć naszych poprzedników. Przewrotność polega także i na tym, że postacie i problemy są co chwila stawiane niejako na głowie, włącznie z tak lubianymi w literaturze elementami miłosnymi i erotycznymi.

Janusz Głowacki jest także autorem dwóch powieści, które zostały opublikowane w odstępie dwudziestu lat. Ale to lata symboliczne dla Polski (*Moc truchleje* pochodzi z roku 1981) i dla Stanów Zjednoczonych (*Ostatni cieć* z 2001 r.). Pierwsza dotyczy symbolicznego już strajku w Stoczni Gdańskiej 1980 r., wydarzenia są oglądane oczyma zwykłego robotnika, który nie zdaje sobie sprawy, że staje się mimowolnym uczestnikiem mało subtelnych gier policyjnych. Powieść ukazała się po raz pierwszy w podziemnym wydawnictwie „Krağ”. *Ostatni cieć* to obraz luksusowej i rozszalałej Ameryki, oglądanej przez dozorcę, Polaka pochodzącego ze wsi pod znaną obecnie z kolejowych inwestycji Włoszczową. Opowiadanie Kuby mówi o końcu pewnej epoki, na jego oczach zamek znanego designera i magnata telewizyjnego ulega unicestwieniu w gruncie rzeczy z całą Ameryką. Powieść ukazała się w bliskim sąsiedztwie czasowym z atakiem terrorystycznym na Nowy Jork 11 września 2001 r. i dała okazję do okrzyknięcia Głowackiego prorokiem. Ale to był tylko zbieg przypadkowy, podobnie jak powstała 3 lata przed wydarzeniami wrześniowymi *Pieśń żałobna na stracony czas*, w której autorka, dziennikarka Peggy Noonan, ostrzegała rodaków przed złudą wszechogarniającego komfortu, co może doprowadzić do fizycznego unicestwienia nowojorskiego Manhattanu.

Wspomniana na początku wspomnieniowa książka Głowackiego *Z głowy* została wydana przez należące do Bertelsmanna wydawnictwo Świat Książki. Autor zawarł długoletnią umowę z wydawcą na wydawanie swoich utworów, uchodzi, obok Jerzego Pilcha, za najbardziej markowego polskiego pisarza. Po doświadczeniach amerykańskich i światowych nie są mu obce zabiegi marketingowe: często udostępnia swoje fotografie, uczestniczy w spotkaniach autorskich, jest nagradzany i wyróżniany. Wydawca wykorzystuje zainteresowanie życiem w Polsce w okresie, który był młodością autora. Tworzy się obraz luzackiej epoki, co chętnie wspomagają kolorowe magazyny, eksploatujące Głowackiego jako reprezentanta swoistej *belle époque*. Ale zawartość tej książki jest tylko z pozoru anegdotyczna i zabawna. Są tam poważne refleksje nad życiem jednostki i społeczeństwa, człowieka nie tylko w tarapatkach, ale i w poważnych sytuacjach. A więc obok ironii duża doza tragizmu, który jest udziałem człowieka. Po-

dobnie zresztą jak w całej twórczości autora. Żyjący tylko na luzie nie napisalby tylu i tak wartościowych i uznanych utworów.

Wybór utworów prozą i dramatów

- *Opowiadania wybrane*, PIW 1978
- *Hunting cockroaches and other plays*, tl. Jądwiaga Kosicka, Christina Paul, Northwestern University Press (USA) 1990
- *Ścieki, skrzeki, karaluchy. Utwory prawie wszystkie*, BGW 1996
- *Rose Cafe* (opowiadania), Świat Książki 1997
- *Nie mogę narzekać*, Rosner & Wspólnicy 2003 (opowiadania *My sweet Raskolnikow*, *Nowy taniec la-ba-da*, *Kuszenie Czesława Pałka*, *Wірówka nonsensu*, powieść *Moc truchleje*)
- *Pięć i pół*, Świat Książki 2007 (dramaty *Antyгона w Nowym Jorku*, *Kopciuch*, *Polowanie na karaluchy*, *Fortynbras się upił*, *Czwarta siostra*)

Powieści

- *Moc truchleje*, powieść, „Kraę”, 1981, Puls Londyn 1982, Czytelnik 1990
- *Ostatni cieć*, powieść, Czytelnik 2001. 2002, Świat Książki 2002

Felietony, utwory biograficzne

- *W nocy gorzej widać*, Czytelnik 1972
- *Powrót hrabiego Monte Christo*, Czytelnik 1975
- *Z głowy*, Świat Książki 2004
- *Jak być kochanym*, Świat Książki 2005

Filmografia

- *Polowanie na muchy*, 1969, reż. Andrzej Wajda
- *Psychodrama czyli bajka o księciu i Kopciuszku wystawiona w zakładzie dla nieletnich dziewcząt w D.*, 1969, reż. Marek Piwowski
- *Rejs*, 1970, reż. Marek Piwowski
- *Trzeba zabić tę miłość*, 1972, reż. Janusz Morgenstern
- *Jej portret*, 1974, reż. Mieczysław Wańkowski

- *Choinka strachu*, 1982, reż. Tomasz Lengren
- *Billboard*, 1992, reż. Lukasz Zadrzyński

Nagrody i odznaczenia

- 1986 American Theatre Critics Association Award 1986 Premio Moliera (Bucnos Aires)
- 1987 Hollywood Drama-Logue Critics Award
- 1987 Joseph Kesserling Award
- 1987 Drama League of New York Playwriting Award
- 1987 Nagroda Weteranów Armii Polskiej
- 1989 Nagroda Guggenheima za twórczość dramaturgiczną
- 1989 Nagroda National Endowment for the Arts
- 1995 Nagroda Fundacji Alfreda Jurzykowskiego za rok 1994
- 1998 Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
- 1999 Nagroda Tony Cox Award na festiwalu filmowym w Nantucket (USA) za scenariusz *Hairdo*
- 2005 Nagroda Ministra Kultury i Sztuki
- 2005 Laur Śląskiego Wawrzynu Literackiego za rok 2004 za *Z głowy*
- 2005 Odcisk Dłoni na Promenadzie Gwiazd w Międzyzdrojach
- 2005 Nagroda literacka Pióro Zęptera za *Z głowy*
- 2007 Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski

Zalecane publikacje i źródła

- J. Kordos: *Twórczość prozatorska Janusza Głowackiego*. „Litteraria” 1989, s. 123-130
- *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik bibliograficzny*. T. 3. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994
- H. Dasko: *Ostatni ze SPATiF-u*. „Gazeta Wyborcza” z 6 grudnia 2001 (Magazyn z Książkami)
- *W Ameryce jest trochę inaczej*. Rozmowa Andrzeja Bernata. „Nowe Książki” 2002 nr 1
- *Jestem onieśmielony*. Z Januszem Głowackim rozmawia Janusz R. Kowalczyk. „Rzeczpospolita” z 21 lutego 2004
- Strona domowa Janusza Głowackiego www.januszglowacki.com

W dniach 20-21.11.2007 r. na Uniwersytecie Warszawskim i w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego odbędzie się konferencja pt.

„Po potopie. Dziecko, książka i biblioteka w XXI w. Diagnozy i postulaty”.

Celem konferencji będzie analiza współczesnej literatury, książki i biblioteki dziecięcej, a także podjęcie dociekań nad wpływem mediów elektronicznych na kompetencje czytelnicze dzieci.

Organizatorami sesji są Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, Wydział Pedagogiczny i Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego.

Szczegółowe informacje na temat konferencji: grzegorz.leszczynski@uw.edu.pl ; michal.zajac@uw.edu.pl

Informator dla ludzi książki

Na polskim rynku księgarskim pojawia się co roku szczególna pozycja z literatury fachowej – kolejne tomy cyklu *Rynek książki w Polsce*. Aktualny pochodzi z 2006 r., a jego głównym redaktorem jest Łukasz Gołębiowski. Pierwsza część została poświęcona wydawnictwom. Z pewnością będzie przydatna w pracy wydawcom, księgarzom i bibliotekarzom, jak również osobom zajmującym się naukowo tematyką związaną ze współczesną książką i studentom bibliotekoznawstwa. Najnowsze dane dotyczą 2005 r.

Wydawców i bibliotekoznawców z pewnością zainteresują informacje o głównych trendach w tamtym roku na rynku wydawniczym i prognozy dla tego rodzaju rynku. Bcześnie uzupełnienie danych o trendach na rynku stanowią tabelę. Jedną z nich to prezentacja wydawnictw, które w 2005 r. opublikowały najwięcej bestsellerów. W pierwszej dziesiątce znalazły się m.in. tak popularne oficyny, jak Świat Książki, Znak, Prószyński i Spółka oraz Wydawnictwo Literackie. Dużą wartość informacyjną dla bibliotekoznawców, badaczy – prasoznawców i bibliotekarzy, zajmujących się gromadzeniem zbiorów ma wyliczenie i omówienie „ośrodków niezależnych od wydawców”, promujących bestsellery: sezonowych mód i wydarzeń społecznych, telewizji, krytyków literackich, prasy kobiecej i nagród literackich. Redaktorzy podają przy tym liczne trafne przykłady. Dużo można się od nich dowiedzieć o rynku książki dziecięcej, a także książki szkolnej. Autorzy piszą np., że wydawnictwa Sara, Greg i Zielona Sowa zdobyły rynek dzięki tanim, masowym edycjom, wśród których wielką rolę odgrywają lektury szkolne. Otuchy dodaje ich wniosek, iż rynek książki dziecięcej będzie się rozwijał pomimo niekorzystnych trendów demograficznych. Bibliotekarze zwrócą uwagę na uogólniający wniosek, zgodnie z którym publikacje fachowe stanowią aż 1/4 polskiego rynku książki, a segment ten stale rośnie.

Największą wartość praktyczną ma część rocznika zawierająca ranking polskich wydawnictw książkowych za 2005 r. Pracownicy bibliotek, szczególnie początkujący, skorzystają z danych o ofercie poszczególnych wydawców. Odnoszą się one do niedawnego okresu, a więc jeśli dysponuje

się środkami finansowymi, można wykorzystać te informacje chcąc uzupełnić zbiory, choć oczywiście wśród zakupów muszą dominować nowości wydawnicze. Do zainteresowania się ofertą Wydawnictwa Zielona Sowa skłoni wiadomość, że w katalogach tej oficyny dominują liczbowo tanie wydania klasyki. Autorzy informują też, iż z oferty Wydawnictwa Siedmioróg najlepiej sprzedaje się klasyka literatury dla dzieci, w tym *Karolcia* Marii Krüger i *Plastusiovy pamiętnik* Marii Kownackiej. Cieszy, że wielu odbiorców ma utwory dwóch nieśmiertelnych polskich autorów literatury dziecięcej – Juliana Tuwima i Jana Brzechwy, wydane w 2005 r. przez Siedmioróg. Wydawcy skorzystają z wniosków redaktorów o przyczynie popularności oferty niektórych oficyn, próbując podjąć podobne działania jak konkurencja. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych wypromowało np. swoje produkty dzięki reklamie telewizyjnej, co wymagało jednak ogromnych nakładów finansowych. Redaktorzy podają też stosunkowo dużo danych o wydawnictwach religijnych, jak Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha z Poznania, czy Księgarnia Św. Jacka z Katowic. Czasem oceniają ofertę konkretnych wydawców. Czują to jednak na tyle rzadko, że nie można ich podejrzewać o brak obiektywizmu. Informują m.in., że warszawskie wydawnictwo Wilga oferuje starszym dzieciom książki w twardych oprawkach i na dobrym jakościowo papierze. Trzeba zastrzec, że bibliotekarze korzystający z informatora muszą weryfikować dane z tomu *Rynek książki w Polsce. Wydawnictwa* w oparciu o własną znajomość potrzeb lokalnego środowiska, w którym pracują.

Korzystanie z rocznika ułatwi jego staranne opracowanie od strony edytorskiej. W analizie *Głównych trendów na rynku wydawniczym* autorzy wyszczególnili wielkimi literami umieszczonymi na szarym tle uogólniające wnioski. Ogromnie pomocny w lekturze informatora jest też alfabetyczny indeks wydawnictw. Rocznik z 2006 r. został opracowany tak starannie, że przyda się bibliotekoznawcom i bibliotekarzom praktykom, pomimo dużego znaczenia innych kanałów informacji o rynku wydawniczym, do których należą Internet, telewizja i radio, prasa fachowa i popularna, a także bezpośredni kontakt z wydawcami i księgarzami.

dr ADRIAN ULJASZ

Łukasz Gołębiowski: *Rynek książki w Polsce 2006. Wydawnictwa*. Współpraca: Paweł Waszczyk, Kuba Frolow. Warszawa: Biblioteka Analiz, 2006, s. 571.

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

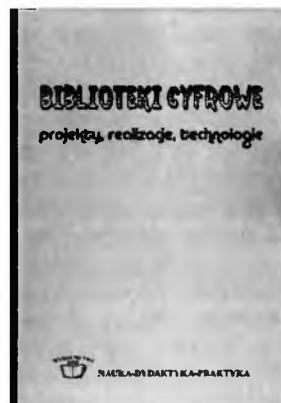
Jerzy Maj: Statystyka w bibliotece i jej otoczeniu. Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007 – 190 s. <Nauka. Dydaktyka. Praktyka>. 89.

Biblioteki są zobligowane do prowadzenia statystyki bibliotecznej w zakresie ewidencji książek, czytelników, udostępnień. Zbiory danych liczbowych służą jako materiał do badań statystycznych dotyczących funkcjonowania biblioteki i do różnych potrzeb diagnostycznych. Opanowanie wiedzy i umiejętności posługiwania się metodyką statystyczną w odniesieniu do zjawisk występujących w bibliotekarstwie jest podstawowym warunkiem rzetelnego wykonywania zawodu bibliotekarza. Diagnostyka statystyczna jest szczególnie istotna w dobie obecnej – w okresie decentralizacji i usamodzielniania się bibliotek. Niniejszy poradnik ma charakter praktyczny, jest przystępnie opracowany i dostosowany zakresowo do potrzeb bibliotekarza. Autor publikacji zdaje sobie sprawę, że

opanowanie reguł i procedur poprawnego badania statystycznego wcale nie jest łatwe dla bibliotekarza humanisty. Dlatego też treść książki ukierunkowana jest na umiejętność praktycznego stosowania narzędzi statystycznych. Na jej treść składa się 7 rozdziałów. Po co bibliotekarzowi statystyka; Czym jest, a czym nie jest statystyka; Podstawowe pojęcia statystyczne; Badania statystyczne; Charakterystyki statystyczne, zastosowania, ograniczenia, interpretacja; przykładowe programy badań statystycznych w obszarze bibliotekarstwa i część praktyczna pt. Jak to wszystko obliczać? Zawiera zatem niezbędną, podstawową wiedzę z zakresu statystyki, zwłaszcza metodyki statystycznej. Książka dr. Jerzego Maja – znanego bibliotekoznawcy i wytrawnego dydaktyka – adresowana jest do wszystkich bibliotekarzy, którzy zajmują się opisywaniem rzeczywistości bibliotecznej w formie badań statystycznych oraz do studentów wyższych uczelni bibliotekoznawczych, słuchaczy szkół i kursów bibliotekarskich. Na tę pozycję środowisko bibliotekarskie czekało ponad 20 lat.

Biblioteki cyfrowe. Projekty, realizacje, technologie. Pr. zbior. pod red. Jadwigi Woźniak-Kasperek i Jerzego Franke. Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007 – 213 s. <Nauka. Dydaktyka, Praktyka>. 87.

Jest to pierwsza w Polsce kompleksowo ujęta publikacja nt. bibliotek cyfrowych. Termin ten obejmuje wszelkiego typu kolekcje, zbiory dokumentów elektronicznych dostępnych publicznie. Jest to związane z ideą współczesnej biblioteki jako zbioru otwartego dla użytkowników, umieszczonego w Internecie, zapewniającego bezpłatny dostęp do piśmiennictwa. Ten kierunek udostępniania zbiorów rozwija się intensywnie w krajach zachodnich, a obecnie także w Polsce. Niniejsza książka jest zbiorem 11 artykułów napisanych przez pracowników Zakładu Teorii, Historii i Metodyki Bibliografii Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW przedstawiających różne aspekty rozwoju i zastosowania technologii cyfryzacji, z uwzględnieniem takich problemów jak: prawo autorskie – ochrona dzieł elektronicznych, pragmatyka tworzenia biblioteki cyfrowej, marketing biblioteki cyfrowej, digitalizacja światowych zasobów bibliotecznych (projekt Google Print), digitalizacja dokumentów fotograficznych, ochrona dziedzictwa dźwiękowego. Pozycja jest adresowana do bibliotekarzy zainteresowanych rozwojem i przyszłością bibliotek.

JADWIGA CHRUSCIŃSKA

Działalność miejsko-gminnej biblioteki publicznej w społeczności lokalnej. Z wizytą w Zwierzyńcu

Podstawowym zadaniem bibliotek publicznych jest rozwój czytelnictwa w lokalnych społecznościach, wśród których pracują. Idealna sytuacja występuje, gdy placówka ma dobre warunki finansowe, lokalowe i kadrowe, potrzebne do realizacji tego celu. Biblioteką o doskonałej sytuacji finansowej jest jedna z bibliotek publicznych Lubelszczyzny, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Zwierzyńcu. Działalność zwierzynieckiej biblioteki warto poznać, bowiem stanowi przykład placówki bibliotecznej, w której kompetencji pracowników towarzyszy zrozumienie potrzeb instytucji kultury ze strony władz samorządowych.

Zwierzyńc to miasto w województwie lubelskim, powiecie zamojskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej. W latach 1975-1998 miejscowość znajdowała się w granicach województwa zamojskiego. Miasteczko leży na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego i znajduje się w nim dyrekcja oraz Ośrodek Edukacyjno-Muzyczny Parku. Turystom i czasowiczom oferuje liczne szlaki turystyczne, rowerowe i piesze, głównie w malowniczych lasach¹, a także wiele miejsc noclegowych. W Zwierzyńcu i okolicach można zwiedzić liczne miejsca pamięci narodowej, odnoszące się do okresu II wojny światowej. W czasie okupacji hitlerowskiej na terenie ówczesnej osady, należącej do Ordynacji Zamojskich działał obóz koncentracyjny, pełniący funkcję obozu przejściowego dla wysiedlanej ludności Zamojszczyzny. W okolicach był też bardzo aktywny ruch oporu, zwłaszcza partyzanta.

Biblioteka publiczna ma status samodzielnej placówki kultury. Zajmuje lokal w dawnym budynku restauracji, zaadaptowanym na cele kulturalne, mieszczącym oprócz biblioteki m.in. dom kultury i przedszkole samorządowe. Adaptację obiektu na potrzeby instytucji kultury oraz oświatowych współfinansowała Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej ze środków RFN. Dom kultury i biblioteka mają lokalizację sprzyjającą częstemu odwiedzeniu ich przez mieszkańców, prawie w centrum Zwierzyńca, niedaleko szkoły podstawowej i gimnazjum, poczty, placówek handlowych, przystanku PKS, większych skupisk domów mieszkalnych (bloki i duża kolonia domków).

Pracownicy i czytelnicy chwalą warunki lokalowe. Biblioteka zajmuje dużą, przestronną i widną salę o metrażu 160 m², pełniącą niegdyś funkcję sali restauracyjnej. Pomieszczenie jest bogato przyozdobione zielenią. Placówkę obsługuje dwóch bibliotekarzy. Dyrektorem jest Maria Sierkowska, pracująca w zwierzynieckiej bibliotece już ponad 35 lat². Drugim stałym pracownikiem jest Agnieszka Maciocha. Prowadzona przez nie placówka co roku otrzymuje szczodre dotacje finansowe od władz samorządowych. W 2005 r. dostała na zakup książek 17 024 zł, w 2006 r. 21 503 zł, a w 2007 r. było to również około 21 tys. Od niedawna książki okleja się folią samoprzylepną. Stosowanie tej kosztownej metody ochrony zbiorów jest możliwe dzięki hojności władz miasta i gminy.

W ramach biblioteki działa czytelnia internetowa, wyposażona w 3 stanowiska komputerowe dla czytelników. Cieszy się dużą popularnością. Na koniec 2006 r. zarejestrowano 4914 korzystających, a w 2007 r. do 30 czerwca 2220. Korzystanie z Internetu jest bezpłatne. Cztery komputer służy do pracy bibliotekarskiej. Bibliotekarki otrzymały do tych celów nowy sprzęt we wrześniu 2007 r. Biblioteka ma w wyposażeniu także drukarkę, dzięki czemu może wykonywać dla czytelników odpłatne wydruki z Internetu. Posiada też własną kserokopiarkę, zakupioną w 2006 r. Dysponując dużymi środkami finansowymi i dobrym wyposażeniem może w wielkim zakresie zaspokajać potrzeby czytelnicze mieszkańców. Służy im bogatym księgozbiorem, liczącym 16 640 woluminów (stan na 31 grudnia 2006 r.). Dzięki licznym zakupom nowości zbiory mogą być poddawane dużym selekcjom. Ogromną selekcję przeprowadzono w 2006 r., wycofując około 8200 książek. Pomagali w tym instruktorzy z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Lublinie. Po ostatniej selekcji zmieniła się na korzyść estetyka wnętrza, ustawiono od nowa regaly, podzielono literaturę piękną na polską i obcą. Poza tym całkiem znikły ślady po pożarze dawnej siedziby domu kultury i biblioteki z 1996 r., podczas którego uległ zalaniu księgozbiór.

² To od M. Sierkowskiej otrzymałem informacje do tego artykułu, za co bardzo jej dziękuję. Wywiad z nią przeprowadziłem we wrześniu 2007 r. Artykuł oparłem też na własnej obserwacji pracy biblioteki i na analizie udostępnionej mi dokumentacji. Korzystałem również z dokumentacji dostępnej w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym WBP w Lublinie.

¹ Zwięzłą informację krajoznawczą i historyczną o Zwierzyńcu można znaleźć m.in. w efektownie wydanym albumie, zob. O. Dya, S. Kołodziejki, R. Marcinek, A. Siwek, T. Śledzikowski: *Polska. Atlas najpiękniejszych zabytków*. Kraków [2005], s. 157.

Praktycznie nie ma już książek ze śladami zalania ani obłożonych w szary papier.

Biblioteka jest popularna wśród mieszkańców miasta. W 2006 r. korzystało z niej 1002, a do połowy 2007 r. 795 czytelników. Wypożyczelną książek w woluminach zarejestrowano odpowiednio 19 290 i 9905. Z uwagi na wypoczynkowy i turystyczny charakter miejscowości z usług biblioteki korzystają czytelnicy sezonowi. W lecie przychodzi do niej wielu wczasowiczów, by korzystać z książek, czasopism i Internetu. Osób tych jest na tyle dużo, że za wypożyczenie książek pobiera się od nich kaucje. Szczególnie wielu czytelników przyjezdnych odwiedza bibliotekę w czasie Letniej Akademii Filmowej, czyli ogólnopolskiej dorocznej imprezy, organizowanej w Zwierzyńcu od 8 lat. Wśród wczasowiczów są czytelnicy z całej Polski, przyjeżdżający co rok.

Za interesujące zagadnienie trzeba uznać sprawę struktury wiekowej oraz społeczno-zawodowej czytelników. Na koniec 2006 r. podział według wieku przedstawiał się następująco: do 15 roku życia – 261 osób, 15-19 lat – 305 osób, 20-24 lata – 122 osoby, 25-44 lata – 138 osób, 45-60 lat – 69 osób, powyżej 60 lat – 107 osób. Według podziału społeczno-zawodowego podobnie jak przy poprzedniej klasyfikacji ponad połowę czytelników stanowiły w tym samym okresie dzieci i młodzież (574 osoby). Następna według wielkości grupa to niezatrudnieni (bezrobotni, emeryci, renciści) – 183 czytelników, wielu było też pracowników umysłowych (124 osoby), a znacznie mniej pracowników fizycznych (64 czytelników). Dostyc dużą grupę, jak na miejscowość pozbawioną szkół wyższych stanowili studenci (53 osoby). Najmniej było rolników (tylko 4 czytelników). Wielu czytelników to osoby dojeżdżające z terenu gminy.

Osoby korzystające z księgozbioru mają tak jak w każdej bibliotece swoje upodobania czytelnicze. Najpoczytniejsze wśród dorosłych rodzaje literatury to literatura sensoryjna, literatura faktu, romanse i fantastyka. Dużym wzięciem cieszą się okresowe bestsellery, np. w pierwszych miesiącach 2007 r. taką pozycję miała powieść Patrycka Süskinda *Pachnidło*. Z literatury popularnonaukowej dorosli wypożyczają najczęściej biografie, a także książki dotyczące II wojny światowej i o tematyce religijnej. Dzieci i młodzież najchętniej czytają pozycje z fantastyki i literatury przygodowej, a najmłodsze dzieci preferują bajki. Z literatury popularnonaukowej dzieci i młodzież najczęściej wypożyczają literaturę przyrodniczą, w tym książki poświęcone konkretnym rodzajom zwierząt, np. psom, kotom, rybam.

Zaspokajaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców służy też bogata oferta tytułów prasowych, w tym 12 czasopism prenumerowanych (kupowanych przez bibliotekę). Z prasy lokalnej dostępne są „Dziennik Wschodni” (lubelski), „Tygodnik Zamojski”, „Kronika Tygodnia” (Zamość), „Ziemia Lubelska” (organ władz województwa) i „Wiadomości

Zwierzyńskie”. Ogólnopolskie tytuły społeczno-polityczne to tygodniki „Angora” i „Wprost”. Do czasopism kobiecych należą „Claudia”, „Twój Styl”, „Viva” i „Pani Domu”. Spośród pism młodzieżowych biblioteka oferuje „Dziewczynę”. Jest też prenumerowane pismo popularnonaukowe „National Geographic”. Pracownicy korzystają z czasopism metodycznych: „Poradnika Bibliotekarza” i „Dostrzegacza Bibliotecznego” (pismo WBP w Lublinie). Najbardziej poczytna jest prasa lokalna i kobieca. Licznych zwolenników mają także inne tytuły. Czasopisma są wypożyczane czytelnikom na zewnątrz, oprócz bieżących numerów.

Zwierzyńska placówka podobnie jak wszystkie inne biblioteki prowadzi działalność informacyjną, w jej przypadku bardzo ułatwioną dzięki stale aktualizowanemu zbiorom. Z tego rodzaju działalności najczęściej korzystają uczniowie i studenci. W przypadku studentów dominują kwerendy z dziedziny prawa, ekonomii i turystyki.

Biblioteka publiczna w Zwierzyńcu ma też bogaty i na bieżąco uzupełniany księgozbiór regionalny, zajmujący dwa osobne regały. Należą do niego liczne książki o Zwierzyńcu i Roztoczu, pozycje o Zamościu, jak również tytuły dotyczące Lublina i Lubelszczyzny. Ta część zbiorów jest wykorzystywana głównie w celach edukacyjnych, przez uczniów i studentów. Studenci korzystający z księgozbioru regionalnego studiują np. ochronę środowiska.

Placówka kierowana przez dyrektor Sierkowską może się pochwalić udaną współpracą z miejscowymi i okolicznymi szkołami. Dobra sytuacja finansowa, którą biblioteka ma dzięki władzy lokalnej, pozwalała MGBP na fundowanie nagród na konkursach organizowanych przez szkoły. We wrześniu 2006 r. biblioteka zorganizowała wspólnie z biblioteką powiatową z Zamościa spotkanie autorskie w Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu z autorką bajek Wioletą Piasecką z Elbląga. Pisarka występuje na spotkaniach z czytelnikami przebrana za wiółkę. Wiosną 2007 r. w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” miały miejsce wycieczki do biblioteki w Zwierzyńcu z miejscowych szkół. W tym samym okresie w Szkole Podstawowej w Wywłoczce koło Zwierzyńca odbył się konkurs czytelniczy „Baju baj”, sprawdzający znajomość baśni literackich przez uczniów, współorganizowany przez bibliotekę publiczną. Biblioteka ufundowała nagrody książkowe dla dzieci.

Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Zwierzyńcu należy życzyć dalszej dobrej sytuacji finansowej i kolejnych sukcesów w propagowaniu czytelnictwa. Mało która biblioteka publiczna w Polsce może się pochwalić takim zrozumieniem swoich potrzeb i interesu czytelników przez samorząd lokalny, jak ta instytucja.

dr ADRIAN ULJASZ
pracownik naukowy – bibliotekarz
Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. H. Łopacińskiego w Lublinie

Kilka słów o bibliotece wiejskiej na przykładzie Gminy Jasło

Biblioteka Publiczna jest jedną z ważniejszych instytucji kulturalno-oświatowych na terenie Gminy Jasło, położonej w południowo-zachodniej części Województwa Podkarpackiego, w Kotlinie Jasielsko-Krośnieńskiej.

Historia bibliotek Gminy sięga 1956 r. W tym czasie, decyzją Prezydium Gminnej Rady Narodowej powstaje GBP w Jasle z/s w Warzycach oraz Filia w Szebniach. Rok później Filie w Osobnicy i Trzciniicy.

Kilka lat biblioteka funkcjonowała pod nazwą Gromadzkiej Biblioteki Publicznej. Przez szereg lat kilkakrotnie zmieniała się jej siedziba, lokale filii, kadra pracownicza. Rok 2006, był przełomowym w działalności placówki. Uchwałą Rady Gminy Biblioteka Publiczna stała się samodzielną instytucją kultury.

W tym czasie GBP przeniosła swoją siedzibę do Szebni, przekształcając placówkę w Warzycach, w filię biblioteczną. Obecnie przy GBP działają trzy filie oraz dwa punkty biblioteczne. W ostatnich latach biblioteka znacznie się rozwinęła i unowocześniła, co sprawiło że znacznie przybyło czytelników i stała się placówką niezbędną w środowisku lokalnym.

Posiada dość dobrą sytuację lokalową, pomieszczenia są estetyczne, a wystrój wnętrz przytulny i wesoły. Biblioteka i jej filie wyposażone są w sprzęt komputerowy (częściowo w ramach akcji *Ikonka*), Internet, z którego bezpłatnie korzystają czytelnicy oraz program biblioteczny SOWA.

Czytelnicy mają do dyspozycji warsztaty informacyjny w tradycyjnej postaci, katalogi i kartoteki kartkowe, wydawnictwa informacyjne, leksykony, słowniki i encyklopedie, literaturę polską, obcą, popularnonaukową oraz literaturę dla dzieci i młodzieży, a także lektury szkolne.

Od 2005 r. bibliotekarze stopniowo wprowadzają do systemu SOWA księgozbiór biblioteki.

Pracownicy dużą uwagę przywiązują do zakupu nowości, dzięki czemu GBP posiada w swoich zbiorach najaktualniejsze i najbardziej popularne na rynku wydawnictwa. Bibliotekarze gromadzą liczne czasopisma dla doro-

ślących, dzieci i młodzieży oraz fachowe, co jest odpowiedzią na zapotrzebowanie czytelnicze w gminie. GBP posiada dość bogaty księgozbiór o tematyce regionalnej, dżs-y (ulotki, afisze, plakaty, wycinki z gazet...) oraz wszelkie wydawnictwa dotyczące regionu jasielskiego.

Biblioteka wraz ze wszystkimi jej filiami na terenie gminy nie tylko zaspokajają potrzeby czytelnicze i informacyjne mieszkańców, ale także bardzo szeroko prowadzi działalność kulturalno-edukacyjną, starając się zastąpić nieistniejący tu ośrodek kultury. Do najciekawszych form pracy z czytelnikiem należą m.in.: spotkania autorskie z twórcami regionalnymi, zajęcia warsztatowe na Uniwersytecie Ludowym Rękodzieła Artystycznego w Woli Sękowej, plenery malarskie, warsztaty plastyczno-literackie, konkursy plastyczne, lekcje biblioteczne, głośne czytanie w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”.

Budżet biblioteki jest skromny, zwykle nie pokrywa potrzeb placówki, dlatego pracownicy piszą projekty grantowe i składają wnioski o dotacje m.in. do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, kilku fundacji i sponsorów i w ten sposób pozyskują dodatkowe środki na rozwój placówki.

Na koniec 2006 r. GBP i jej filie posiadały 1600 czytelników. Statystycznie co czwarty mieszkaniec gminy jest czytelnikiem GBP, ponad 8325 osób korzystało z czytelni i Internetu. Ponadto dokonano 27 600 wypożyczeń, zorganizowano 172 imprezy kulturalno-oświatowe dla 2244 mieszkańców gminy. Stan księgozbioru na koniec 2006 r. to 35 152 woluminy.

W dniach 7-13 maja br. w czasie Tygodnia Bibliotek GBP świętowała jubileusz 50-lecia swojej działalności. Odbyła się uroczysta sesja z udziałem władz i zaproszonych gości.

Obecnie GBP i jej filie są jednymi z najaktywniejszych w powiecie. Dawno już złamały stereotyp wiejskiej biblioteczki, gdzie na półkach królują zakurzone i przestarzałe książki, a między regałami przemyka szara bibliotekarka z koczkami.

STANISŁAWA ABLEWICZ
AGNIESZKA JELEŃ

Nowa Biblioteka Publiczna na Zielonym Ursynowie

Na warszawskim Zielonym Ursynowie (w Pyrach), u zbiegu ulic Puławskiej i 6-go Sierpnia działa Biblioteka Publiczna w nowej siedzibie – pełniąc funkcję małego ośrodka kultury.

Placówka należy do najstarszych w Warszawie: powstała w 1954 r. jako 34. Wypożyczalnia. W ciągu 50 lat, z powodu braku własnego lokalu, sześć razy przenoszono księgozbiór. Własny nowoczesnie wyposażony pawilon wybudowano dzięki długoletnim i konsekwentnym staraniom dyrektora Anny Wolskiej, szefowej Ursynowskiej Biblioteki Publicznej, radnym Zielonego Ursynowa i władzom Warszawy.

Uroczyste otwarcie nowej siedziby biblioteki odbyło się 19 maja 2006 r., 52 lata po jej założeniu. Mimo wielu przeprowadzek zachowała się, odnotowana w księgach z pierwszym numerem inwentarowym, powieść Honoriusza Balzaka *Tajemnicza sprawa*. Choć oczywiście przypadek sprawił, że ten właśnie wolumin ocalał, pozostaje on miłą pamiątką po powojennych pokoleniach bibliotekarzy pracujących na tym terenie nad upowszechnianiem czytelnictwa i znakiem ciągłości ich starań.

Nowy parterowy budynek biblioteki ma 200 m² powierzchni. Na 120 m² przestronnej i jasnej – dzięki wielu oknom oraz pastelowej kolorystyce mebli – sali, został rozmieszczony cały liczący blisko 20 000 egz. księgozbiór przeznaczony dla czytelników dorosłych. (W Pyrach, w odległości kilku ulic od placówki dla dorosłych, działa również Oddział Wypożyczalni 34 dla Dzieci i Młodzieży).

W nowej siedzibie znalazło się miejsce na kącik czytelniczy, księgozbiór podręczny i prasę codzienną oraz kolorową, dwa stanowiska

komputerowe z podłączeniem do Internetu i stanowisko ksero.

Na pozostałej powierzchni znajduje się między innymi szatnia, spore zaplecze socjalne dla pracowników i dwa pomieszczenia magazynowe.

Cały budynek został zaprojektowany bez barier architektonicznych.

**NOWE OBIEKTY
BIBLIOTECZNE**

w sposób przyjazny dla osób niepełnosprawnych oraz dla matek przyjeżdżających z dziećmi w wózkach.

Pierwsze miesiące pracy placówki bibliotecznej w nowym miejscu i lokalu to czas normalnej pracy biblioteki, ale również okres aklimatyzacji: rozpoznawania potrzeb środowiska (ankieta), przyzwyczajania i zachęcania czytelników do korzystania na co dzień z bezpłatnego Internetu, systematycznego czytania prasy itp. Ważnym elementem integrującym lokalne środowisko jest prowadzona w bibliotece działalność kulturalna.

Imprezy kulturalne: spotkania kabaretowe i wieczory muzyczne już tradycyjnie organizowane są w bibliotece w sobotnie popołudnia i wieczory. Cieszą się one coraz większym zainteresowaniem nie tylko okolicznych mieszkańców; na spektakle przyjeżdżają także mieszkańcy Ursynowa, Mokotowa i Ochoty.

Dla naszych czytelników występowali m.in.: Marian Opania i Mirosław Czyżykiewicz, Agnieszka Chrzanowska z Pivnicy pod Baranami, Straszni Panowie Trzej i Katarzyna Zygmunt z piosenkami Kabaretu Moralnego Niepokoju, Wojciech Waglewski i Mateusz Pospieszalski.

Dzięki świetnym warunkom technicznym (posiadamy profesjonalny sprzęt oświetleniowy i nagłaśniający) oraz lokalowym, zorganizowaliśmy koncert poetycko-muzyczny „Tryptyk rzymski”

– na sopran (Sylvia Knap), trąbkę (Tomasz Chmielewski) i fortepian (Monika Polaczek-Przeźralska).

Jednorazowo na przedstawieniu możemy gościć nawet 100-120 widzów.

Spotkania historyczne i promocje książek, a także Klub Smakosza zraszający miłośników smakowitej lektury i dobrej kuchni, czyli kameralne spotkania czytelników z autorami, historykami, podróżnikami ciekawymi tradycji kulinarnej innych narodów i polskiej kuchni regionalnej, przyciągają spore grono czytelników. Tego typu spotkania, nierzadko połączone z degustacją potraw, w zależności od pory roku, odbywają się także na powietrzu, w otaczającym bibliotekę ogródku.

Organizowane wspólnie z ursynowską księgarnią Arkona, warsztaty *decoupage* u rozwijające umiejętności plastyczne, stały się prawdziwym przebojem wśród czytelniczek poszukujących nowych aktywności. Powodzenie tego typu spotkań

pozwała myśleć o wpisaniu na stałe do programu biblioteki podobnych zajęć, prowadzonych specjalnie z myślą o kobietach w różnym wieku, czynnych zawodowo, a także nie pracujących (przebywających na urloпах wychowawczych, emeryturach), zainteresowanych zdobywaniem nowych doświadczeń i wiedzy.

Czytelnicy obserwują nasze działania z dużą życzliwością. Już przyzwyczaili się, że oprócz co miesięcznych nowości książkowych i serdecznej atmosfery, w naszej bibliotece można także miło spędzić sobotnie popołudnia. Dlatego dopytują o program, zgłaszają własne sugestie – to pomaga i dopinguje.

ROMA GÓRNICKA

Biblioteka Publiczna

im. Juliana Ursyna Niemcewicza
w Dzielnicy Ursynów m.st. Warszawy
Wypożyczalnia nr 34

Z WARSZTATU METODYKA

„Katyń – Golgota Wschodu”

Scenariusz apelu

poświęconego rocznicy Zbrodni Katyńskiej

Scenografia: tło – przenośne tablice przykryte zielonym sukniem; po bokach stojące w choinkowych statywach gałęzie brzozy imitujące naturalne drzewa; występujący uczniowie ubrani w odcienie szarości i czerni, po bokach dwa plakaty tematyczne.

1. Przy nagraniu piosenki „Biały krzyż” Czerwonych Gitar zza tablic wychodzą biorący udział w apelu uczniowie. Stawiają zapalone znicze pod „drzewami” i w głębi sceny, schodzą zamyśleni.

2. Po wyciszeniu piosenki uczennica czyta krótki (ok. 4 min.) referat przypominający okoliczności Zbrodni Katyńskiej.

3. Narrator (uczennica czyta siedząc z boku sceny przy małym stoliku z lampką):

„W czasie ekshumacji przeprowadzanych w Katyniu przez Niemców i przez Komisję Techniczną PCK w 1943 r. znaleziono i zabezpieczono przy ciałach ofiar ponad 3000 przedmiotów, wśród których były m.in. pamiętniki, notatniki i kalendarze z zapiskami. Piętnaście z tych pamiętników ukazało się w druku po raz pierwszy w 1989 r. dzięki wydawnictwu „Editions Spotkania”, drugie wydanie poszerzono o pięć pamiętników w 1990 r. Oto fragment z notatnika Adama Teofila Solkiego, który rejestrował swój wyjazd z obozu w Kozielsku, przyjazd do Katynia i do miejsca kaźni w lesie”.

4. Wchodzący uczeń siada przy stoliku narratorki i czyta fragment pamiętnika:

„W nocy z dworca Kozielsk marsz do letniska – obozu 4-7 km po błotnistej drodze. Nad ranem przyjęcie przez nowy zarząd obozu Kozielsk. Traktowanie lepsze. Od pułkownika do generała (zakwaterowanie) – osobno. Kąpiel, nowa rejestracja i spis. Jedzenie: dwa razy po kawałku chleba (raz biały) i zupka (...). W obozie Kozielszczyzna jest ok. 2400 (ludzi) na wyżywieniu. W tym wielu ofic.(erów), starszych emerytów i pos.(politego) rusz.(enia), lekarzy itp., którzy z wojskiem niewiele mieli wspólnego (...).”

5. Po odczytaniem fragmencie pamiętnika – siedząca narratorka podaje kolejną informację:

„Zbigniew Bolesław Przystasz był oficerem rezerwy w stopniu podporucznika. Na NKWD-owskiej liście wywózkowej do Katynia znajduje się pod datą 16.04.1940”.

6. Wchodzi następny uczeń i do stojącego mikrofonu czyta:

„23 XII 39. Dzień wigilijny. Przyszła nowa partia internowanych. a z nią fala plotek o (...), Finlandii, orędziu prezydenta itp. – Robią drzewko,

ozdóbki; potrawy a` la kisiel, śledzie, ryba, cebula, kawa (...).

„28. XII. Fala plotek ciągle nowych o wyjeździe. O terminach wyjazdów 10 i 40. O armii polskiej na pograniczu Włoch. Pierwszy list z Warszawy. Sprawy rodzinne i jakie domy zburzone. Na Zachodzie bez zmian (...). Grodzą osobno bloki drutami (...) Silny mróz (...)”.

– uczniowie schodzą ze sceny.

7. Przy akompaniamentem muzyki z filmu „Polskie drogi” recytator mówi fragment wiersza Kazimierza Iłakowiczówny *O Boże...*

O Boże!...

Najpierw jechali długo,
wieziono ich wiosenną szarugą.

...Ilu ich było? Dwa? Pięć? Osiem? Dwanaście tysięcy?...

Pamiętamy ich zbrojnych i hojnych,
pamiętamy młodziutki przed wojną...

O Boże... Nie myśleć więcej.
Każdy dzień ma swoją pracę.
A tamto – nie powraca.

...A jednak...

O czym myślał, zanim umierał
za szeregiem walący się szereg?

Będziemy kiedyś wiedzieli,
skoro już wyszli spod ziemi.

Ktoś ocalony cudem,
ktoś schowany przypadkiem w rowie

straszliwą opowieść opowie:
czy szarpały ich ręce brudne?

czy poszli na rzeź bez oporu?
czy konali wiosennym wieczorem?

czy zabito ich w mroźne rano?
O Boże... Czy im

się pożegnać dano?

Czy do końca, aż kat wystrzelił,
o niczym nie wiedzieli? (...).

8. Przy wyciszonym akompaniamentem słychać „Echo” zza sceny – 2 recytator ukryty za tablicami, recytuje (do mikrofonu bezprzewodowego) dalszą część wiersza *O Boże*:

O Boże,

który w jaskółce mieszkasz, co obłoki mija,
(...) który zlatujesz ogniem w pędzącym poci-
sku

i w mózgu świecisz, co od ciosu się rozpryska...

...który jesteś – i to mię zdumiewa najwięcej –
jednocześnie w Polaku, Moskalu i Niemcu...

O Boże,

z tej wichury, co pali pół świata,
zstąp i zamieszkał, błagam Ciebie,

nie w dzieciach, nie w kwiatach,

nie w czystych duszach, ani w jasnych wodach,
ale w sercach katów!

9. Przy muzycznym podkładzie z filmu „Dom” 3 recytator deklamuje kilka strof wiersza Feliksa Konarskiego pt. *Katyń*:

(...) Zgladzono sprawiedliwość.

Prawdę i wolność zgladzono

Zdradzono w smoleńskim lesie

Pod obcej nocy osłoną...

Dziś jeno ptaki smutku

W lesie zawodzą żalownie.

Jak gdyby pamiętały

O tej katyńskiej wiosnie (...).

I tylko pamięć została

Po tej katyńskiej nocy...

Pamięć nie dała się zgładzić.

Nic chciała ulec przemocy.

I woła sprawiedliwość.

I prawdę po świecie niesie...

Prawdę o jeńców tysięcyach

Zgladzonych w katyńskim lesie.

10. Po wyciszeniu muzyki filmowej na scenę wchodzi 4 uczniów (2 dziewczynki i 2 chłopców), trzymając w wystawionych do przodu rękach imitowane nekrologi (czysty karton z czarną obławką, format A3) i chóralnym patetycznym głosem recytują fragment wiersza *Nekrolog* K. Wierzyńskiego:

(...) Dla tych, którzy musieli kopać własny grób,

którym ręce wiązano z tyłu i kazano klękać przed jamą,

Których wieźli barkami i zatapiali na środku Morza Białego,

Po których nic nie zostało,

Nawet nazwisko,

Żadna wieść –

Dla nich nie pisze się nekrologów,

Dla nich jest tylko pamięć wdów,

Albo żebracze modlitwy matek
Albo zdziwione spojrzenia dzieci
I z dnia na dzień rosnąca powoli blona
Nie dość śmiertelnej rany.

Z nocy na noc rosnąca powoli cisza
Przedawnionego nieszczęścia,
Która zagłusza krzyk i wołania
niepocieszonych.
Nawet jęk,
Zbrodnie niezmierna,
Ziemi wierna;
Wieczne odpoczywania,
Requiem aeterna.

11. Rozbrzmiewa podkład muzyczny o żalobnym nastroju, na scenie pojawia się „matka” – uczennica w długiej czarnej sukni z bukietem polnych kwiatów. Stąpa powoli, co chwilę schyla się przy palących się lampkach i kładzie tam jeden z trzymany na ręce kwiatów (ok. 2 min.).

12. Występujący wcześniej recytatorzy dołączają do spacerującej uczennicy, przy wyciszonej muzyce razem schodzą ze sceny.

13. Na scenę wychodzi ponownie narrator, podaje informacje o Stowarzyszeniu Rodzin Katyńskich:

„Federacja Rodzin Katyńskich jest Związkiem Stowarzyszeń Rodzin Katyńskich w Polsce oraz Chicago. Oficjalnie działa od momentu rejestracji w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie dnia 3 grudnia 1992 r. Federacja realizuje potrzeby Rodzin

Katyńskich. występuje w ich imieniu. Członkami Rodzin Katyńskich są osoby rodzinnie związane z ofiarami mordu, tj. wdowy, synowie, córki, wnuczkowie i dalsi krewni.

Znakiem Federacji jest symbol Golgoty – Trzy Krzyże związane biało-czerwoną szarfą. Każdy krzyż upamiętnia męczeńską śmierć jeńców obozów – Kozielska w Katyniu, Ostaszkowa w Twerze – Miednoje, Starobielska w Charkowie. Celem podstawowym działania Federacji w imieniu Rodzin Katyńskich jest doprowadzenie do budowy trzech cmentarzy wojennych (wojskowych) w Rosji i na Ukrainie:

- pomoc w ujawnianiu i ściganiu sprawców zbrodni katyńskiej,
- organizowanie wyjazdów do miejsc straceń i uwięzienia oficerów,
- gromadzenie historycznej dokumentacji,
- przekazywanie wiedzy o mordzie katyńskim młodszemu pokoleniu.”

14. Przy piosence Czesława Miłosza „Czas jak rzeka” – wszyscy występujący uczniowie poruszają się rytmicznie w półkoło, kłaniają się i powoli schodzą ze sceny.

Przy opracowaniu scenariusza korzystano z biuletynu Ministerstwa Edukacji Narodowej *Golgota Wschodu*, Warszawa 1999.

ZOFIA KAMOLA

II Liceum Ogólnokształcące
im. Jana Pawła II w Łukowie

Pożegnania

GENOWEFA LICHOTA

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Genowefy Lichoty, wspaniałego bibliotekarza, dobrego i życzliwego człowieka. Praca w Gminnej Bibliotece Publicznej w Wierzbiecy była całym jej życiem, jej pasją.

Genowefa Lichota urodziła się 12 grudnia 1911 r. w Drubiniance pow. rzeszowski, woj. lwowskie. Szkołę podstawową i zawodową ukończyła w Rzeszowie, następnie w 1931 r. ukończyła Seminarium Rzemiosł i Gospodarstwa w Rybniku. Do wybuchu II wojny światowej mieszkała w Rabce, pracując w zakładzie leczniczo-wychowawczym. Pełniła tam funkcję wychowawcy, jednocześnie uczyła j. polskiego, śpiewu i gimnastyki. W czasie II wojny światowej walczyła w powstaniu warszawskim jako żołnierz Armii Krajowej pod pseudonimem „Gajda”. Za przynależność do AK została skazana na 5 lat więzienia.

W 1952 r., po śmierci ojca zamieszkała u siostry w Busównie, pow. chełmski, woj. lubelskie. Od 15 października 1953 r. prowadziła Gminną Bibliote-

kę Publiczną w Olchowie (biblioteka w tym samym roku została przeniesiona do Wierzbicy). W 1954 r. ukończyła kurs bibliotekarski w Państwowym Ośrodku Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie. Poprzez aktywną pracę znacznie zwiększyła czytelnictwo na terenie gminy Wierzbica. Zakładała punkty biblioteczne, organizowała szereg spotkań w pisarzami, np. w 1962 r. – spotkanie z Bogdanem Arctem, w 1964 – z Seweryną Szmaglewską, zaś w 1965 – z Janem Gerhardem. Będąc osobą samotną, pracy w bibliotece poświęcała o wiele więcej czasu niż powinna.

Założyła i prowadziła zespół teatralny, zespół dobrego czytania, kursy dla kobiet: pieczenia i gotowania, kroju i szycia, przetworów owocowych. Organizowała kółka zainteresowań, np. kółko modelarstwa, haftu. Biblioteka Publiczna w Wierzbicy brała udział w wielu konkursach czytelnicy. Odniosła duży sukces w konkursie: Złoty kłos dla

twórcy, srebrny dla czytelników”. Zajęła I miejsce we współzawodnictwie bibliotekarzy i bibliotek na XX-lecie PRL w 1965 r.

Genowefa Lichota założyła i prowadziła kronikę biblioteki gminnej, spisała również dzieje gminy Wierzbica od 1913 r. Na podstawie dokumentów z Muzeum Chelmskiego, sporządziła „Krótki rys historyczny i osadniczy wsi – dzieje Busówna – XIII w.”.

Po przejściu na emeryturę w 1972 r. wyjechała do Rabki. Przez wszystkie następne lata utrzymywała kontakty z biblioteką w Wierzbicy. Na spotkaniach z okazji jubileuszy biblioteki, czytelnicy mile wspominają swoją byłą bibliotekarkę jako osobę serdeczną, towarzyską.

Zmarła 14 września 2006 r. w Rabce.

HENRYKA KRASKA

kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Wierzbicy

Listy, opinie, porady

Jeszcze o likwidacji CEBID-u

Przeczytałem tekst opublikowanej w „Poradniku” nr 9 „Uchwały Krajowej Rady Bibliotecznej nr 1/2007 w sprawie likwidacji Centrum Edukacji Bibliotekarskiej i Informacyjnej w Warszawie” i jestem zaskoczony jej kompromitującą treścią. Czy rzezoną uchwałę rzeczywiście przyjęto większością głosów, czy też powstała ona z inicjatywy przewodniczącego, prof. Jana Malickiego? Cóż to za „wada konstrukcji prawnej”, którą obłudnie uzasadnia się likwidację CEBID-u? Pan Malicki był swego czasu inicjatorem zniesienia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Katowicach, chcąc uzyskać jej etaty i środki dla kierowanej przez siebie Biblioteki Śląskiej. Dzięki poparciu ówczesnego marszał-

ka Sejmiku Wojewódzkiego, Jana Olbrychta, wbrew sprzeciwom społeczeństwa, przeprowadził swój zamiar, szkodząc niepomniernie środowisku śląskiemu, a przede wszystkim studentom i pracownikom Wydziału Filologicznego Uniwersytetu. Posiadając kompletne zbiory bibliotekoznawcze i mieszcząc się w pobliżu, Biblioteka Wojewódzka była szczególnie potrzebna.

Byłem członkiem Państwowej Rady Bibliotecznej w latach 1974-1981 i nie wyobrażam sobie, aby znalazła się w jej składzie choć jedna osoba, która poparłaby tego rodzaju uchwałę, akceptując bezrozumną decyzję i jeszcze ją konformistycznie usprawiedliwiającą.

Z koleżeńskim pozdrowieniem

ZBIGNIEW ŻMIGRODZKI

Honorowy Członek SBP

Wiceprzewodniczący ZG SBP

w latach 1974-1980

Wi@domości

Prof. Władysław Bartoszewski na Jubileuszu SBP

● 11 października 2007 r. z okazji Jubileuszu 90-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich gościł

w Bibliotece Narodowej prof. Władysław Bartoszewski, który pracował w Wydawnictwie SBP w latach pięćdziesiątych, sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. Była to dla bibliotekarzy doskonała okazja, żeby porozmawiać chwilę z profesorem, zdobyć autograf i pogratulować wspaniałej postawy obywatelskiej, która krzepi nas zawsze w chwilach wątpliwości. Profesor był w dobrym humorze, żartował i chętnie fotografował się z bibliotekarkami.

Spotkanie z prof. Wł. Bartoszewskim było ważnym elementem jubileuszu. Jest on dla wielu Polaków wielkim autorytetem. Podczas uroczystości nadano Profesorowi godność Członka Honorowego SBP.

Bożena Bednarek-Michalska

Trzebiatowskie Fascynacje Czytelnicze

● Trzebiatowski Ośrodek Kultury, w skład którego wchodzi Biblioteka Publiczna im. Marii z Czartoryskich Wirtemberskiej realizuje projekt pt „Trzebiatowskie Fascynacje Czytelnicze”. Został on pozytywnie rozpatrzony i otrzymał dofinansowanie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podobnie jak realizowany w tym roku, już po raz drugi, projekt pn. „Ogrody Marii Czartoryskiej – Trzebiatowskie Spotkania Literackie” – również i ten jest otwartą formą współpracy z czytelnikami naszej Biblioteki. „Trzebiatowskie Fascynacje Czytelnicze” to cykl wydarzeń literackich, które wpisują się w kolejną edycję ogólnopolskiego Festiwalu 4 Pór Książki – w jego czwartą odsłonę, a mianowicie Festiwal Kryminału.

Realizacja projektu odbędzie się w dniach 2 listopada – 10 grudnia 2007 r. Oto program:

1. Spotkanie autorskie oraz warsztaty dla młodzieży ze znanym i popularnym polskim pisarzem – twórcą powieści kryminalnej lub sensacyjnej (trwają rozmowy z Markiem Harnym – termin spotkania jest w trakcie ustalania).

2. 16 listopada – Happening „Noc w bibliotece” – nasi czytelnicy-detektywi w wieczorno-nocej pałacowej scenerii będą poznawać fabułę książki A. Christie pt. *Noc w bibliotece* i na podstawie zachowań jej bohaterów dociekać kto jest mordercą?

3. 30 listopada – spotkanie z Arturem Górskim jednym z członków – założycieli Stowarzyszenia Miłośników Kryminału i Powieści Sensacyjnej „Trup w szafie”

4. Cały listopad – „Od Hitchcocka do Lyncha i Zaluskiego” – prezentacja klasyki światowych i polskich filmów kryminalnych.

Patronat medialny:

**PORADNIK
BIBLIOTEKARZA**

Informacje o naszej działalności na stronie internetowej:
www.kultura.trzebiatow.pl

Olsztynskie
MULTICENTRUM
już zaprasza czytelników

● Olsztyn jest miastem, które ostatnio najczęściej kojarzone jest z nowymi obiektami bibliotecznymi. Tu działają takie placówki multimedialne jak: Planeta 11, Abecadło, nowa Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Tym razem w dn. 14.09.2007 r. miało miejsce otwarcie a także prezentacja MultiCentrum – pierwszego w Olsztynie ośrodka edukacji interaktywnej – działającego w ramach Miejskiej Biblioteki Publicznej. Jest to przedsięwzięcie nowatorskie pod względem organizacji przestrzennej i możliwości technologicznych. W estetycznie urządzonej saliach, w których dominują kolory szary i intensywnie żółty, zlokalizowano 27 stanowisk komputerowych zaopatrzonych w narzędzia do poznawania nowych technologii (elektroniczne panele, specjalistyczne klawiatury i pomoce naukowe oraz oprogramowanie komputerowe). Adresatami centrum są zwłaszcza dzieci i młodzież, ale także dorośli i studenci Uniwersytetu Trzeciego Wieku. MultiCentrum to nowe wyzwanie dla bibliotekarzy, bowiem działania ośrodka edukacji interaktywnej są ukierunkowane na wszechstronną edukację. MultiCentrum wypełni lukę istniejącą w systemach szkolnych w zakresie edukacji technologicznej. Nowo otwarta inwestycja jest współfinansowana w 75% ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INERREG IIIA. Program Sąsiedztwa Litwa-Polska – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej. W programie dydaktycznym MultiCentrum wyodrębnione zostały następujące działy: MultiOgródek, który wprowadza najmłodszych odbiorców w świat techniki, sztuki, muzyki, codziennych doświadczeń, nauczania początkowego; MultiDzieci – przekazuje wiedzę na temat środków transportu i zasad bezpieczeństwa na drodze; MultiMuzyka – wprowadza dzieci w świat muzyki, zapoznaje z instrumentami muzycznymi; MultiSztuka, obejmuje różne dziedziny sztuki i daje możliwość nabycia umiejętności korzystania z programów graficznych; MultiLogik – wprowadza w świat sterowanych komputerowo robotów, modeli do zabawy, samochodów i konstrukcji; MultiNauka – poszerza wiadomości w zakresie różnych dziedzin wiedzy: biologia, fizyka, chemia poprzez

przeprowadzanie eksperymentów z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi technologicznych. Multi-Technika – dając możliwość poznania zaawansowanych systemów technologicznych, wykorzystywanych obecnie w przemyśle; MultiJęzyk – uczy języków obcych i sprawnego posługiwania się językiem ojczystym.

Odbiorcy MultiCentrum, którzy zawiatają w jego progi – mają możliwość doskonalić wiedzę i umiejętności na poziomie odpowiednim dla nich. Każdy użytkownik Centrum jest zatem mile widziany.

Otwarcie MultiCentrum poprzedzone zostało konferencją pt. „Edukacja w bibliotece”, w czasie której miały miejsce wystąpienia prof. dr. hab. Józefa Garniewiczza (UW-M) pt. „Nowoczesne środki nauczania”, dr. Andrzeja Radwańskiego (Zakł. Narod. im. Ossolińskich we Wrocławiu) pt. „Biblioteki w nowoczesnym społeczeństwie” i mgr. Łukasza Ślusarskiego (MBP w Olsztynie) pt. „Doświadczenia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie w pracy edukacyjnej” wskazujące na coraz większą rolę biblioteki jako instytucji edukacyjnej. Ewidentnym przykładem było otwarcie olsztyńskiego MultiCentrum.

W konferencji uczestniczyli redaktorzy naczelni czasopism fachowych: Jadwiga Chruścińska („Poradnik Bibliotekarza”) i Jan Wołosz („Bibliotekarz”).

(J. Ch.)

Biblioteka Centrum Myśli Jana Pawła II już otwarta

● Biblioteka Centrum Myśli Jana Pawła II (CMJP II) została otwarta w centrum Warszawy, przy ul. Foksal 11 – dnia 26.09.2007 r. W uroczystości udział wzięli: prezydent Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz i biskup Marian Duś.

Podczas imprezy zaprezentowano zakres działalności Centrum na rzecz promowania myśli, twórczości polskiego papieża; odbył się także premierowy pokaz fragmentów wywiadów będących w posiadaniu tej instytucji, w których wybitne osobistości wspominają z bezpośrednich kontaktów Jana Pawła II. Uroczystości wreczono karty biblioteczne pani prezydent Warszawy H. Gronkiewicz-Waltz i bp M. Dusowi.

Biblioteka CMJP II obejmuje specjalistyczny księgozbiór, liczący ponad 2000 egz. (w tym ok. 500 pozycji obcojęzycznych), w całości poświęcony osobie i nauczaniu Jana Pawła II. Ma charakter unikatowy, bowiem jest w posiadaniu kolekcjonerskiego księgozbioru papieskiego, który obecnie liczy 1000 pozycji i jest gromadzony od 1978 r. Zbiór obejmuje książki, czasopisma i wydawnictwa okolicznościowe z całego świata. Ważną częścią zbiorów stanowią multimedia. Korzystając z komputerowego systemu bibliotecznego SOWA można skorzystać z katalogu online, uzyskać informację o dostępności egzemplarzy, mieć wgląd do własnego konta bibliotecznego, zarezerwować książkę dostępną lub wypożyczoną. Zbiory Biblioteki CMJP II adresowane są do studentów, nauczycieli szkolnych, akademickich, duszpasterzy, dziennikarzy i wszystkich zainteresowanych nauczaniem papieża Polaka. Cieszy fakt otwarcia w Warszawie nowej, nowoczesnej placówki biblioteczej. (J. Ch.)

Konferencja WBP w Lublinie z okazji stulecia biblioteki

● W dniach 18-19 września 2007 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie odbyła się konferencja pt. „Biblioteki publiczne Lubelszczyzny 1944-2007. Dzieje – funkcje – działalność”. Celem konferencji była ocena dorobku bibliotekarstwa publicznego na Lubelszczyźnie po II wojnie światowej, przedstawienie zmieniających się funkcji bibliotek, aktualnej działalności placówek biblioteczych oraz nakreślenie kierunków dalszego rozwoju bibliotek. Dopelnieniem obrad było uroczyste otwarcie nowej siedziby Czytelni Działu Zbiorów Specjalnych oraz wernisaż wystawy „Ekslibrisy bibliotek województwa lubelskiego” ze zbiorów Zbigniewa Józwicka.

Konferencja została przygotowana z okazji 100. rocznicy powstania Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie.

Prestiżowa nagroda dla Filii nr 2 MBP we Włocławku

● Laureaci tegorocznej edycji nagród marszałka województwa odebrali 17 września br. trofea podczas uroczystej gali w Sali Wielkiej toruńskiego Dworu Artusa. Po raz pierwszy w siedmioletniej historii konkursu wreczenie nagród miało tak staranną oprawę. Marszałek Piotr Calbecki podjął w Dworze Artusa 400 osób. Doroczne, prestiżowe nagrody marszałka województwa przyznawane są w ośmiu kategoriach m.in. w zakresie kultury.

Wśród laureatów tego prestiżowego konkursu, obok tak utalentowanych artystów, jak wybitny pianista Rafał Blecharz, znalazł się zespół Filii nr 2 przy ul. Kaliskiej 56 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Z. Arentowicza we Włocławku za projekt „Kujawy – tu jest nasz dom” w kategorii „komunikacja społeczna”. Celem projektu było popularyzowanie wśród czytelników książek o tematyce regionalnej. Od września do grudnia 2006 r. zorganizowano 20 imprez promujących czytelnictwo i prezentujących lokalne zwyczaje i tradycje. Różnorodnie wydarzenia kulturalne – od pokazów multimedialnych i widowisk folklo-

rystycznych po spotkaniu poetyckie i plenery malarskie, cieszyły się ogromnym zainteresowaniem uczestników w każdym wieku.

ZAPROSILI NAS...

● Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie na konferencję „Edukacja w bibliotece” oraz uroczyste otwarcie MultiCentrum. 14.09.2007 r.

● Towarzystwo Przyjaciół Książki w Kaliszu, Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu, Urząd Miejski w Kaliszu na X Ogólnopolski Zjazd Bibliofilów zorganizowany pod patronatem prezydenta Kalisza dr inż. Janusza Pęcherza. 14-16.09.2007 r.

● Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego na konferencję „Biblioteki Publiczne Lubelszczyzny 1944-2007”. 18-19.09.2007 r.

● Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu na otwarcie nowej siedziby biblioteki. 20.09.2007 r.

● Miejska Biblioteka Publiczna im. Galla Anonima w Kołobrzegu na „Ogólnopolskie Sympozjum – Język Młodzieży”. 20-21.09.2007 r.

● Stowarzyszenie Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej. Oddział w Lublinie, Wojewódzka Biblioteka

Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia na promocję książki Janusza Świądra *Moje podróże*. Spotkanie poprowadziła Ewa Hadrian. 27.09.2007 r.

● Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gliwicach Grażyna Lazar na uroczystość otwarcia wystawy „VII Międzynarodowego Konkursu Graficznego na Ekslibris. Gliwice 2007”. 28.09.2007 r.

● Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie na uroczyste otwarcie nowej siedziby biblioteki. 28.09.2007 r.

● Teatr Lalka oraz Muzeum Książki Dziecięcej m.st. Warszawy na uroczyste otwarcie wystawy „Korczak i Dzieci. Wspólnota życiem zapłacona”. 28.09.2007 r.

● Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Dębicy na spotkanie z okazji Jubileuszu 60-lecia Miejskiej Biblioteki Publicznej. 4.10.2007 r.

● Burmistrz Sandomierza i Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Długosza w Sandomierzu do udziału w uroczystych obchodach z okazji jubileuszu 100-lecia Miejskiej Biblioteki Publicznej, pod patronatem burmistrza Sandomierza. 11.10.2007 r.

Za zaproszenia dziękujemy!

I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA READCOM

16-17 listopada 2007 r., Warszawa

„Kluby Czytelnicze READCOM – metody aktywizacji intelektualnej dorosłych”

Pod patronatem honorowym:

Henryka Linowskiego, przewodniczącego Rady Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy,

Bogdana Olesińskiego, burmistrza Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy,

Elżbiety Stefańczyk, przewodniczącej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

I Międzynarodowa Konferencja Readcom jest organizowana w ramach europejskiego projektu edukacyjnego „READCOM – Reading Clubs for Adult Learning Communities”, w którym uczestniczą instytucje edukacyjne z pięciu państw. Celem projektu jest promowanie atrakcyjnych metod edukacyjnych o charakterze międzykulturowym sprzyjających aktywizacji intelektualnej i społecznej ludzi dorosłych i wykorzystujących literaturę, film i teatr. Koordynatorem projektu jest Biblioteka Publiczna im. W. J. Grabskiego w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy obchodząca w tym roku 60-lecie istnienia. **Projekt został wyróżniony przez Komisję Europejską jako jeden z 20 najlepszych projektów programu Grundtvig.**

W programie:

16.11.07 – Biblioteka Narodowa

● Prezentacja projektu READCOM – **Piotr Jankowski**, Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy.

● „Uczenie się przez całe życie” – **Alina Respondek**, Narodowa Agencja Programu Grundtvig,

● Program Promocji Czytelnictwa – **dr Magdalena Ślusarska**, Instytut Książki.

● Znaczenie aktywności społecznej obywateli – **dr Henryk Linowski**, Rada Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy,

● Być aktywnym – dorośli w społeczności uczącej się – **Lilia Ratcheva-Stratieva**, Kinderliteraturhaus, Austria,

● „Ocenianie kształtujące” – **Danuta Sterna**, Centrum Edukacji Obywatelskiej.

● Komunikacja międzykulturowa – **dr Jarosław Jura**, Uniwersytet Jagielloński.

● Najciekawsze metody aktywizacji dorosłych zastosowane w projekcie READCOM:

– **Margarida Coelho**, Instituto Politecnico de Portalegre – Escola Superior Tecnologia a Gestao, (Podyplomowe Studium Zarządzania), Portugalia

- **Małgorzata Kolodziejczyk**, Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy
- **Mustafa Tugrul Firat**, T. C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (Ministerstwo Kultury i Turystyki), Turcja.
- Wystawa multimedialna READCOM „Radość uczenia się”,
- Najciekawsze metody aktywizacji dorosłych zastosowane w projekcie READCOM:
- **dr Margarida Morgado**, Escola Superior de Educacao do Instituto Politecnico de Castelo Branco (Podyplomowe Studium Edukacji), Portugalia,
- **Burcu Gündüz**, Yasama Dair Vakif (Fundacja YaDa), Turcja,
- **Annie Leysen**, Katholieke Hogeschool Leuven, Department Lerarenopleiding, (Wydział Edukacji Uniwersytetu w Leuven) Belgia,
- **Marlen Schachinger**, Volkshochschule Donaustadt (Uniwersytet Ludowy), Austria.

17.11.07 – Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Ursus

- Mentorzy i uczestnicy klubów READCOM dzielą się doświadczeniami z pracy klubów,
- Praktyczne warsztaty metodyczne dla uczestników konferencji:
- Małgorzata Kolodziejczyk, Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy.
- Świat twórcy a świat czytelnika – spotkanie z poetą.

Organizator konferencji:

Biblioteka Publiczna im. W. J. Grabskiego w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy,
ul. Plutonu Torpedy 47, 02-495 Warszawa, tel./fax.: + 48 / 22 882 43 00,
e-mail: biblioteka@bpursus.waw.pl; www.bpursus.waw.pl, www.readcom.info

Współorganizator: **Biuro Kultury m.st. Warszawy**

Kontakt:

Małgorzata Snopkiewicz – sekretariat biblioteki, tel./fax: +48 / 22 882 43 00, e-mail: biblioteka@bpursus.waw.pl

Patronat medialny:

**PORADNIK
BIBLIOTEKARZA**

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Mirosława Majewska (sekretarz), Maria Bochan, Wiesława Borkowska-Nichthausen, Barbara Budyńska, Ewa Gruda, Piotr Jankowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz, Robert Miszczuk, Barbara Stępniewska, Michał Zajac

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUŚCINSKA tel. 0505-078-945; e-mail: chruscinskaj@o2.pl

Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. (22) 552-02-26, 0600-505-662; e-mail: dgrabo@wp.pl

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96

Projekt graficzny okładki: Katarzyna STANNY, tel. 0602391675, e-mail: zinamonik@wp.pl

Honoraria autorskie: Małgorzata Szmigielska tel. (22) 825-54-25; e-mail: mszmigielska@o2.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo opracowania i skracania tekstów.

Współpracują z redakcją: Lucjan Biliński, Grażyna Biłska, Ewa Gruda, Henryk Hollender, Małgorzata Kisilowska, Bogdan Klukowski, Krystyna Kuźmińska

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax 827-52-96

Dyrektor Wydawnictwa – Janusz NOWICKI

e-mail: wyd.sbp-portal@wp.pl

Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Skład i łamanie: Renard Hawryszko. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład: 5600 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

WARUNKI PRENUMERATY „PORADNIKA BIBLIOTEKARZA” I „BIBLIOTEKARZA”

„RUCH” S.A

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są tylko na okresy kwartalne. Cena prenumeraty krajowej na IV kwartał 2007 r. wynosi 33,00 zł, a cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

1. Prenumerata krajowa:

- Przedpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną do 5 każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

2. Prenumerata zagraniczna:

- Wpłaty przyjmuje jednostka „RUCH” S.A Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy na konto: PEKAO S.A IV O/ Warszawa 68124010531111000004430494 lub kasa Oddziału.
- Informacji o warunkach prenumeraty udziela ww. Oddział – 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33. Tel: (prefiks) (0-22) 53-28-731, 53-28-816, 53-28-819, 53-28-820,
- infolinia 0-800-1200-29, w internecie <http://www.ruch.pol.pl>
- **Adres do korespondencji:** „RUCH” S.A O.K.D.P., ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa

POCZTA POLSKA

1. Przyjmowanie przedpłat od prenumeratorów, we wszystkich urzędach pocztowych w całym kraju w terminach:

- a. do 25 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
- b. do 25 lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
- c. do 25 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
- d. do 25 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

2. Urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora przyjmują przedpłaty odpowiednio:

- a. do 30 listopada – na prenumeratę realizowaną do stycznia następnego roku,
 - b. do końca lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
 - c. do 31 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
 - d. do 31 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.
- Przedpłaty na prenumeratę są przyjmowane przez listonoszy i doręczycieli (od osób niepełnosprawnych w miastach) od wszystkich mieszkańców wsi i małych miasteczek gdzie dostęp do urzędu pocztowego jest utrudniony.
 - Prenumerata prasy obejmuje pełne okresy kwartalne.
 - Wpłaty na prenumeratę są przyjmowane bez pobierania dodatkowych opłat, bez obowiązku wypełniania blankietów wpłat.
 - Zaprenumerowane egzemplarze są doręczane do miejsca zamieszkania prenumeratora lub jego siedziby bez pobrania dodatkowych opłat.

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Prenumeratę można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP**, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (0-22) 825-50-24, fax: (022) 825-53-49, e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

DO WSZYSTKICH TYCH, KTÓRZY SIĘ KSZTAŁCĄ LUB DOSKONAŁĄ

Życzymy Wam sukcesów w nauce

Pamiętajcie o tym, że WYDAWNICTWO SBP jest dla Was. Publikujemy większość literatury Wam potrzebnej. Autorami tych książek są sprawdzeni praktycy, dydaktycy i naukowcy. Co roku wydajemy kilkanaście pozycji książkowych. Z każdym rokiem nasza oferta jest bogatsza.

Polecamy nasze czasopisma

Znajdziecie w nich wszystko co aktualne i najważniejsze w bibliotekarstwie i informacji naukowej.

BIBLIOTEKARZ

Indeks 352624. Miesięcznik o charakterze fachowym i naukowym. Ukazuje się od 1929 r. Czasopismo wydawane przez SBP oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Indeks 369594. Miesięcznik instrukcyjno-metodyczny. Ukazuje się od 1949 r. Czasopismo wydawane przez SBP.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ

Od 1993 r. czasopismo wydawane przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz SBP, jako półrocznik.

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY

Czasopismo naukowe ukazujące się od 1927 r. niezbędne dla całego środowiska bibliotekarskiego. Od 2004 r. wydawane wyłącznie przez SBP. Kwartalnik.

EBIB. Elektroniczna Biblioteka i Biuletyn EBIB

Wychodzi w formie elektronicznej od 1999 r. Działa w strukturze SBP od 2001 r. Adresy: <http://www.ebib.info> ebib.redakcja@oss.wroc.pl

KAŻDĄ KSIĄŻKĘ I CZASOPISMO NASZEGO WYDAWNICTWA

możesz zamówić:

Pisemnie: Dział Promocji i Kolportażu
02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213
Telefonicznie: (022) 825 50 24, 608 28 26; Faks: (022) 825 53 49
e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Ofujemy Państwu także sprzedaż odręczną w dwóch punktach:
w Wydawnictwie SBP Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
oraz w Dziale Promocji i Kolportażu Al. Niepodległości 213.

Staramy się zważywszy na status materialny środowiska bibliotekarskiego utrzymywać ceny na poziomie niskim i średnim, a część pozycji wydajemy na zasadzie *non profit*.

KUPUJCIE U NAS!

BEZ NASZYCH KSIĄŻEK ŚWIAT BIBLIOTEKARSKI BYŁBY UBOŻSZY

KALENDARIUM ROCZNIC LITERACKICH W 2008 ROKU

Rok Zbigniewa Herberta – ogłoszony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Uchwałą Nr 493 z dnia 10 lipca 2007 r.

Rok Dialogu Międzykulturowego – ogłoszony decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1983/2006/EC z dnia 18 grudnia 2006 r.

Światowy Rok Planety Ziemia – ogłoszony przez ONZ z inicjatywy Międzynarodowej Unii Nauk Geologicznych i UNESCO.

Al-Dżahiz (776-868) – pisarz i uczonego arabski. Zaliczany do reprezentantów literatury dydaktyczno-rozrywkowej (adabowej). Rezydent dworu w Bagdadzie. Autor m.in. traktatu o retoryce oraz 7-tomowego wydania encyklopedycznego *Kitab al-chajwan (Księga zwierząt, IX w.)*.

1140. rocznica śmierci

Elżbieta Drużbacka z domu Kowalska (1698 – 14.03.1765) – poetka staropolska. Wysoko cenniona przez Ignacego Krasickiego i Hugona Kołłątaja. Autorka poematów religijnych (*Życie króla Dawida*), powieści fantastyczne (*Fabula o księżciu Adolfie*), utwory alegoryczne (*Snopek na polu życia ludzkiego związany*), wiersze satyryczne wyśmiewające damy skłonne do rozwodów (*Skargi kilku dam*). Jedno z jej najbardziej znanych dzieł to *Opisanie czterech części roku*, uznane za pierwszy polski utwór opisowy. Poezja prosta i naturalna stanowi przejście pomiędzy literaturą baroku a stanisławowskiego oświecenia.

310. rocznica urodzin

Menander gr. Menandros (342-291 p.n.e.) – starożytny poeta grecki. Główny przedstawiciel komedii nowej i komedii charakterów. Uczeń Teofrasta, przyjaciel Epikura. Napisał ok. 100 sztuk znanych z odkrytych fragmentów m.in.: *Sąd rozjemczy*, *Heros*. Wywarł wpływ, za pośrednictwem

Plauta i Terencjusza, na ukształtowanie się nowożytnej komedii obyczajowej. W 1905 r. oraz 1957 r. odkryto w Egipcie część dzieł Menandra. Dość dużą sensację wywołał także fakt odkrycia w Bibliotece Watykańskiej w grudniu 2003 r. około 400 wersów Menandra, z czego połowa pochodzi z nieznannej sztuki. Od niego pochodzą spopularyzowane w łacińskiej wersji słowa: *errare humanum est* (błądzić jest rzeczą ludzką) i *homo sum, humanum nihil a me alienum puto* (jestem człowiekiem i nic, co ludzkie nie jest mi obce).

2350. rocznica urodzin

Mercè Rodoreda (1908-1983) – pisarka katalońska. Jedna z najwybitniejszych postaci literatury katalońskiej XX w. W 1980 r. otrzymała nagrodę Premi d'Honor de les Lletres Catalanes jako wyraz uznania dla całego dorobku pisarskiego. W Polsce ukazały się powieści *Diamentowy plac* (Czytelnik, 1970) oraz *Śmierć i wiosna* (fragmenty w „Literaturze na Świecie” 2000 nr 7-8), a także opowiadania z tomu *Moja Krystyna* i inne opowiadania w „Literaturze na Świecie” 2003 nr 5-6.

100. rocznica urodzin

STYCZEŃ

02.01. Adam Bahdaj, pseud.: Dominik Damian (1918 – 07.05.1985) – polski pisarz i tłumacz. Autor książek dla dzieci i młodzieży. Debiutował w 1942 r. nowelą *Z pamiętnika samotnika*. W 1974 r. otrzymał nagrodę Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży.

90. rocznica urodzin

09.01. Simone de Beauvoir właśc.: Simone Lucie Ernestine Marie Bertrand de Beauvoir (1908 – 14.04.1986) – pisarka francuska. Jedna z pionerek współczesnego feminizmu tzw. drugiej fali. Jej książka *Druga płęć* uznana jest za jedną z najważniejszych w historii feminizmu. Skandalistka, szokująca drobno-

mieszcząską opinię publiczną śmiały i niezależnymi poglądami oraz stylem życia. Współpracowniczką i partnerką życiową Jean-Paul Sartre'a.

100. rocznica urodzin

09.01. Wilhelm Busch (15.04.1832 – 1908) – pisarz niemiecki. Autor satyrycznych wierszowanych opowiadań kreskowych, uważany za proajca komiksu.

100. rocznica śmierci

12.01. Ferenc Molnár pseud.: Ferenc Neumann, (1878 – 01.04.1952) – pisarz, dramaturg i dziennikarz węgierski. W Polsce i w wielu innych krajach znany głównie jako autor książki dla dzieci *Chłopcy z Placu Broni*. Do 2004 r. ukazały się 23 wydania tej powieści. Za granicą jej tytuł brzmiał *Chłopcy z ulicy Pawła*.

130. rocznica urodzin

12.01. Charles Perrault (1628 – 16.05.1703) – bajkopisarz francuski. Zasłynął przede wszystkim jako autor zbioru baśni i powiastek dla dzieci *Bajki Babci Gąski* (1697), zawierającego powszechnie znane, oparte na motywach ludowych utwory.

380. rocznica urodzin

16.01. Jan Lam (1838 – 03.08.1886) – polski dziennikarz, powieściopisarz i satyryk. Pochodził z rodziny austriackiej, jednak wybrał polską narodowość. Krytykował austriacką biurokrację w Galicji, jej wrocie nastawienie do Polaków i ruchów wolnościowych. Drwił z klerykalizmu, choć nie z religii. Jego felietony były dowcipne, pełne sarkazmu i ironii. Rozgłos przyniosły mu publikowane od 1868 r. *Kroniki lwowskie*. Był autorem kilku powieści satyrycznych: *Wielki Świat Capowic, Koroniarz w Galicji* (1869), *Głowy do pozłoty* (1873), *Idealisci* (1876), *Dziwne kariery* (1880).

170. rocznica urodzin

19.01. Gustav Meyrink, właśc. Gustav Meyer (1868 – 04.12.1932) – pisarz austriacki pochodzenia żydowskiego. Okultysta i mistyk epoki modernizmu. Jeden z czołowych twórców fantastyki grozy (*weird-fiction*), buddysta, znawca Kabały i miłośnik zjawisk parapsychofizycznych. Znany zwłaszcza dzięki powieściom: *Noc Walpurgii* oraz *Golem*. Przez wielu uznawany za prekursora Franza Kafki, surrealizmu oraz powieści egzystencjalnej.

140. rocznica urodzin

28.01. Vicente Blasco Ibáñez (29.01.1867 – 1928) – hiszpański pisarz. Autor powieści regionalnych (*Ziemia przeklęta*), społecznych, obyczajowych i wojennych (*Czterech jeźdźców Apokalipsy*) oraz licznych reportaży.

80. rocznica śmierci

29.01. Stanisław Dygat (05.12.1914 – 1978) – autor powieści i opowiadań, felietonista. Od 1952 r. współpracował z „Przeglądem Kulturalnym”. Zadebiutował w 1946 r. powieścią *Jeziro Bodeńskie*. Szczególną wartością jego prozy jest umiejętność wiązania stanów nostalgiczno-poetyckich z żartobliwie szyderczym demaskowaniem fikcji produkowanych przez wyobraźnię.

30. rocznica śmierci

29.01. Jan August Kisielewski pseud.: August Olch (08.02.1876 – 1918) – polski dramaturg, krytyk literacki i eseista. Współtwórca „Zielonego Balonika”. Jedną z indywidualności twórczych Młodej Polski. Sławę zdobył błyskawicznie, debiutując prawie równocześnie napisanymi sztukami: *Karykatury* i *W sieci* w centrum zainteresowań stawiając funkcję artysty w społeczeństwie.

90. rocznica śmierci

LUTY

03.02. Andrzej Szczypiorski (1928 – 16.05.2000) – polski prozaik i publicysta. W twórczości powieściowej zajmował się m.in. problemami współczesnych stosunków polsko-niemieckich i odpowiedzialności narodu niemieckiego za faszyzm. Za paraboliczną powieść *Msza za miasto Arras* otrzymał w 1971 r. nagrodę im. M. B. Lepeckiego.

80. rocznica urodzin

05.02. Ignacy Humnicki (1798 – 15.05.1864) – polski dramatopisarz. W latach 1816-1818 studiował filozofię. W 1817 r. debiutował na łamach „Gazety Krakowskiej”. Jego pierwszy dramat został wystawiony na scenie teatralnej w 1818 r. Pozostawił po sobie interesujące wspomnienia, które były drukowane od 1913 r. w piśmie „Sfinks”.

210. rocznica urodzin

08.02. Halldór Kiljan Laxness właśc. Halldór Gudjónsson (23.04.1902 – 1998) – pisarz islandzki, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1955 r. Laxness napisał 51 powieści. Był autorem licznych wierszy i artykułów prasowych. Stworzył m.in.: cykl powieści z życia ludu islandzkiego: *Salka Valka, Światłość świata, Niezależni*, trylogię historyczną *Dzwon Islandii*, powieść nacjonalistyczno-pacyfistyczną *Sprzedana wyspa*: Powieść satyryczna (pierwotnie w isl.: *Atómstöðin*, dosłownie *Stacja/baza atomowa*), powieść o cechach realizmu magicznego *Duszpasterstwo koło lodowca* (isl.: *Kristnihald undir jökli*).

10. rocznica śmierci

08.02. Juliusz Gabriel Verne, Jules Gabriel Verne (1828 – 24.03.1905) – francuski pisarz, jeden z pionierów gatunku *science fiction*, nazywany „dziadkiem *science fiction*”. Napisał wiele po-

wieści podróźniczych i fantastyczno-naukowych oraz (co jest mniej znane) pisał powieści historyczne, geograficzne, kryminalne, sztuki teatralne i wiersze. Jego książki zalicza się do klasyki literatury dla młodzieży.

180. rocznica urodzin

10.02. Bertolt Brecht, właśc. Eugen Berthold Friedrich Brecht (1898 – 14.08.1956) – niemiecki pisarz, dramaturg, teoretyk teatru, inscenizator, poeta. Jego twórczość ma charakter buntowniczy, rewolucyjny; jest społecznie zaangażowana. Brecht najczęściej stawał w obronie robotników i pokrzywdzonych, przeciwko wojnom, atakował kapitalistów i filistrów. Jedną z głównych inspiracji światopoglądowych Brechta był marksizm (jednak należy dodać, że Brecht nie był dogmatykiem), zmieszany z modernistyczną niechęcią do mieszczaństwa.

110. rocznica urodzin

22.02. Karol Bunsch (1898 – 24.11.1987) – polski pisarz historyczny. Pracę literacką rozpoczął w 1941 r. Debiutował w 1945 r., powieścią *Dzikowy skarb*, szybko zyskując sławę i uznanie. Powieść ta zapoczątkowała cykl «Powieści piastowskie», który autor rozbudowywał aż do 1984 r. W 1955 r. ukazała się pierwsza część późniejszej *Trylogii o Aleksandrze Wielkim – Olimpias*.

110. rocznica urodzin

19.02. Charles Alexander Eastman znany pod indiańskim imieniem Ohiyesa (1858 – 08.01.1939) – pisarz amerykański. Indianin, wychowany w tradycyjnej społeczności północnoamerykańskich Siuksów Santee (Dakotów). Jego najpopularniejsze dzieła to niewątpliwie dwie części autobiografii *Indian Boyhood* i *From the Deep Woods to Civilisation*. Opublikował też opowieści o Indianach i ich związkach z przyrodą, zbiór biografii znanych mu osobiście wielkich wodzów Indian, książkę o tubylczej filozofii i indiańskim postrzeganiu religii, a także podręcznik dla rodzącego się właśnie – i chętnie korzystającego z indiańskich umiejętności – amerykańskiego ruchu skautów.

150. rocznica urodzin

28.02. Janusz Meissner, pseud.: porucznik Herbert (21.01.1901 – 1978) – polski lotnik wojskowy, pisarz i dziennikarz. Debiutował na łamach prasy w 1927 r. Autor popularnych utworów o tematyce lotniczej i marynistycznej, w których korzystał częściowo z własnych doświadczeń i przeżyć. W kolejnych latach publikował powieści, opowiadania, audycje radiowe.

30. rocznica śmierci

05.03. Teodor Parnicki (1908 – 05.12.1988) – powieściopisarz polski. Skomplikowany i wieloznaczny świat jego powieści obejmuje 2 tysiące lat historii na obszarze niemal całej kuli ziemskiej. Ukazuje w nich związki kultury Azji (zwłaszcza Bizancjum) z kulturą łacińską, epoce zmięzchu imperium rzymskiego i przenikania chrześcijaństwa do kultury europejskiej.

100. rocznica urodzin

20. rocznica śmierci

06.03. Louisa May Alcott (29.11.1832 – 1888) – pisarka amerykańska. Jedna z pionierek literatury kobiecej w Stanach Zjednoczonych. W czasie wojny domowej pracowała jako pielęgniarka-wolontariuszka i na tych obserwacjach oraz doświadczeniach oparta jest jej pierwsza, zasługująca na uwagę publikacja – *Hospital Sketches* (*Szkice szpitalne*). W kilka lat później, kiedy wydawca zwrócił się do niej o napisanie książki dla dziewcząt, powstała powieść *Little Women* (*Małe kobiety*). Książka zdobyła ogromne powodzenie, zapoczątkowując realistyczną powieść dla młodzieży.

120. rocznica śmierci

15.03. Aleksander Kamiński pseud.: Kamyk, Juliusz Górecki. Bambaju (28.01.1903 – 1978) – polski pedagog, historyk, pisarz, działacz harcerski. Był jednym z organizatorów Szarych Szeregów. Autor kilku książek o tematyce pedagogiczno-harcerskiej oraz licznych publikacji naukowych.

30. rocznica śmierci

16.03. Gunnar Ekelöf (15.09.1907 – 1968) – szwedzki poeta. W 1958 r. został członkiem Akademii Szwedzkiej oraz doktorem honoris causa Uniwersytetu w Uppsali. W 1966 r. otrzymał Nagrodę literacką Rady Nordyckiej. Był kandydatem do literackiej Nagrody Nobla.

40. rocznica śmierci

19.03. Władysław Sabowski pseud.: Wołody Skiba, Bolesław Bolesny, A. Blydowski, Omikron (29.03.1837 – 1888) – polski poeta, pisarz, dramtopisarz, dziennikarz i tłumacz. W latach 1861-63 współpracował z prasą legalną i konspiracyjnymi pismami powstańczymi, był publicystą „Strażnicy” i redaktorem „Prawdy”. Redaktor „Ojczyzny”, w Brukseli od października 1864 r. wydawał pismo „Wytrwałość”. Założył dziennik „Kurier Krakowski” i dalej współpracował z wieloma pismami. W latach 1884-1887 sekretarz redakcji „Kuriera Warszawskiego”, następnie „Kuriera Codziennego”.

120. rocznica śmierci

20.03. Henryk Ibsen (1828 – 23.05.1906) – dramtopisarz norweski. Pierwsze dramaty zali-

czyć można do nurtu narodowego romantyzmu – dramaturg był wówczas głównie pod wpływem utworów duńskiego pisarza Adama Oehlenschlägera. Faza narodowego romantyzmu (1850-1863) zakończyła się w jego twórczości wraz z pretendentami do tronu. Rozczarowany postawą Norwegów w konflikcie między Danią a Prusami, porzucił raz na zawsze tematykę narodową. W kolejnych latach skupił się w swojej twórczości, przede wszystkim na tematyce społeczno-obyczajowej, tworząc realistyczne dramaty bezlitośnie odstawiające zakłamanie świata mieszczańskiego. W ostatnim okresie twórczości (1884-1906) dostrzega się często elementy symbolizmu.

180. rocznica urodzin

21.03. Maciej Słomczyński pseud.: Joe Alex, także Józef Aleks i Kazimierz Kwaśniewski (10.04.1922 – 1998) – polski pisarz i tłumacz. Przetłumaczył m.in. *Uliksesa* i *Podróżę Guliwera*, jako jedyna osoba na świecie przetłumaczył wszystkie dzieła Williama Szekspira. Autor powieści sensacyjnych i kryminalnych, scenariuszy filmowych, sztuk teatralnych oraz widowisk i audycji telewizyjnych. Kryminały Joe Alexa zostały przetłumaczone na 13 języków: białoruski, bułgarski, czeski, litewski, łotewski, niemiecki, rosyjski, rumuński, serbsko-chorwacki, słowacki, słoweński, ukraiński i węgierski.

20. rocznica śmierci

28.03. Maksym Gorki właśc.: Aleksiej Maksimowicz Pieszkow (1868 – 14.06.1936) – pisarz rosyjski. Debiutował jako prozaik. Rozgłoszyskał trzema tomami *Szkiców i opowiadań* a także dramataми *Mieszczanie* i *Na dnie*, ukazującymi sprzeciw przeciwko drobnomieszczaństwu.

140. rocznica urodzin

KWIECIEŃ

09.04. Zofia Kossak-Szczucka, później Zofia Kossak-Szatkowska, *de domo* Kossak, *primo voto* Szczucka, *secundo voto* Szatkowska (08.08.1889 – 1968) – polska powieściopisarka i publicystka. Jako publicystka współpracowała przede wszystkim z prasą katolicką. Dzięki umiejętności barwnego obrazowania, dużym walorom poznawczym i potocznej narracji większość jej powieści historycznych zyskała również popularność wśród dzieci.

40. rocznica śmierci

07.04. Józef Epifani Minasowicz (Minasiewicz) herbu Przyjaciół (1718 – 16.10.1796) – wybitny polski wydawca i poeta. Pochodzenia ormiańskiego. Doktor obojga praw. Bliski współpracownik Józefa Andrzeja Załuskiego, jezuitów warszawskich i Adama Kazimierza Czartoryskiego. Wydawca wierszy współczesnych. Czołowy po-

eta czasów saskich, autor *Zbioru rytmów polskich* (1756) i *Zbioru mniejszego poezji polskich* (1782). Pisywał tragedie, utwory historyczne, refleksyjne, religijne, satyryczne, w tym fraszki. Przekładał poetów rzymskich i nowolacińskich. Redaktor „Monitora”. Pozostawił w rękopisie historię Ormian.

290. rocznica urodzin

08.04. Wilhelm Feldman (1868 – 25.10.1919) – polski publicysta, krytyk i historyk literatury. Autor m.in. *Współczesnej literatury polskiej*, także dramatopisarz i prozaik. Jego sztandarowe opracowanie *Współczesna literatura polska* miało za życia autora kilka wydań zawierających uzupełnienia autora obejmujące kolejne okresy (np. wyd. 2 z 1901 r. obejmowało okres 1880-1901 do wydania trzeciego z 1905 r. Feldman dodał tom czwarty do 1904 r., a wydanie szóste z 1918 r. objęło lata 1864-1917. Wydanie ósme, opracowane po śmierci Feldmana przez Stanisława Lama w 1930 r. obejmowało już okres 1864-1923.

140. rocznica śmierci

19.04. Jonasz Kofta (28.11.1942 – 1988) – polski poeta, dramaturg, satyryk i piosenkarz. Współpracował m.in. ze Stefanem Friedmannem (cykl *Dialogi na cztery nogi*) i Janem Pietrzakiem (*Duety liryczno-prozaiczne*). Pisał dla „Szpilek”, „Radaru”, „Płomyka” i „itd”. Od 1964 r. współpracował z Programem III Polskiego Radia. Autor tekstów m.in. do piosenki „Jak dobrze wstać skoro świt” i wykonawca wielu popularnych przebojów.

20. rocznica śmierci

20.04. Octavio Paz (31.03.1914 – 1998) – poeta meksykański, dziennikarz, krytyk i eseista. Pracował także jako dyplomata meksykański, w 1968 r. zrezygnował ze stanowiska ambasadora w Indiach na znak protestu przeciw masakraze na placu Tlatelolco w Meksyku. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1990.

10. rocznica śmierci

25.04. Clifford Donald Simak (03.08.1904 – 1988) – pisarz amerykański. Autor powieści *science fiction*, wielokrotny laureat nagród Hugo i Nebula.

20. rocznica śmierci

25.04. Aleksander Świętochowski pseud.: Władysław Okoński, Poseł Prawdy, O. Remus, Liber, Gezyasz, Nauczyciel i in. (18.01.1849 – 1938) – polski pisarz, publicysta, dramaturg, filozof, działacz kulturalny i społeczny, historyk. Większość prac Świętochowskiego pozostało aktualnych po dzień dzisiejszy. Jego dorobek pisarski jest bogaty i bardzo różnorodny, znajdują się tu: dramaty, utwory powieściowe, studia filozoficzne, jedna pozycja dla młodzieży, bajki, utwory dramatycz-

ne, poemat dramatyczny prozą i inne. Jego głośny manifest *My i wy* oraz *Praca u podstaw* zawierają główne założenia programowe pozytywizmu.

70. rocznica śmierci

26.04. Vicente Pío Marcelino Cirilo Alexandre y Merlo (1898 – 14.12.1984) – poeta hiszpański, przedstawiciel Pokolenia 27. Vicente Alexandre został laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1977.

110. rocznica urodzin

MAJ

04.05. Halina Górska (1898 – 04.06.1942) – polska pisarka i działaczka społeczna. Jej twórczość cechowało zainteresowanie życiem dziecka proletariackiego i problematyką doskonalenia moralnego.

110. rocznica urodzin

06.05. Stanisław Grzesiuk (1918 – 21.01.1963) – prozaik i pieśniarz. W 1958 r. zadebiutował powieścią *Pięć lat kacetu*, w której opisał piekło swojego pięcioletniego pobytu w obozach koncentracyjnych. Barwny choć prosty język, wartka akcja i weselechobny humor, jakim jest przesycona ta książka uczyniły go sławnym. Kolejna autobiograficzna powieść *Boso, ale w ostrogach* (1961) przenosi czytelnika do przedwojennego Czerniakowa, dzielnicy warszawskiej biedoty, w której dorastał. Trzecia książka, wydana dopiero w rok po śmierci pisarza *Na marginesie życia* jest dramatyczną relacją jego zmagania z gruźlicą.

90. rocznica urodzin

06.05. Gaston Leroux (1868 – 15.04.1927) – pisarz i reporter francuski. Z zawodu prawnik. Pisał głównie powieści detektywistyczne. Porównywany do Edgara Allana Poe’a i Arthura Conana Doyle’a. Jego najstojniejszą powieścią jest *Upiór w Operze*.

140. rocznica urodzin

07.05. Stanisław Przybyszewski (1868 – 23.11.1927) – polski dramaturg, powieściopisarz, autor poematów prozą, eseista. Był czołowym propagatorem skrajnego modernistycznego estetyzmu, wyrażającego się w hasła „sztuka dla sztuki”. Stopniowo jego piśmiectwo poszło w zapomnienie. Dopiero od końca lat 50. XX w. nastąpiło zrozumienie jego inspiratorskiej roli we współczesnej mu epoce.

140. rocznica urodzin

08.05. Robert Anson Heinlein pseud.: Anson MacDonald; Lyle Monroe (07.07.1907 – 1988) – pisarz amerykański. Kłasyk amerykańskiej fanta-

tyki naukowej. Powieść *Stranger in a Strange Land* opowiadająca o ruchu „odnowy moralnej” zainicjowanym przez przybysza o pozaziemskim pochodzeniu, zyskała ogromną popularność i awansowała do roli biblii hippisów USA.

20. rocznica śmierci

24.05. Helena Mniszkówna, z domu Mniszek-Tchorznicka (1878 – 18.03.1943) – polska powieściopisarka i nowelistka. Autorka romansów z życia wyższych sfer, cieszących się wielką popularnością w kręgu niewyrobionych czytelników.

130. rocznica urodzin

25.05. Raymond Cleve Carver, Jr. (1938 – 02.08.1988) – pisarz amerykański. Jego twórczość obejmuje wyłącznie wiersze i krótkie opowiadania. Opowiadania charakteryzują się niezwykle zwięzłym, precyzyjnym, suchym i pozbawionym emocji językiem, szczątkowymi dialogami i akcją oraz ograniczoną, duszną przestrzenią narracyjną, pozbawioną wszelkich, zbędnych szczegółów. Język postaci Carvera, mimo swej precyzji, nie spełnia żadnej roli komunikacyjnej, podkreślając ich wyobcowanie i samotność. Tłem opowiadań jest zazwyczaj życie amerykańskiej klasy średniej, przepełnione jałowością, nudą i poczuciem życiowej porażki.

70. rocznica urodzin

20. rocznica śmierci

30.05. Voltaire (Wolter), właśc. François-Marie Arouet (Voltaire pseud. artystyczny) (21.11.1694–1778) – francuski pisarz epoki oświecenia, filozof, dramaturg i historyk. Tworzył satyry, powieści, dramaty oraz (najbardziej cenione) *Listy*. Prowadził ożywioną korespondencję (zachowało się 23 000 jego listów). Bulwersował opinię publiczną krytycyzmem i śmiałością przekonań. Wiele podróżował. Voltaire był nie tylko jedną z bardziej znanych osobistości XVIII w.; był prawdziwą postacią mityczną i idolem („apostolem Rozumu”), czytany, podziwiany i uwielbiany od Sankt-Petersburga do Filadelfii. Wpływ jego poglądów na XVIII-wieczną Europę i Amerykę był ogromny.

230. rocznica śmierci

31.05. Aleksander Baumgardten (1908 – 29.06.1980) – polski poeta i prozaik. Do 1944 r. mieszkał i pracował we Lwowie. W 1944 r. aresztowany przez NKWD i wywieziony do łagru w kopalni węgla w Krasnodonie. Po wojnie opuścił Lwów, osiedlił się na Śląsku. Był m.in. kierownikiem redakcji literackiej Polskiego Radia w Katowicach. W 1958 r. wydał *Zielone lata*, zbiór opowiadań, wspomnień z lat młodości. Inne jego utwory to: *Jeszcze nie rano*, *Ścieżki samotnych*, *Wilki za polem*.

100. rocznica urodzin

12.06. James Olivier Curwood (1878 – 13.08.1927) – pisarz amerykański. W 1908 r. wydał swoją pierwszą książkę pt. *The Courage of Captain Plum*. Materiał do swoich powieści czerpał z obserwacji w czasie swych podróży po rozległych przestrzeniach Stanów Zjednoczonych i Kanady. Zapuszczał się na tereny oddalone o setki mil od cywilizacji, poznawał twarde życie traperów i poszukiwaczy złota, a także życie zwierząt Dalekiej Północy. Najbardziej znane powieści Curwooda to *Włóczęgi Północy* i *Szara wilczyca* – ze zwierzętami w roli głównych bohaterów oraz *Łowcy wilków*, *Łowcy złota*, *Dolina Ludzi Milczących* i *Najdziksze serca* – książka o dramatycznych przygodach mieszkańców północnych rejonów Kanady: traperów, policjantów i... zakochanych.

130. rocznica urodzin

22.06. Zenon Kosidowski (1898 – 14.09.1978) – polski pisarz, eseista, poeta. Współredaktor czasopisma ekspresjonistów „Zdrój”, na łamach którego debiutował jako poeta. Powojenna twórczość to głównie eseje o tematyce archeologiczno-historycznej, w których przedstawiając dzieje dawnych kultur i cywilizacji, podkreślał rolę pasji odkrywcy człowieka.

110. rocznica urodzin

22.06. Erich Maria Remarque (1898 – 25.09.1970) – pisarz niemiecki. Urodził się jako Erich Paul Remark a od 1923 r. był znany jako Erich Maria Remarque. W 1929 r. wydał swoją najsławniejszą powieść *Na Zachodzie bez zmian* (*Im Westen nichts Neues*), w której opisał niesamowitą brutalność wojny z punktu widzenia dziewiętnastoletniego żołnierza. W późniejszych latach napisał kilka podobnych dzieł; prostym językiem realistycznie opisywały one wojnę i lata tuż po wojnie.

100. rocznica urodzin

23.06. Raymond Thornton Chandler (1888 – 26.03.1959) – pisarz amerykański. Autor powieści i opowiadań kryminalnych, z których wiele zaadaptowano na potrzeby filmu. Pracował też jako scenarzysta. Zaslugą Chandlera jest wprowadzenie do tego popularnego gatunku elementów literatury wyższych lotów, zwłaszcza poetyckich porównań. Inspirował się twórczością Dashiella Hammetta. Pierwsze opowiadanie opublikował w magazynie „Black Mask”, piśmie poświęconym historii detektywistycznym.

120. rocznica urodzin

27.06. João Guimarães Rosa (1908 – 19.11.1967) – pisarz brazylijski. Bywał uważany za najwybitniejszego dwudziestowiecznego brazylijskiego pisarza. Z wykształcenia był lekarzem,

przez wiele lat pracował jako zawodowy dyplomata. Wykazywał wyjątkowy talent do języków, mówił lub czytał w kilkunastu. Literacką sławę zyskał dzięki opublikowaniu w 1956 r. opowiadań z cyklu «Corpo de Baile» i powieści *Wielkie pustkowia* (*Grande Sertão: Veredas*). W swej twórczości mieszał wątki realistyczne z ludową tradycją i metafizycznymi rozważaniami.

100. rocznica urodzin

28.06. Stanisław Leopold Brzozowski, pseud. Adam Czepiel (1878 – 30.04.1911) – polski filozof, pisarz, publicysta i krytyk teatralny i literacki. Filozofia Brzozowskiego czerpała z myśli Fichtego, Marksa, Nietzschego, Sorela i Kanta. Przeciwstawiał się XIX-wiecznemu, pozytywizmowi i utylitaryzmowi. Stworzył oryginalną koncepcję filozoficzną opartą na pracy. Według niego to właśnie dzięki pracy przekraczamy kantowską granicę niepoznawalności świata, zmieniając go.

120. rocznica urodzin

LIPIEC

02.07. Jean-Jacques Rousseau (28.06.1712 – 1778) – szwajcarsko-francuski pisarz, filozof i pedagog. Twórca koncepcji swobodnego wychowania. Hasła powrotu do natury stały się tłem koncepcji wychowania naturalnego, której zasady przedstawił w poemacie dydaktycznym *Emil, czyli o wychowaniu* (1762). Dziełem Rousseau popularnym w okresie rewolucji francuskiej był traktat polityczny *Umowa społeczna* (1762), w którym starał się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób można usprawiedliwić istnienie społeczeństw zorganizowanych w państwa, które narzucają ludziom różne ograniczenia. Jedną z ostatnich prac Rousseau były powstałe z inspiracji konfederata barskiego Michała Wielhorskiego *Uwagi o rządzie polskim* (1772), w której Rousseau przedstawił reformę ustroju politycznego Rzeczypospolitej, kładąc nacisk na odpowiednie wychowanie młodzieży, które powinno mieć wybitnie narodowy charakter.

230. rocznica urodzin

12.07. Eryk Lipiński (1908 – 27.09.1991) – polski karykaturzysta, satyryk, dziennikarz, grafik. Założył tygodnik satyryczny „Szpilki” oraz Muzeum Karykatury w Warszawie. Był autorem plakatów i ilustracji książkowych, tekstów kabaretowych i felietonów, książek o karykaturze i satyrze, także scenografem.

100. rocznica urodzin

19.07. Ewa Pohoška pseud.: Halina Sosnowska (1918 – 11.02.1944) – polska dramatopisarka, publicystka, poetka. Wspólnie z Juliuszem Garzdeckim założycielka pisma „Droga” (1943). Została

aresztowana przez Niemców i rozstrzelana na Pawiaku w lutym 1944 r. W piśmie „Droga” opublikowano jej dramat *Schylek amonitów* (który został wznowiony w miesięczniku „Dialog” w 1968 r.). Również autorka wierszy.

90. rocznica urodzin

20.07. Emil Zegadłowicz (1888 – 24.02.1941) – polski poeta, prozaik, dramatopisarz. Zadebiutował w 1908 r. W latach 1919-1921 pracował w Ministerstwie Kultury i Sztuki. W 1921 r. wszedł do redakcji czasopisma „Ponowa”. W tym samym roku wraz z Edwardem Kozikowskim założył w Gorzeniu Górnym grupę poetycką „Czartak” (działała do 1929 r.) i zainicjował wydawanie czasopisma „Czartak”.

120. rocznica urodzin

22.07. Per Hřjholt (1928 – 16.10.2004) – poeta i prozaik duński. Był z zawodu bibliotekarzem. Debiutował tomem poezji *Hesten og solen (Koń i słońce, 1949)*; wydał także zbiór groteskowych wierszy *Show* (1966), cykl poezji polityczno-satyrycznej *Praksis (Praktyka, 1977-1979)* oraz tomiki prozatorskie (także pod tytułem *Praksis, 1982 i 1986*). Eseista i krytyk sztuki, autor m.in. *Metoda Cezanne'a* (1967). Pierwsze utwory poetyckie były utrzymane w nastroju zwątpienia, typowym dla okresu powojennego; w późniejszych poezjach nawiązywał do symbolizmu. W *Praksis* wyrażał krytyczną postawę wobec języka. W 1982 r. został laureatem Nagrody Akademii Duńskiej.

80. rocznica urodzin

22.07. Janusz Korczak, właśc.: Henryk Goldszmit, pseud.: Stary Doktor (1878 lub 1879 – 06.08.1942) – polski pedagog, publicysta, pisarz, lekarz. Początkowo publikował w różnych czasopismach humoreski i artykuły na tematy społeczne, obyczajowe i wychowawcze. Pseudonimu literackiego pierwszy raz użył w 1898 r. w konkursie im. Jana Paderewskiego, pochodzi on z książki Józefa Ignacego Kraszewskiego *Historia o Januszu Korczaku i o pięknej miecznikównie*. Dramat *Którędy? Goldszmita* został w tym konkursie wyróżniony, jednak w gazecie wydrukowano omyłkowo imię Janusz, i odtąd używał właśnie tego brzmienia. Autor utworów literackich i pedagogicznych.

130. rocznica urodzin

28.07. Adam Hollanek (04.10.1922 – 1998) – polski pisarz i publicysta. Autor utworów fantastycznonaukowych. Założyciel i redaktor naczelny w 1956 r. tygodnika „Zdarzenia”, w 1982 r. miesięcznika „Fantastyka”, w 1990 r. miesięcznika „Nie z tej ziemi”. W 1990 r. odszedł ze stanowiska redaktora naczelnego „Fantastyki” (później: „Nowej Fantastyki”), lecz pozostał jej stałym felietonistą. Autor ponad 30 powieści i książek popular-

nonaukowych. Jako pisarz *science fiction* debiutował w 1958 r. powieścią *Katastrofa na „Słońcu Antarktydy”*.

10. rocznica śmierci

SIERPIEŃ

02.08. Aino Kallas (1878 – 09.11.1956) – pisarka fińska. Przez wiele lat pracowała w dyplomacji oraz przebywała na emigracji w Szwecji. Akcję swoich powieści historycznych umieszczała często w kraju, w którym spędziła wiele lat życia – Estonii.

130. rocznica urodzin

10.08. Jerzy Janicki (1928 – 15.04.2007) – polski pisarz, dziennikarz i scenarzysta. Za jego debiut literacki uznawany jest reportaż pt. *Nylon* zamieszczony na łamach „Świata” w 1953 r. Jest autorem wielu tomów opowiadań, m.in. *Kłaniaj się drzewom, Nieludzki doktor, Biografia w walizce*. Jego sfilmowane opowiadania bieszczadzkie – takie jak *Wolna sobota, Hasło, Kino objazdowe, Nie-spotykam spokojny człowiek* – mają swój udział w mitologizacji Bieszczadów, gdzie chętnie odpoczywał od aktywnego życia. W Zatwarnicy organizował coroczne przeglądy filmów o Bieszczadach z udziałem najwybitniejszych polskich aktorów i reżyserów.

80. rocznica urodzin

10.08. Tadeusz Mostowicz, Dołęga (1898 – 20.09.1939) – polski pisarz, prozaik. Debiutował głośną powieścią satyryczną *Kariera Nikodema Dyzmy* w 1932 r. Niezwykła popularność jego utworów wynikała z atrakcyjności fabuły, pełnej melodramatycznych i sensacyjnych powikłań, połączonych z krytyką ówczesnej rzeczywistości. Jest autorem znanego aforyzmu: *Są trzy rzeczy wieczne: wieczne pióro, wieczna miłość i wieczna ondulacja*. Najtrwalsze z tego wszystkiego jest wieczne pióro.

110. rocznica urodzin

13.08. Julien Green (06.09.1900 – 1998) – francuski pisarz katolicki, pochodzenia amerykańskiego (pisał także w języku angielskim). Członek Akademii Francuskiej od 1971 r. (zajął miejsce w Akademii – noblisty Mauriaca). Był autorem powieści poruszających problemy psychologiczne, moralne i filozoficzne, a także dramatów i dzienników. Jego najbardziej znane powieści to: *Gdybym był tobą, Każdy w swojej nocy, Inny, Tysiąc dróg stoi otworem, Brat Franciszek* (biograficzna opowieść o św. Franciszku z Asyżu).

10. rocznica śmierci

15.08. Jan Brzechwa właśc.: Jan Wiktor Lesman (1898 [tę datę różną od podawanych w więk-

szości źródeł potwierdza Janusz Odrowąż-Pieniążek, dyrektor Muzeum Literatury w Warszawie, w liście opublikowanym w „Gazecie Wyborczej” 2000 nr 195 z 22 sierpnia] – 02.07.1966) – polski poeta pochodzenia żydowskiego, autor wielu znanych bajek i wierszy dla dzieci, m.in. *Pan Kleks*, *Pchła Szachrajka*, a także satyrycznych tekstów dla dorosłych, tłumacz z języka rosyjskiego. Stryjeczny brat poety Bolesława Leśmiana, który wymyślił literacki pseudonim „Brzechwa” (nawiązanie do elementu strzały – brzechwy).

110. rocznica urodzin

15.08. Janusz Andrzej Zajdel (1938 – 19.07.1985) – polski pisarz. Autor fantastyki naukowej, prekursor nurtu fantastyki socjologicznej w Polsce. Jako autor fantastyki debiutował na łamach czasopisma „Młody Technik” opowiadaniem *Tau Wieloryba*. Opublikował ponad 50 opowiadań w różnych czasopismach. Jego początkowe utwory były wierne klasycznej konwencji *science fiction*. Działalność Zajdla stanowiła inspirację dla wielu fantastów młodszych generacji i zrodziła cały nurt fantastyki socjologicznej w Polsce (np. Maciej Parowski, Marek Oramus, Andrzej Krzepkowski). Jego utwory przekładane były na białoruski, bułgarski, czeski, esperanto, fiński, niemiecki, rosyjski, słoweński i węgierski. Był działaczem międzynarodowego fandumu *science fiction* i członkiem World SF.

70. rocznica urodzin

24.08. Waclaw Sieroszewski, pseud.: Waclaw Sirko (1858 – 20.04.1945) – polski pisarz okresu Młodej Polski, podróżnik i działacz niepodległościowy, zesłaniec na Sybir. Napisał wiele powieści, nowel i książek opisujących życie na Dalekim Wschodzie. Głównie znany jest jako autor powieści. Napisał także kilka książek o charakterze naukowym, opisujących życie takich społeczności azjatyckich jak Jakuci, Koreańczycy oraz Ajnowie.

150. rocznica urodzin

22.08. Roger Martin du Gard (23.03.1881 – 1958) – pisarz francuski, z wykształcenia był archiwistą-paleografem, zainteresowanym wieloma dziedzinami wiedzy. Został laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1937.

50. rocznica śmierci

26.08. Migjeni, właśc. Millosh Gjergj Nikolla (forma albańska) (13.10.1911 – 1938) – poeta albański. Pod akronimem Migjeni zdobył uznanie i sławę jako poeta nowatorski i oryginalny. Zmarł we włoskim szpitalu w wieku 26 lat. Za jego życia ukazał się drukiem tylko jeden zbiorek jego wierszy. Wydano go w 1936 r. w Tiranie pod tytułem *Vargjet e lira* (*Wolne wiersze*, 1936). Ze względu na

dość rewolucyjną tematykę (której towarzyszyło nowatorstwo formalne, odpowiadające najnowszym trendom europejskim tamtych czasów) cały nakład tomiku został zarekwirowany przez cenzurę, działającą pod dyktatorskimi rządami Ahmeda Zogu. Dorobek literacki Migjeni został wydany pośmiertnie dopiero w 1954 r. w zbiorowym tomie *Vepra* (*Dzieła*).

70. rocznica śmierci

29.08. Natalia Gąlczyńska, z domu Awałow, pseud.: Anna Glińska (1908 – 22.11.1976) – polska pisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży, tłumacz literatury rosyjskiej. Żona Konstantego Ildefonsa Gąlczyńskiego, matka Kiry Gąlczyńskiej.

100. rocznica śmierci

30.08. Dorota Terakowska (1938 – 04.01.2004) – polska pisarka i dziennikarka. Przez wiele lat pracowała jako redaktor i publicysta w „Gazecie Krakowskiej”, „Przekroju” i „Zeszytach Prasoznawczych”; 1990 r. współzałożycielka i później współpracowniczka dziennika „Czas Krakowski”; 1995-1999 wiceprezes Spółdzielni Dziennikarzy „Przekrój”. Autorka m.in.: *Próba generalna* (1986, zbiór reportaży wydany w podziemnym wydawnictwie „Nowa”), *Babci Brygidy: szalona podróż po Krakowie* (1986, debiut literacki), *Władca Lewawu*, *Lustro pana Grymsa* (1995), *Córka czarownicy* (1992), *Samotność bogów* (1998), *Tam gdzie spadają anioły* (1999) (trzy ostatnie wyróżnione nagrodami polskiej sekcji Międzynarodowej Izby ds. Książek dla Młodych), *Poczwarka* (2001). W kwietniu 2003 r., za powieść *Ono*, otrzymała Nagrodę Krakowska Książka Miesiąca.

70. rocznica urodzin

WRZESIEŃ

06.09. Stefan Themerson (25.01.1910 – 1988) – polski artysta, prozaik, poeta, eseista, filozof, filmowiec i kompozytor; twórca koncepcji poezji semantycznej. Pisał w języku polskim, francuskim i angielskim. Jeszcze przed wojną Stefan Themerson zainteresował się pisarstwem i poezją – publikował m.in. popularne, wierszowane opowieści dla dzieci (*Narodziny liter*, *Nasi ojcowie pracują*, *Przygody Marcelianka Majster-Klepki*). Zyskał światowe uznanie jako autor powieści, opowiadań i esejów, mieszających groteskę z filozofią, swobodnie przekraczających granice gatunków (np. powieści kryminalnej o Tomie Harrisie). Proza Themersona tłumaczona była na osiem języków i doczekała się licznych wydań na całym świecie.

20. rocznica śmierci

04.09. François-René, wicehrabia de Chateaubriand (1768 – 04.07.1848) – pisarz, polityk i dyplomata francuski. Przedstawiciel wczesnego

romantyzmu w literaturze francuskiej. Autor apologii chrześcijaństwa *Duch wiary chrześcijańskiej* (tytuł tłumaczony także jako *Geniusz chrześcijaństwa*).

340. rocznica urodzin
260. rocznica śmierci

09.09. Stéphane Mallarmé (18.03.1842 – 1898) – francuski poeta (reprezentant symbolizmu) i krytyk literacki. Jeden z najbardziej nowatorskich twórców literatury XIX w. Autor wierszy oraz poematów prozą, które przyczyniły się do odkrycia nowych rozwiązań w poezji. Krytycy uważają Mallarmégo za pierwszego poetę ze „szkoły” odkrywanych wówczas na nowo Charlesa Baudelaire’a a jednocześnie pierwszego teoretyka literackiego, który jej się przeciwstawił. Poetyka wierszy Mallarmégo miała wpływ na późniejsze ukształtowanie się nurtów awangardowych. Głównym postulatem nihilistycznej koncepcji poezji Stéphane Mallarmégo jest uwolnienie słowa; nadanie mu autonomicznego znaczenia; skonstruowanie wiersza, którego każde słowo miałoby oddzielne znaczenie.

110. rocznica śmierci

09.09. Lew Tolstoj (1828 – 20.11.1910) – rosyjski powieściopisarz, dramaturg, krytyk literacki i myśliciel. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli realizmu w literaturze europejskiej. Wielkością hrabiego Tolstoja jako pisarza i człowieka jest nieugięte dążenie do prawdy bezwzględnie stosowanej w życiu oraz niezwykła siła twórcza, łącząca obiektywną obserwację rzeczywistości z postawą własnego poglądu na świat.

180. rocznica urodzin

15.09. Emil Ludwíg właściwie Emil Cohn (1881–1948) – pisarz niemiecki. Jest znany głównie jako biografista. 13 grudnia 1933 r. przeprowadził wywiad ze Stalinem w Moskwie, który opisał później w biografii Stalina. W latach 20. XX w., zyskał międzynarodową popularność biografiami, w których mieszał fakty i fikcję z analizą psychologiczną opisywanych postaci. W 1920 r. wydał biografię Goethego. Następnie napisał biografię Bismarcka (1922-4) i Jezusa (1928).

60. rocznica śmierci

19.09. Mika Waltari, pseud.: Leo Arne, Kristian Korppi, Nauticus, Leo, Rainio, M. Ritvala (1908 – 26.08.1979) – pisarz fiński. Był jednym z najbardziej płodnych fińskich pisarzy, napisał co najmniej 29 powieści, 15 nowel, 6 zbiorów opowiadań lub baśni, 6 tomów poezji i 26 sztuk teatralnych, także scenariusze, słuchowiska radiowe, reportaże, tłumaczenia, setki recenzji i artykułów. Waltari jest także najbardziej znanym fińskim pisa-

rzem na świecie, jego dzieła zostały przetłumaczone na ponad 40 języków.

100. rocznica urodzin

18.09. Szara Sowa, ang. Grey Owl właśc. Archibald Stansfeld Belaney (1888 – 13.04.1938) – pisarz kanadyjski pochodzenia angielskiego. Pisał głównie o przyrodzie. W 1906 r. Belaney przeniósł się do Kanady z zamiarem studiowania rolnictwa. Po krótkim czasie przebywania w Toronto, przeniósł się do Temagami, małego miasteczka w prowincji Ontario, gdzie przybrał fałszywą tożsamość Indianina pod imieniem Szara Sowa (Washa-Quon-Asin) i ożenił się z Odzibwejką Anahreo (zwaną też Pony). Mówił, że był synem Szkota i matki z plemienia Apaczów. W czasie I wojny światowej służył jako strzelec wyborowy we Francji. Między 1935 a 1937 r. wyjechał do Anglii, aby reklamować swoje książki. Kiedy pojawił się w Hastings, jego ciotka rozpoznała go i ujawniła prawdę w 1937 r.

120. rocznica urodzin

20.09. Henrich Theodore Fontane (30.12. 1819 – 1898) – niemiecki pisarz, dziennikarz, krytyk oraz farmaceuta. Był przedstawicielem poetyckiego realizmu. Fontane uważany jest za wybitnego przedstawiciela niemieckiego realizmu mieszczańskiego. W swoich powieściach udaje mu się w bardzo trafny sposób charakteryzować osoby za pomocą ich zewnętrznej postaci, ich otoczenia, a w szczególności sposobu mówienia.

110. rocznica śmierci

22.09. Zuzanna Rabska (1888 – 23.10.1960) – polska poetka, nowelistka, tłumaczka. Współtwórczyni polskiego Towarzystwa Bibliofilów. W latach 1925-1939 prowadziła kronikę literacką „Kuriera Warszawskiego”. Jej poezja wiąże się z tematyką patriotyczną bliską młodopolskiej stylistyce.

120. rocznica urodzin

23.09. Jadwiga Łuszczewska, pseud. literacki: Deotyma (01.08.1834 – 1908) – polska poetka i powieściopisarka romantyzmu. Autorka zbiorów wierszy, cyklu poematów historycznych. Popularność zdobyły powieści historyczne dla młodzieży. Była również autorką powieści fantastyczno-naukowej *Zwierciadlana zagadka*.

100. rocznica śmierci

26.09. Jan Parandowski (11.05.1895 – 1978) – polski pisarz, eseista i tłumacz. Znany przede wszystkim ze swojej twórczości związanej z kulturą antyczną. Debiutował jeszcze jako uczeń w 1913 r. szkicem literacko-filozoficznym Rousseau. Był znawcą i popularyzatorem kultury i literatury starożytnej. Wielką popularność przyniosła mu

wielokrotnie wznawiana *Mitologia* (1924). Pozycja ta była wielce znacząca w popularyzacji podstaw kultury antycznej w Polsce ze względu na różne ważne cechy: piękno i prostotę stylistyczną oraz na wierne, lecz pozbawione kontrowersji obyczajowych opisanie najważniejszych mitów greckich.

30. rocznica śmierci

29.09. Aleksander Maliszewski (19.10.1901 – 1978) – polski poeta, dramatopisarz, tłumacz, prozaik. Współtwórca grupy poetyckiej „Smok” (1923) i członek „Kwadrugi”. Publikował w prasie konspiracyjnej. Po zakończeniu wojny pracował w dziale literacko-teatralnym w Polskim Radiu. Był kierownikiem literackim Teatrów Miejskich.

30. rocznica śmierci

29.09. Janina Porazińska (1888 – 02.11.1971) – polska poetka, prozaik, tłumaczka literatury szwedzkiej. Debiutowała w 1903 r. na łamach „Wędrowca” jako poetka. Współpracowniczka pism dla dzieci. Kontynuatorka tradycji pisarstwa uprawianego przez M. Konopnicką. Pisarka rozmiłowana była w polskim folklorze i w oparciu o niego pisała własne poezje i baśnie. Czerpała z gadek, przypowieści, pieśni, podań. Książki jej były tłumaczone na wiele języków.

120. rocznica urodzin

PAŹDZIERNIK

09.10. Jacques Brel (08.04.1929 – 1978) – bard, kompozytor, poeta i aktor belgijski. Znany był ze swych tekstów, humorystycznych piosenek („Les bonsbons”, „Le lion”, „Comment tuer l’amant de sa femme...”). Nacjonałści, urażeni stosunkiem Brela do narodowych przywar Flamanów, zabronili mu występów w wielu miastach rodzinnego kraju. Szczyt kariery międzynarodowej osiągnął w latach 60. XX w. odwiedzając m.in. kraje za żelazną kurtyną – Związek Radziecki, Polskę.

30. rocznica śmierci

16.10. Eugene Gladstone O’Neill (1888 – 27.11.1953) – dramaturg amerykański. Został laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1936. W swojej twórczości zagłębiał się w ciemne aspekty człowieczeństwa.

120. rocznica urodzin

17.10. Robert Jordan właśc.: James Oliver Rigney, Jr., inne pseud.: Reagan O’Neal i Jackson O’Reilly (1948 – 16.09.2007) – pisarz amerykański. Znany głównie jako autor cyklu fantasy «Kóło Czasu» (The Wheel of Time). Dorabiał pisaniem kolejnych książek o przygodach Conana, postaci stworzonej przez Roberta E. Howarda.

60. rocznica urodzin

17.10. Wiktor Gomulicki pseud.: Fantazy (1848 – 14.02.1919) – polski poeta, powieściopisarz, eseista, badacz historii Warszawy, kolekcjoner. Jeden z najważniejszych twórców polskiego pozytywizmu. W jego twórczości największe znaczenie mają utwory poetyckie, odznaczające się finezyjną kunsztownością formy o urozmaiconej strofice i budowie wersyfikacyjnej.

160. rocznica urodzin

17.10. Jan Kanty Gregorowicz pseud. Janek z Bielca (1818 – 16.09.1890) – polski dziennikarz i pisarz dla ludu. Szczególnie zainteresowany tematyką wiejską. Zajmował się w młodości gospodarstwem wiejskim, a w 1849 r. osiadł na stałe w Warszawie i poświęcił się wyłącznie pracom literackim. Pierwsze pisma drukował w „Bibliotece Warszawskiej”.

190. rocznica urodzin

20.10. Józef Kotarbiński pseud.: Karol, Sincerus, Gabryel Dzieszuk (27.11.1849 – 1928) – polski pisarz i krytyk literacki i teatralny, aktor. Początkowo poświęcał się krytyce literackiej i teatralnej, którą później uprawiał, redagował dział literacki „Głosu Warszawskiego”. Od 1882 r. redagował „Kolce”, poza tym drukował liczne prace w różnych czasopiśmiech. Oddzielnie wydawał szkie obyczajowo-psychologiczne *Niezdrowa miłość* (1898) oraz książkę o Stanisławie Wyspiańskim *Pogrobowiec romantyzmu* (1909). Wydał też kilka tomów studiów i szkiców krytycznoliterackich i z własnych wspomnień.

80. rocznica śmierci

24.10. Michaił Pietrowicz Arcybaszew (1878 – 03.04.1927) – rosyjski pisarz, dramaturg i publicysta. Jako literat debiutował w 1901 r. opowiadaniem *Pasza Tumanow*, napisanym pod wpływem idei Lwa Tołstojana. Również w następnych opowiadaniach Arcybaszewa zaznacza się silny wpływ późnej twórczości Lwa Tołstojana. Sytuacja zmienia się w 1905 r., kiedy pod wpływem zamieszek rewolucyjnych w twórczości Arcybaszewa pojawiają się wątki katastroficzne – człowiek jest w zamyśle pisarza jednocześnie twórcą historii i jej ofiarą.

130. rocznica urodzin

24.10. Wieniedikt Jerofiejew (1938 – 11.05.1990) – rosyjski pisarz i dramaturg. Pracował w rozmaitych zawodach, od kamieniarza po bibliotekarza, zaś swoje przemyślenia podczas robót w charakterze montera-łącznościowca opisał w poemacie *Moskwa-Pietuszki*. Przez długie lata jego twórczość była zakazana przez władze, krążyła w tzw. samizdacie, wydawana była jedynie za granicą. Dopiero pod koniec życia pisarz doczekał się powszechnej sławy w swym kraju.

130. rocznica urodzin

24.10. Szymon Szymonowic, pseud.: Simon Simonides (1558 – 05.05.1629) – polski poeta okresu renesansu, pochodzenia ormiańskiego. Za najważniejsze dzieło Szymonowica uznaje się *Sielanki* wydane w 1614 r. w Zamościu. W dwudziestu utworach tam zamieszczonych widoczne są odwołania do Teokryta, twórcy sielanki jako gatunku literackiego oraz do Wergiliusza.

450. rocznica urodzin

27.10. Witold Zegalski (1928 – 31.07.1974) – polski pisarz *science fiction*, z zawodu ekonomista. Był współzałożycielem Literackiej Grupy Niezależnych „Swantewit”, do której należeli m.in. Jadwiga Badowska, Janusz Sauer, Łucja Danielewska. Debiutował w prasie w 1954 r., pierwszą książkę wydał w 1960 r. Opowiadania publikował w takich czasopismach jak „Widnokreśli”, „Świat Młodych” i przede wszystkim „Młody Technik”, w którym wraz z Andrzejem Czechowskim, Konradem Fiałkowskim, Stefanem Weinfeldem i Januszem Zajdlem ukształtował specyficzny styl polskiej fantastyki naukowej lat 60. XX w.

80. rocznica urodzin

LISTOPAD

09.11. Ari Thorgilsson (1067-1148) – wódz, historyk, kronikarz i pisarz islandzki. Kultura islandzka zawdzięcza mu informacje o przedchrześcijańskiej historii Islandii. Napisał wielkie dzieło *Konungabók (Księga Królów)*, zawierające dzieje królów norweskich od początku dynastii Yngling do śmierci Haralda Sigurdssona. Najciekawszym dziełem Thorgilssona jest spisana przed rokiem 1133 *Islendingabók (Libellus Islandorum, czyli Księga Islandczyków)*, pierwsza historia Islandii w języku islandzkim, uporządkowana według kolejnych rzeczników prawa i biskupów. *Islendingabók* ma charakter zwięzłych, suchych informacji, bez większych pretensji literackich, mimo to wywarła duży wpływ na literaturę Islandii, szczególnie na sagi.

860. rocznica śmierci

07.11. Jean-Marie-Mathias-Philippe-Auguste de Villiers de L'Isle Adam, hr. de Villiers de L'Isle Adam (1838 – 18.08.1889) – pisarz francuski, naturalista, znany przede wszystkim dzięki powieściom kryminalnym. Także poeta symbolista. Przez większą część swojego życia żył w nędzy, która skończyła się dopiero wraz z wydaniem *Opowieści okrutnych* w 1883 r. Trafily one w upodobania publiczności znudzonej naturalizmem, dzięki czemu następane zbiory łatwo znajdowały wydawców. Umarł 18 sierpnia 1889 r., na łóżu śmierci, biorąc ślub z Marią Dantine, aby przekazać synowi swoje nazwisko. Opiekę nad rodziną

i spuścizną literacką przekazał swemu przyjacielowi Stefanowi Mallarmé oraz Huysmansowi.

100. rocznica urodzin

09.11. Iwan Siergiejewicz Turgeniew (1818 – 03.09.1883) – pisarz rosyjski, jeden z głównych przedstawicieli rosyjskiego realizmu krytycznego. W historii literatury rosyjskiej postrzegany jest jako łącznik, pomiędzy późnym romantyzmem i twórczością Gogola, a złotym wiekiem rosyjskiej powieści. Był najwybitniejszym przedstawicielem rosyjskiego realizmu krytycznego, porównywanym, a nawet wynoszonym ponad klasyków francuskich: (Flauberta i Zolę).

190. rocznica urodzin

11.11. Helena Boguszewska (18.10.1886 – 1978) – polska powieściopisarka. Debiutowała w latach 1909-1910 drobnymi opowiadaniem dla dzieci na łamach „Płomyka” i „Płomyczka”. W latach 1918-1919 opublikowała cykl podręczników przyrodniczych dla szkół podstawowych. W latach 20. XX w. rozpoczęła działalność publicystyczną, zajmując się głównie problematyką społeczną i oświatową, losem dzieci biednych i kalekich. Debiutem książkowym była powieść *Świat po niewiedomemu* z 1932 r.

30. rocznica śmierci

14.11. August Šenoa (1838 – 13.12.1881) – pisarz i poeta, krytyk literacki, felietonista, tłumacz i wydawca chorwacki. Jest jednym z najwybitniejszych i jednym z najplodniejszych twórców dziewiętnastowiecznej literatury chorwackiej. Czasem jest także uważany za właściwego twórcę współczesnej literatury chorwackiej: wprowadził bowiem szereg gatunków literackich, które dotychczas nie były reprezentowane w tej literaturze.

70. rocznica urodzin

18.11. Frances Marion, właściwie Marion Benson Owens (1888 – 12.05.1973) – amerykańska pisarka, dziennikarka i scenarzystka. Wiele filmów nakręconych wg jej scenariusza przeszło do historii kinematografii. Pracowała jako dziennikarka i została wysłana na fronty pierwszej wojny światowej jako korespondentka wojenna. Przez wiele lat była związana kontraktem z wytwórnią MGM Studios, w 1946 r. opuściła Hollywood, by poświęcić się pisaniu powieści i sztuk teatralnych.

120. rocznica urodzin

20.11. Marian Brandys (25.01.1912 – 1998) – polski publicysta i pisarz historyczny. Po wyzwoleniu pracował jako dziennikarz. Wśród pozycji jego autorstwa znajdują się: fabularyzowane reportaże z kraju i zagranicy, książki dla młodzieży. Jednak najbardziej znane są szkice historyczne oraz

książki traktujące o historii podawanej w formie reportażu.

10. rocznica śmierci

20.11. Karol Szajnocha (1818 – 10.01.1868) – polski historyk, publicysta, dramatopisarz. Największe jego dzieło to *Jadwiga i Jagiełło* – którego pierwsze, trzytomowe wydanie ukazało się we Lwowie w latach 1855-1856, drugie, które autor uznał za jedynie poprawne, czterotomowe ze *Wstępem* – w 1861 r. Z napisanych przez niego dzieł historycznych poświęconych m.in. Bolesławowi Chrobremu, Władysławowi Łokietkowi, Kazimierzowi Wielkiemu, królowej Jadwidze i Władysławowi Jagiello, itd. korzystał m.in. Henryk Sienkiewicz pisząc *Trylogię*.

190. rocznica urodzin

140. rocznica śmierci

23.11. Klementyna z Tańskich Hoffmanowa (1798 – 21.09.1845) – polska pisarka dla dzieci i młodzieży, powieściopisarka. Była pierwszą kobietą w Polsce utrzymującą się z pracy twórczej i pedagogicznej, jakkolwiek pisarstwo stanowiło jej główne zamiłowanie. Była twórczynią pierwszego polskiego czasopisma dziecięcego, noszącego tytuł „Rozrywki dla dzieci”. Pismo to ukazywało się w latach 1824-1828, a na jego łamach publikowano m.in. wiersze, bajki, opowiadania dla dzieci, mające głównie wydźwięk patriotyczny, a także wychowawczy.

210. rocznica urodzin

29.11. Andrzej Kijowski (1928 – 29.06.1985) – polski krytyk, eseista, prozaik i scenarzysta. Felietonista m.in. „Przeglądu Kulturalnego” i „Tygodnika Powszechnego”. Wieloletni redaktor „Twórczości”, gdzie publikował słynne *Kroniki Dedala*. Autor rezolucji pisarzy polskich przeciwko cenzurze przyjętej 29 lutego 1968 r. po zdjęciu dejmkowskich *Dziadów* A. Mickiewicza.

80. rocznica urodzin

30.11. Stanisław Vincenz (1888 – 28.01.1971) – polski prozaik i eseista, miłośnik i znawca Huculszczyzny i Pokucia, myśli i sztuki starożytnej Grecji. W latach 20. XX w. był redaktorem miesięcznika „Droga”, gdzie publikował eseje z zakresu filozofii religii. Ok. 1930 r. zajął się pisaniem dzieła swego życia – powieści *Na wyspiej poloninie*, która ukazała się w 1936 r. jako pierwsza część trylogii.

120. rocznica urodzin

GRUDZIEŃ

01.12. Jędrzej Kitowicz (26.10.1727 lub 01.12.1728 – 03.04.1804) – polski historyk, pamiętnikarz. Jest autorem dwóch niedokończonych dzieł, które pisał w Rzeczypospolitej

podstawie wcześniejszych notatek. Opis obyczajów za panowania Augusta III (opublikowany w 1840 r.) był pierwszą próbą syntetycznego ujęcia obyczajowości epoki saskiej w Polsce; *Pamiętniki*, czyli *Historia polska* (częściowo wydane w 1840 r., w całości w 1971 r.) stanowiły kronikę lat 1743-1798, ze szczególnym uwzględnieniem konfederacji barskiej. Prace Kitowicza, szczególnie *Opis obyczajów*, mają zarówno wartość literacką, jak i historyczną. Jego sądy o czasach mu współczesnych były bardzo krytyczne.

280. rocznica urodzin

02.12. Helena Bechlerowa (1908-1995) – autorka książek dla dzieci, audycji radiowych, tłumaczka z języka rosyjskiego. Debiutowała w 1948 r. na łamach czasopism dla dzieci. Była redaktorem czasopism dla dzieci, a następnie redaktorem książek dla najmłodszych w wydawnictwie „Nasza Księgarnia”. Pierwszą książkę – *Jak kotek zwierzątko mlekiem częstował* – wydała w 1958 r. W twórczości pisarki tworzyłem dla baśniowych wizji jest najbliższe otoczenie dziecka – dom rodzinny i przyroda. Ważnym elementem utworów jest ukazanie atmosfery ciepła rodzinnego, życzliwości i zrozumienia we wzajemnych stosunkach między dziećmi a dorosłymi. Drugi nurt twórczości to książki o charakterze poznawczym, w których w lekkiej i dowcipnej formie pisarka przekazuje wiadomości z zakresu przyrody.

100. rocznica urodzin

10.12. Thomas Merton (31.01.1915 – 1968) – pisarz i poeta amerykański. Jeden z ważniejszych pisarzy nurtu rzymsko-katolickiego w literaturze XX w. Merton pozostaje wciąż jednym z największych myślicieli i pisarzy XX w. Zygmunt Ławrynowicz napisał o nim: „Bezkompromisowa odwaga w formułowaniu sądów, gniew sprawiedliwy, sarkazm, ironia i poczucie humoru, umiejętność demaskowania pseudocnoty i wszelkich pseudowartości – wszystko to składa się na wielkie i bogate dzieło, które Mertonowi wyznacza wysoką rangę w literaturze zaangażowanej współczesnego świata”.

40. rocznica śmierci

11.12. Zygmunt Marian Kałużyński (1918 – 30.09.2004) – polski krytyk filmowy, popularyzator historii kina, erudyta, dziennikarz i eseista. Wieloletni publicysta tygodnika „Polityka”, popularna osobowość telewizyjna. Pracę dziennikarską rozpoczął w 1944 r. w czasopiśmie „Wieś” (1944-1948), następnie publikował w czasopismach „Łódź Teatralna” (1948-1949), „Polityka i Świat” (Paryż 1950-1952), „Nowa Kultura” (1952-1957), „Polityka” (1957-1993, później stały współpracownik na nieformalnej emeryturze). Współpracował także z „Odrodzeniem”. Na kanwie telewizyjnego cyklu w TVP 2 «Perły z lamusa» (1990-2000),

w którym wraz z Tomaszem Raczkim prezentował i omawiał najcenniejsze pozycje światowego kina, oparł trzy książki odnoszące się w tytule do pereł. Publikował również w tygodniku „Wprost” debaty z T. Raczkim na temat najnowszych przebojów kinowych. Autor wielu książek poświęconych sztuce filmowej, złożonych z tekstów drukowanych w „Polityce”. W czerwcu 2006 r. ogłoszono, że od października tegoż roku, podczas cyklicznego festiwalu filmowego „Toffi” w Toruniu, promującego kino autorskie i niezależne, przyznawana będzie Nagroda im. Zygmunta Kałużyńskiego.

90. rocznica urodzin

16.12. Philip Kindred Dick, Philip K. Dick (1928 – 02.03.1982) – pisarz amerykański. Autor literatury fantastycznonaukowej, propagator kosmonautyki. W swojej twórczości łączy elementy gatunku *science fiction* z refleksją filozoficzno-moralną i kreuje jednocześnie wizję przyszłego rozwoju cywilizacji. Za życia nie był szerzej znany miłośnikom tego gatunku. Dopiero w latach 90. XX w. jego twórczość – połączenie klasycznej prozy z fantastyką, rozważaniami teologicznymi w specyficznym, psychodelicznosolipsystycznym klimacie – zyskała uznanie czytelników i krytyków.

80. rocznica urodzin

19.12. Eleanor Hodgman Porter (1868 – 21.05.1920) – pisarka amerykańska. Przygotowywała się do zawodu muzyka i studiowała w konserwatorium. Tworzyła głównie dla dzieci, ale pisała również romanse. Jej najslynniejszą książką jest *Pollyanna* wydana w 1913 r. Przygody głównej bohaterki kontynuowała w powieści *Pollyanna dorasta (Pollyanna Grows Up)* wydanej dwa lata później. Napisała również m.in. *Pannę Billy* oraz *Przejdź przez strumień*.

140. rocznica urodzin

20.12. John Ernest Steinbeck (27.02.1907–1968) – pisarz amerykański. Laureat Nagrody Nobla z dziedziny literatury w 1962 r. Pierwsze 3 książki nie przyniosły mu sukcesu, dopiero *Tortilla Flat* z 1935 r. przyniosła mu powodzenie. Wiele dzieł z jego twórczości dotyczyło problemów społecznych ludzi żyjących w Kalifornii. Największym dziełem Steinbecka jest powieść *Grona gniewu*, która opisuje dzieje biednej rodziny wędrującej w poszukiwaniu pracy z Oklahomy do Kalifornii. *Grona gniewu przyniosły* mu sławę pisarza wrażliwego na problemy społeczne, a także Nagrodę Pulitzera za 1940 r. W czasie II wojny światowej był korespondentem wojennym, co opisał w zbiorze reportaży *Była raz wojna*. Po wojnie wrócił do tematyki kalifornijskiej. Drugą znaną powieścią, która przyniosła mu duży rozgłos to *Na wschód od Edenu*, w której opisuje dzieje kilku rodzin żyjących w Kalifornii.

40. rocznica śmierci

21.12. Bohdan Czeszko (01.04.1923 – 1988) – pisarz polski, scenarzysta i publicysta. Debiutował w 1945 r. w tygodniku ZMW „Walka Młodych”. Autor powieści o tematyce okupacyjnej, wojennej między innymi *Pokolenia*. W latach 1954–1963 redaktor „Przeglądu Kulturalnego”, później „Kultury”.

20. rocznica śmierci

23.12. Anatolij Naumowicz Rybakow, właśc.: Anatolij Naumowicz Aronow (14.01.1911 – 1998) – pisarz rosyjski. Po wojnie rozpoczął działalność literacką. Debiutował w 1948 r., publikując powieść dla młodzieży *Kordzik*. Jego najpopularniejsza powieść to *Dzieci Arbatu* opisująca życie w okresie poprzedzającym tzw. Wielką Czystkę poprzez pryzmat zwykłych obywateli (1933–1934).

10. rocznica śmierci

24.12. Adam Mickiewicz (1798 – 26.11.1855) – polski poeta, działacz i publicysta polityczny. Obok Juliusza Słowackiego uważany za największego poetę polskiego romantyzmu. Debiutował *Zimą miejską* na łamach „Tygodnika Wileńskiego” w 1818 r. W 1820 r. opublikował *Odę do młodości* – utwór przynależący jeszcze do poetyki postklasycyzmu, ale już wyłamuje się z ideałów oświecenia. W 1822 r. w Wilnie ukazuje się, dedykowany przyjaciółom, pierwszy tom *Poezycji* (tu m.in. *Ballady i romanse*). Nowatorstwo zbioru spowoduje, że rok 1822 zostanie uznany za datę przełomu romantycznego w Polsce.

210. rocznica urodzin

25.12. Karel Čapek (09.01.1890 – 1938) – pisarz czeski. Po raz pierwszy użył i spopularyzował słowo robot, które pojawiło się w jego sztuce *R.U.R. (Roboty Uniwersalne Rossuma)*. Był jednym z pionierów fantastyki naukowej. Jeden z najważniejszych czeskich pisarzy XX w. Sprzeciw wobec świadomego użycia techniki i nauki w I wojnie światowej przeciw życiu ludzkiemu oraz nieufność wobec jednoznacznych filozoficznych i politycznych koncepcji przejawia się w jego utopijno-fantastycznych dramatach, w powieściach *science fiction* i w alegorycznych sztukach teatralnych. Stworzył oryginalny typ krótkich detektywistycznych historyjek. W drugiej połowie lat 30. XX w. znów powrócił do utopijno-fantastycznej wizji współczesności w powieści.

70. rocznica śmierci

26.12. Ludvík Souček (17.05.1926 – 1978) – czeski pisarz *science fiction*, lekarz i popularyzator nauki. Debiutował jako twórca literatury fantastycznonaukowej i popularnaukowej dla dzieci i młodzieży. Najbardziej znana jest jego trylogia *Tajemnica ślepych ptaków, Znak jeźdźca i Jezioro Słoneczne*, której pierwszy tom nawiązuje do zna-

nej powieści Verne'a *Wyprawa do wnętrza Ziemi*. Znacząca twórczość Juliusza Verne'a, interesował się także fotografią i teorią Ericha von Dänikena. Twórczość Součka odegrała istotną rolę w formowaniu się czeskiego fandomu. Jego utwory były tłumaczone na wiele języków europejskich.

30. rocznica śmierci

27.12. Kazimierz Deczyński (05.03.1800 – 1838) – polski pamiętnikarz. W latach 1818-1828 pracował w Brodni jako nauczyciel. Wcielony do wojska. Po 1830 r. zamieszkał we Francji, gdzie napisał *Opis życia wieśniaka polskiego* (został

wydany jako *Żywot chłopca polskiego na początku XIX stulecia* w 1907 r.). Za tę książkę był krytykowany przez środowisko emigracyjne, gdyż wyrażał się w niej negatywnie o powstaniu styczniowym. Pamiętnik ten stał się kanwą powieści Leona Kruczkowskiego *Kordian i cham*.

170. rocznica śmierci

DOROTA SKOTNICKA
instruktor w Bibliotece Publicznej
m.st. Warszawy – Dzielnica Wawer
Wypożyczalnia nr 87

LAUREACI LITERACKIEJ NAGRODY NOBLA

Kalendarz rocznic 2008

STYCZEŃ

20.01. JOHANNES VILHELM JENSSEN

135. rocznica urodzin – 1873, Nagroda Nobla w 1944 r.

Prozaik i poeta duński. Zmarł 25.11.1950 r. Nagrodzony za „rzadko spotykaną siłę i bogactwo poetyckiej wyobraźni połączone z duchowym umiłowaniem nauki i odrębności stylu twórczego”. Autor utworów: *Ludzie z Hommerlandu* (1898), *Upadek króla* (1901), *Długa podróż* (1922-1924), *Mity* (1960).

31.01. JOHN GALSWORTHY

75. rocznica śmierci – 1933, Nagroda Nobla w 1932 r.

Powieściopisarz i dramaturg angielski. Urodził się 14.08.1867 r. Nagrodę Nobla otrzymał „za wielką sztukę prozatorską, której szczytem jest *Saga rodu Forsyte'ów*. Inne utwory to *Ciemny kwiat* (1913), *Karawana* (1963), *Koniec rozdziału* (1931-1933), *Nowoczesna komedia* (1924-1928), *Walka* (1909), *We dworze* (1907).

LUTY

11.02. HARRY MARTINSON

30. rocznica śmierci – 1978. Nagroda Nobla w 1974 r.

Dramaturg i malarz szwedzki. Nazywany w Skandynawii „pierwszym poetą ery kosmicznej”. Urodził się 6.05.1904 r. Wyróżniony Nagrodą Nobla „za twórczość, w której jest wszystko – od kropli rosy po kosmos”. Autor utworów: *Droga do Klockirke* (1948), *Losy ludzkie* (wyd. pol. 1965).

MARZEC

6.03. PEARL BUCK

35. rocznica śmierci – 1973, Nagroda Nobla w 1938 r.

Powieściopisarka i nowelistka amerykańska. Urodziła się 26.06.1892 r. Wychowywała się w Chinach. Autorka powieści o tematyce chińskiej i amerykańskiej. Nagrodzona literacką Nagrodą Nobla „za wspaniały epicki opis życia chińskich chłopów i za biograficzne arcydzieła”. Autorka utworów: *Ludzie w rozterce* (1935), *Nieugięte serce* (1938), *Spowiedź Chinki* (1930), *Synowie* (1932), *Ziemia błogostawiona* (1931).

6.03. GABRIEL GARCIA MARQUEZ

80. rocznica urodzin – 1928, Nagroda Nobla w 1982 r.

Prozaik i dziennikarz kolumbijski. Uhonorowany Nagrodą Nobla za „powieści i opowiadania, w których fantazja i realizm łączą się w złożony świat poezji odzwierciedlającej życie i konflikty całego kontynentu”. Autor utworów: *Bardzo stary pan z olbrzymimi skrzydłami* (2001), *Dialog lustra* (1974), *Dwanaście opowiadań tulaczycy* (2002), *Generał w labiryncie* (1989), *Jesień patriarchy* (1975), *Kronika zapowiedzianej śmierci* (1981), *Miłość w czasach zarazy* (1985), *Morze utraconych opowiadań i inne felietony* (2000), *Na fałszywych papierach w Chile* (2002), *Nie ma kto pisać do pułkownika* (1961), *O miłości i innych demonach* (2002), *Opowiadania* (2003), *Opowieść rozbitka...* (1958), *Raport z pewnego porwania* (2006), *Skandal stulecia i inne opowiadania* (2003), *Sto lat samotności* (1976), *Szarańcza*

(1955), *W tym mieście nie ma złodziei* (1962), *Zapach owocu guawy* (2003), *Zła godzina* (1961), *Życie jest opowieścią* (2004).

KWIECIEŃ

20.04. OCTAVIO PAZ

10. rocznica śmierci – 1998 r., Nagroda Nobla w 1990 r.

Poeta i eseista meksykański. Urodził się 31.03.1914 r. Nazywany jest „pielgrzymem po kulturach świata”. Główne motywy jego twórczości to miłość, śmierć, samotność, problem czasu i bytu. Autor utworów: *Labirynt samotności* (wyd. pol. 1991), *Wciąż te same widzenia* (wyd. pol. 1990), *Wokół kamienia słońca* (wyd. pol. 1990).

28.04. VICENTE ALEXANDRE Y MERLO

110. rocznica urodzin – 1898 r., Nagroda Nobla w 1977 r.

Poeta hiszpański. Nagrodzony za „wybijającą się twórczość poetycką, która odzwierciedla sytuację człowieka w kosmosie i we współczesnym społeczeństwie i stanowi świadectwo odrodzenia hiszpańskiej poezji w okresie międzywojennym”. Autor zbioru *Poezje* (wyd. pol. 1978).

MAJ

29.05. JUAN RAMO JIMENEZ

50. rocznica śmierci – 1958, Nagroda Nobla w 1956 r.

Poeta hiszpański. Urodził się 23.12.1881 r. Nagrodzony „za poezję liryczną, wzór wielkiego ducha i czystości artystycznej w hiszpańskiej poezji”. W przekładzie polskim wydano wiersze z lat 1914-1917 *Srebrzynek i ja* (wyd. pol. 1962).

CZERWIEC

14.06. SALVATORE QUASIMODO

40. rocznica śmierci – 1968, Nagroda Nobla w 1959 r.

Poeta włoski. Urodził się 20.08.1901 r. Uhonorowany Nagrodą Nobla za „poezję liryczną, która z klasyczną żywiołowością wyraża tragiczne doświadczenie naszych czasów. Autor zbioru *Poezje* (wyd. pol. 1961).

19.06. WILLIAM GOLDING

15. rocznica śmierci – 1993, Nagroda Nobla w 1983 r.

Prozaik angielski. Urodził się 19.09.1911 r. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „powieści, które dopomagają zrozumieć warunki funkcjonowania człowieka we współczesnym świecie”. Autor utworów: *Spadkobiercy* (1955), *Widzialna ciemność* (1979), *Wieża* (1964), *Władca much* (1954).

LIPIEC

2.07. WISŁAWA SZYMBORSKA

85. rocznica urodzin – 1923, Nagroda Nobla w 1996 r.

Poetka polska. Uhonorowana Nagrodą Nobla za „poezję, która z ironiczną precyzją pozwala historycznemu i biologicznemu kontekstowi ukazać się we fragmentach ludzkiej rzeczywistości”. Autorka utworów: *Dlatego żyjemy* (1952), *Pytania zadawane sobie* (1954), *Wołanie na Yeti* (1957), *Sól* (1962), *Sto pociech* (1967), *Wszelki wypadek* (1972), *Wielka liczba* (1976), *Ludzie na moście* (1986), *Koniec i początek* (1993), *Widok z ziarnkiem piasku* (1996), *Lektury nadobowiązkowe* (1992), *Sto wierszy – sto pociech* (1997), *Wiersze wybrane* (2000), *Pocztą literacka, czyli jak zostać (lub nie zostać) pisarzem* (2000), *Chwila* (2002), *Rymowanki dla dużych dzieci* (2003), *Dwukropek* (2006), *Nic dwa razy*. Wybór wierszy (wyd. pol.-ang.), *Sto wierszy – sto pociech*. *Hundert Gedichte – Hundert Freuden* (2006), *Zmysł udziału*. Wybór wierszy (2006).

26.07. THOMAS STEARNS ELIOT

120. rocznica urodzin – 1888, Nagroda Nobla w 1948 r.

Poeta, dramaturg, eseista angielski. Zmarł 4.01.1965 r. Nagrodzony za „wydatny wkład nowatorski we współczesną poezję”. Autor utworów: *Jalowa ziemia* (1922), *Mord w katedrze* (1935), *Poezje wybrane* (1943), *Szkice krytyczne* (wyd. pol. 1972), *Szkice literackie* (wyd. pol. 1963), *Wiersze o kotach* (wyd. pol. 1970), *Wybór dramatów* (wyd. pol. 1982).

SIERPIEŃ

22.08. ROGER MARIN DU GARD

50. rocznica śmierci – 1958, Nagroda Nobla w 1937 r.

Pisarz francuski. Wyróżniony za „siłę artystyczną i prawdę w przedstawianiu człowieka, a także najbardziej odczuwalnych problemów współczesnego życia”. Autor utworów: *Jan Barois* (1913), *Rodzina Thibault* (1922-1940).

WRZESIEŃ

16.09. FRANS EMIL SILLANPÄÄ

120. rocznica urodzin – 1888, Nagroda Nobla w 1939 r.

Powieściopisarz i nowelista fiński. Zmarł 3.06.1964 r. Otrzymał Nagrodę Nobla za „głębokie przeniknięcie w życie fińskich chłopów i wyborne opisanie ich obyczajów i więzi z przyrodą”. Autor utworów: *Nabożna nędra...* (1919), *Słońce życia* (1916).

23.09. PABLO NERUDA

35. rocznica śmierci – 1973, Nagroda Nobla w 1971 r.

Poeta chilijski. Urodził się 12.07.1904 r. Wyróżniony za „poezję, która z nadzwyczajną siłą wyrażała los całego kontynentu”. Autor utworów: *Niech się zbudzi drwal* (1950), *Pieśń powszechna* (1950), *Poezje* (wyd. pol. 1975), *Wyznaję, że żyję* (wyd. pol. 1976).

PAŹDZIERNIK

10.10. CLAUDE SIMON

95. rocznica urodzin – 1913, Nagroda Nobla w 1985 r.

Zmarł 6.07.2005 r. w Paryżu. Powieściopisarz i eseista francuski. Nagrodzony za „połączenie w swej twórczości porządków: poetyckiego i malarzkiego”. Autor utworów: *Szuler* (1941), *Trudne sytuacje* (1947), *Guliwer* (1952), *Święto wiosny* (1954), *Wiatr albo próba rekonstrukcji ołtarza barokowego* (1957), *Trawa* (1958), *Droga przez Flandrię* (1961), *Pałac* (1962), *Historia* (1967), *Bitwa nad Farsalą* (1969), *Ślepy Orion* (1970), *Ciała* (1971), *Tryptyk* (1973), *Nauka o rzeczach* (1975), *Georgiki* (1981), *Warkocz Bereniki* (1983), *Akacja* (1987), *Zaproszenie* (1987).

16.10. EUGENE GLASTONE O'NEILL

120. rocznica urodzin i 50. rocznica śmierci – 27.11.1953 r., Nagroda Nobla w 1936 r.

Dramaturg amerykański. Wyróżniony przez Akademię Szwedzką za „prawdziwość i głębię utworów dramatycznych, traktujących w nowy sposób gatunek tragedii”. Autor utworów: *Teatr* (wyd. pol. 1973), *Zmierzch długiego dnia* (wyd. pol. 1967).

LISTOPAD

7.11. ALBERT CAMUS

95. rocznica urodzin – 1913, Nagroda Nobla w 1957 r.

Prozaik i dramaturg francuski. Zginął w wypadku samochodowym 4.01.1960 r. Nagrodzony za „ogromny wkład w literaturę ukazującą znaczenie ludzkiego sumienia”. Autor utworów: *Człowiek zbuntowany* (1951), *Dżuma* (1947), *Eseje* (1962-1965), *Mit Syzyfa* (1942), *Notatniki* (1935-1959), *Obcy* (1942), *Upadek* (1956), *Wygnanie i królestwo* (1957).

8.11. IWAN BUNYIN

55. rocznica śmierci – 1953, Nagroda Nobla w 1933 r.

Poeta i nowelista rosyjski. Urodził się 22.10.1870 r. Uhonorowany Nagrodą Nobla za „surowe

mistrzostwo, z którym rozwija on tradycje klasycznej literatury rosyjskiej”. Autor utworów: *Ciemne aleje i inne opowiadania* (1943), *Czara życia* (1914), *Pan z San Francisco* (1915), *Poezje* (wyd. pol. 1979), *Róża Jerycha* (wyd. pol. 1976), *Wieś* (1910), *Życie Arseniewa* (1930).

21.11. NADINE GORDIMER

85. rocznica urodzin – 1923, Nagroda Nobla w 1991 r.

Poetka południowoafrykańska. Wyróżniona za to, że „przez swoją wspaniałą epikę stała się wielkim dobrodziejstwem dla ludzkości”. Autorka utworów: *Gość honorowy* (1970), *Na pewno w któryś poniedziałek* (wybór pol. 1969), *Świat obcych ludzi* (1958), *Zachować swój świat* (1974), *Zapach kwiatów i śmierci* (wyd. pol. 1984), *Opowieść mojego syna* (1990), *Nikt ze mną nie pójdzie* (1994), *Broń domowa* (1998), *Zrozumieć życie* (2005).

GRUDZIEŃ

11.12. ALEKSANDER SOŁŻENICYN

90. rocznica urodzin – 1918, Nagroda Nobla w 1970 r.

Prozaik rosyjski, więzień obozów, zesłaniec, deportowany z ZSRR osiadł początkowo w Szwajcarii, później w Stanach Zjednoczonych. Nagrodzony przez Akademię Szwedzką za „siłę moralną, zaczerpniętą z tradycji wielkiej literatury rosyjskiej”. Autor utworów: *Archipelag GULag* (1918-1956), *Jak odbudować Rosję?* (1990), *Jeden dzień Iwana Denisowicza* (1962), *Krąg pierwszy* (1968), *Oddział chorych na raka* (1968), *Zagroda Matryony* (1963), *Zmierzch odwagi* (1978), *Żyj bez kłamstwa*: publicystyka z lat 1973-1980.

20.12. JOHN STEINBECK

40. rocznica śmierci – 1968, Nagroda Nobla w 1962 r.

Pisarz i reporter amerykański. Urodził się 27.02.1902 r. Nagrodzony za „realistyczny i poetycki dar połączony z subtelnym humorem i ostatnim widzeniem spraw socjalnych”. Autor utworów: *Była raz wojna* (1958), *Grona gniewu* (1939), *Księżyc zaszedł* (1942), *Myszy i ludzie* (1937), *Na wschód od Edenu* (1952), *Pastwiska niebieskie* (1932), *Perła* (1948), *Tortilla Flat* (1935), *Ulica Nadbrzeżna* (1945), *Zagubiony autobus* (1947), *Zima naszej goryczy* (1961).

GRAŻYNA BILSKA

st. kustosz, instruktor w PiMBP
w Kłodzku

Świat książki dziecięcej

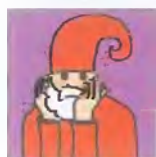
INSTYTUT KSIĄZKI

©POLAND

Dodatek do PORADNIKA BIBLIOTEKARZA

nr 11 2007

PROBLEMY

Nowe tendencje w europejskiej książce dla dzieci

1. Zadania książki dla dzieci – symptomy zmiany, tendencje (od kultury słowa do rządów obrzaka)

**BOLOGNA
CHILDREN'S
BOOK
FAIR**

Książka dla dzieci, jakkolwiek wielka jest jej „siła rażenia” i wpływ na kształtujące się w dzieciństwie upodobania młodego czytelnika, nie cieszy

się w Polsce żywym zainteresowaniem dorosłych. Jeśli koncentruje na sobie uwagę, to zwykle w atmosferze skandalu. Dorosła publiczność zauważa lektury dzieci dopiero wtedy, gdy coś ich zbulwersuje, gdy książka przekracza standardy, do jakich przywykli. Cenzorski odruch rodzica działa szybko i niezawodnie – dorosły czytelnik książek dla dzieci jest ultrakonserwatystą – stale powraca do motywów i przyzwyczajęń czytelniczych wyniesionych z dzieciństwa. Być może temu trzeba przypisać zachowawczy charakter naszego rynku wydawniczego – w ciągłym obiegu są lektury, które miały premiery przed półwieczem, a obrót klasyką dziecięcą (evergreenami) przysparza wydawcom gwarantowanych zysków.

Polski rynek książki dla dzieci jest słabo zasilany nowymi trendami i innowacjami – poznać to można po efektach konkursów literackich, które w założeniu mają służyć rozwojowi książki dla dzieci, a nader często muszą zadowalać się powielanymi po wielokroć kliszami literackimi. Zainteresowanie krytyki także koncentruje się na książce w jej tradycyjnym, XIX-wiecznym kształcie – rozumianej jako obszerny tekst umajony tu i ówdzie obrazkami. Biadolimy nad upadkiem czytelnictwa, jednocześnie nakłaniając nasze dzieci do czytania lektur sprzed półwiecza. Nie chcemy dostrzegać przemian, które zmieniają charakter obcowania ze słowem. Tymczasem procesy cywilizacyjne i globalizacyjne bardzo szybko odmieniają obyczaje i kulturowe zachowania dzieci. Do niedawna rządziło słowo, dziś rządzi obraz sprzężony z krótkimi komunikatami, którego domeną są media elektroniczne. Powstał nowy język – sekwencja ikon i lakonicznych przypisów. Wbrew pozorom nie jest to żargon technokratów – chociaż jego istotą nie jest uroda narracyjna, to przecież uruchamia uczucia, prowokuje intelektualną grę, odwołuje się do empatii i mobilizuje społeczny potencjał. To, co nam się wydaje trywializacją uczestnictwa w kulturze, może okazać się tendencją trwałą, współczesnym kodem, jakim dziecko porozumiewa się ze światem. Nowy język – hybryda tekstu i obrazka – ma i tę zaletę, że jest ponadnarodowy – niczym język migowy, znakami opisuje rzeczywistość. Odwołuje się do uniwersalnych symboli, przemawia skrótem. Nasze dziecko surfując po Internecie uczestniczy w kulturze – nie nazywajmy jej pochopnie kulturą

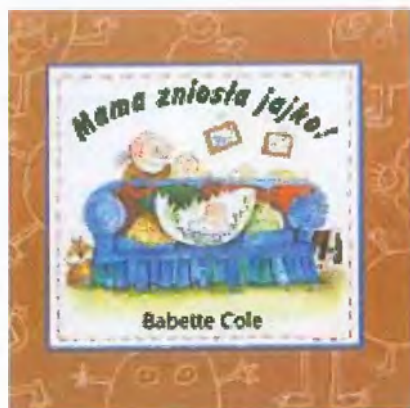

niską. Nie jest to obcowanie z nagim słowem, ale niewątpliwie przekaz – kakofonia dźwięków, obrazów i tekstów. I chociaż my, rodzice, czujemy się zdezorientowani w konfrontacji z elektronicznym rozmówcą, to nasze dzieci z małą zręcznością operują tym językiem. Jeżeli książka ma przeżyć w rywalizacji

z komputerami, to nowy rodzaj komunikacji potrzebuje ekwiwalentu na zmieniającym się rynku książki.

2. Książka jako koncept – od literatury do rebusa

Obserwacje Międzynarodowych Targów Książki dla Dzieci w Bolonii w minionych latach, wydają się potwierdzać światową tendencję na rynku książki. a mianowicie drogę od czystej literatury do książki – konceptu, inteligentnego rebusa, czy może pisma obrazkowego, czytelnego dla ludzi wszelkich kultur. O ile dla ludzi mojej generacji książka obrazkowa przeznaczona była wyłącznie dla dzieci w wieku przedszkolnym, o tyle obecnie jest to lektura wielopokoleniowa. Widząc duży format i wielką liczbę ilustracji, z nawyku lokujemy ją na półce dla najmłodszych, podczas gdy w istocie *picture book* to książka dla wszystkich – małych i dorosłych, głuptasów i mądrali. Wśród dorosłych ma nie mniej entuzjastów, co wśród dzieci – rodzice de facto kupują je w tym samym stopniu dla siebie, co dla swojego potomstwa, a kiedy język przestaje być barierą i mówimy za pomocą „pisma obrazkowego” – prze-

kazywane treści mogą być „dorosłe”, uniwersalne, powszechne, dalekie od infantylnego szczebiotu. Istnieje wręcz nowa nisza książek zupełnie pozbawionych tekstu, które jednakże są impulsem dla naszej wyobraźni – opowiadają historię środkami czysto plastycznymi, prowokują „ogładcza” (bo przecież nie „czytelnika”) do gry wyobraźni, odszukiwania cytatów i przenikania obrazów, zgadywania niedopowiedzianych sensów. Takimi książkami – zabawkami są dzieła Istvana Banyai’a – amerykańskiego Węgra, rysownika „New Yorkera”.

3. Książka obrazkowa i autorska – zaproszenie do czytelnictwa, „esperanto” wydawców

Język polski w zjednoczonej Europie funkcjonuje jak egzotyczne narzecze niewielkiego plemienia. Oferując polskie książki cudzoziemskiemu wydawcy daremnie zabiegamy o uwagę – wobec ogromnej obfitości książek na zglobalizowanym rynku, nakłonienie obcego wydawcy do przekładu graniczy z cudem. Tymczasem książka obrazkowa daje nam taką szansę – nieporównanie łatwiej sprzedać *picture book* – prosty i zrozumiały dla wszystkich, niż dwukilogramowy tom zwartego tekstu w hermetycznym języku. Tę szansę wykorzystali Francuzi – absolutny lider w dziedzinie pięknej książki dla dzieci – którego język traci wpływy na świecie, ale kultura estetyczna i *esprit* rozstrzyga o atrakcyjności francuskiej oferty wydawniczej. Na Targach bolońskich znajdujemy też dużo wydawnictw, które służą integracji społeczności wielokulturowych i wielorasowych – to, co z trudem przychodzi Janowi, bywa łatwiejsze dla Jasia – stąd edukacja książkowa dla tolerancji i koegzystencji zaczyna się w przedszkolu.

4. Nowa jakość książek edukacyjnych – nawiązania do komiksu, niefrasobliwy ton

Współczesnym rodzicom najtrudniej bodaj rozstać się z dyżurnym atrybutem literatury dla dzieci, a mianowicie z dydaktyką. Wychowani na moralach, bezustannie upominani i pouczeni, oswoiliśmy tę permanentną opresję natrętniej dydaktyki i przyjęliśmy ją za swoją. Nie jest pewne, czy dobre chęci naszych wychowawców przełożyły się wprost na nasze kwalifikacje moralne, ale z pewnością dziedziczymy po nich natręctwo moralizowania. W konkursach literackich, w których zdarzyło mi się jurorować, dawał się zauważyć powszechny przymus wypowiedziania moralów wprost, tak jakby autorzy nie dowierzali władzom intelektualnym i domyślności dzieci. Można odnieść wrażenie, że pisarze dla dzieci odmawiają sobie prawa pisania dla samej przyjemności pisania, dopiero dydaktyczna puenta zdaje się wyposażać autora w moralne alibi i ośmiela

go do publikacji. Kto żyw, naucza i poucza – jawnie, solennie i groźnie. Pod tym względem niewiele zmieniło się w Polsce od czasu Stanisława Jachowicza.

Tymczasem w książce zachodnioeuropejskiej ostentacyjna dydaktyka od lat jest na indeksie, a morały są tak głęboko zakamuflowane, że nierzadko niemal nie bez kontrowersji. Postmodernistyczne zabawy z tekstem doprowadziły niekiedy do totalnego odwrócenia znaczeń – całkiem liczna jest na Zachodzie grupa książek „moralizujących na opak” – z rozmysłem odwracających porządek etyczny w książce. Nie prowadzi to jednak do dezorientacji małego widza – groteska jest tak jawna, że zabieg ten nie czyni szkody dziecku. Czytelnik bawi się negatywem dydaktycznego kodeksu, rozpoznając jednakże niezawodnie dobro i zło. Taką książką jest choćby *Shrek*, czy *Koszmarny Karolek* Francuski Simon, szczęśliwie przeniesione na grunt polski, aczkolwiek nie bez kontrowersji. Znakomita większość oferty wydawniczej prezentowanej w Bolonii spełnia oczekiwania moralistów. Książki nie służą wyłącznie rozrywce. Można zaufać odpowiedzialności wydawcy – nowe książki dla dzieci pozostają dydaktyczne w tym znaczeniu, że niosą ze sobą wychowawcze przesłanie, odwołują się do humanistycznych wartości i mają za cel kształcenie wrażliwego, myślącego człowieka. Zmieniły się natomiast środki, jakimi te cele są osiąganе – już nie siemieżna gładźba belferska, okraszona morałem, tylko inteligentny dialog, łamięłówka do rozwiązania, w której nagrodą jest morał domyślny, do którego dziecko samo dociera i który jest jego własnym intelektualnym sukcesem.

Godne odnotowania są nowe środki komunikacji w książce edukacyjnej. Nawiązania do komiksu, odejście od solennego wykładu na rzecz logicznie podzielonej na małe porcje wiedzy okraszanej wielką ilością obrazków – oto nowe metody perswazyi belferskiej. Takie są książki biograficzne Petera Sis’a – bardzo inteligentnie, w sposób przejrzysty i ogromnie atrakcyjny wizualnie porządkujące wiedzę o życiu i działalności Darwina i Galileusza. Taka jest też nagrodzona Medalem Bologna Ragazzi Award w roku bieżącym książka pod przewrotnym tytułem: *L'encyclopedie des cances – des rebelles et autres genies* – żartobliwie napisany zbiór not biograficznych wybitnych osobowości różnych epok. Encyklopedia „odbrązawia” geniuszy, podkreślając ich ludzkie cechy i słabości. Ten pomysł ma swoje odzwierciedlenie w opowie graficznej książki – oficjalne, starannie upozowane wizerunki osobistości mają domalowane (poza ramą) niepoważne, błazeńskie detale. Przy niewątpliwie pozytywnej i stricte edukacyjnej zawartości książki, autorzy zadbali o to, żeby wielkość bohaterów nie onieśmieliła, nie przyniötł małego czytelnika. Jeden z trzech autorów

wspomnianej książki – Serge Bloch – jest także współtwórcą ciekawej pozycji *L'ennemi*, która należy do bardzo, bardzo licznej, międzynarodowej grupy książek wychowujących dzieci do tolerancji i empatii.

Niezwykle prosta graficznie książka, w sposób absolutnie wolny od perswazyi, bezstronnie i inteligentnie uzmysławia dzieciom, że „wróg” często bywa wyimaginowaną kreacją rządzących, którzy szczują narody przeciwko sobie, posługując się demagogią i kłamstwem. Książkę wydano pod egidą Amnesty International.

Przytoczę jeszcze jeden przykład z rynku amerykańskiego – a mianowicie książkę znanego duetu pisarsko-illustratorskiego Jon Scieszka/Lane Smith – *Science verse*, która w sposób dowcipny łączy w sobie elementy edukacji różnych nauk – nawiązując do znanych amerykańskich tekstów kultury (poematów Lewisa Carolla, *Hymnu Republiki* Julii Ward Howe, Roberta Frosta, Edgara Allan’a Poe’go) przemyca elementarne informacje z różnych dziedzin nauki, a także stanowi przykład parafrazy literackiej. Książce towarzyszy płyta CD z nagranyimi wierszykami.

5. Tematyka: koniec tabu

Nowa europejska książka dla dzieci jest domeną myśli wolnościowej, liberalnej. Minister Giertych czułby się zakłopotany w Bolonii, wśród ogromnej ilości książek, bezwstydnie naruszających wszelkie tabu. Można wręcz powiedzieć, że trwa wyścig wydawców do ostatnich, niezagospodarowanych jeszcze obszarów wstydu i milczenia, tak wielki jest poppy na odczarowanie, oswojenie tematów trudnych. Książki o śmierci, książki o wojnie, o zagładzie, o przemocy, o rasizmie, o seksie, o odmiennościach, o strachu, o fizjologii, o uzależnieniach, o wszystkich bolączkach współczesności – nie ma niemal sfery, której nie spenetrowaliby jeszcze autorzy książek. Powoduje nimi nie tyle niska potrzeba voyeurizmu, co, jak mniemam, przekonanie, że literatura jest najlepszym narzędziem do rozmowy na tematy trudne, a literatura dla dzieci ma tu szczególną rolę do spełnienia.

Jako pierwsza runęła reduta pruderii, której bronili (w Polsce bronią do dziś) wstydlivi wiktorianie.

Książki uświadamiające, traktujące o seksie, są codziennością targów – stale obecnym elementem oferty wydawców zachodnioeuropejskich. O ich jakości rozstrzyga kultura i takt autorów – jedni mówią o płci dowcipnie i lekko, inni rzeczowo i naukowo – nikt nie narusza dobrych obyczajów. Moją uwagę zwróciły książki zabawne – sędzę, że śmiechem najłatwiej przełamać zażenowanie dziecka wobec tabuizowanej sfery seksu. Prezentuję zatem dwa przykłady: *Zisis et Zazettes* Vittorii Facchini i *Where Will I Went?* Nicholasa Allana. W Polsce w tej kategorii ukazało się tłumaczenie śmiesznej książki Babette Cole – *Mama zniosła jajko!*, przyjęte dość obojętnie.

Całkiem poważny segment oferty wydawniczej w Bolonii stanowią książki przeciw przemocy. Jeden z ciekawszych przykładów, to tytuł wydany z udziałem Amnesty International – *Jai* Paula Thiel i Christophe'a Merlin. Ta współczesna wersja baśni o latającym dywanie ma za zadanie uwrażliwić małego czytelnika na przejawy wyzysku dzieci w świecie azjatyckim. „Latający dywan” utkany jest rękami małego chłopca, sprzedanego przez rodziców do indyjskiej tkalni, gdzie dzieci wykonują niewolniczą pracę w zamian za codzienną rację żywnościową.

Inny ciekawy przykład książki dla najmłodszych na ważki temat to, traktująca o Holokauście, książka *Le petit garçon étoile*. Jest tu mowa o zagładzie Żydów i stygmatyzującym słowie „Żyd”, ale w tekście ani razu nie pada to trudne słowo, obrosłe w brzemienne konotacje. Autorka wybrała metaforyczny termin „gwiazda” (étoile), od żółtej Gwiazdy Dawida, będącej podczas okupacji obowiązkowym stygmatem Żydów, nadanym przez nazistów.

Wzrasta ostatnio w Bolonii liczba książek traktujących o starości. Nieatrakcyjna, niemedialna starość niemal zniknęła u schyłku minionego wieku z książek dla dzieci. Tę tajemniczą, wstydliwą nieobecność dostrzeżono – i oto powraca, opatrzona literackim komentarzem. Przytoczę dwa przykłady – nagrodzona w roku ubiegłym przez Jugendbibliothek w Monachium książka *Les vieux enfants* i tegoroczna laureatka Bologna Ragazzi Award – *Garmanns sommer* Norwega Stiana Hole'a.

Zachodnioeuropejska książka dla dzieci bardzo jest wyrozumiała dla wszelkich ludzkich ułomności – jako przykład prezentuję jeden z moich ulubionych tytułów, z wielką kulturą plastyczną wydany tom *Historia o Panu Misiu, któremu śmierdziały nogi*, zakończony optymistyczną konkluzją. Warto też wspomnieć o postmodernistycznej manierze rewidowania tego, co pozornie dowiedzione i spetryfikowane. Tu dwa przykłady książek duetu Scieszka/Smith – *Prawdziwa historia o trzech małych świnkach* (wydana także w Polsce, kompletnie niezauważona) i *Squids will be Squids*. Pierwsza podważa oczywistą jakoby fabułę *Trzech świnek* i opowiada ją z punktu widzenia wilka, dzięki czemu uczyła dzieci na próbie manipulacji i kreowania rzeczywistości

przez media. Druga książka zawiera historyjki z morałem, tyle tylko, że te morały są przewrotne i zabawne – są inteligentną karykaturą morału.

6. Książka jako dzieło sztuki – narzędzie edukacji estetycznej

Książka zmienia się nie tylko w warstwie literackiej, tekstowej. Zmiana dotyczy także rangi opracowań graficznych. Obok rynku *stricte* komercyjnej, popkulturowej produkcji masowej – (Witch, Manga) istnieje alternatywny rynek książki, który wyręcza galerie obrazów i muzea w edukacji estetycznej dzieci. Książki bywają dziełami sztuki, wyrafinowanymi przedmiotami kunsztu artystycznego i to one kształtują kulturę estetyczną dzieci. W tej dziedzinie przodują Francuzi (patrz wyd. Rouerque), Japończycy i dynamicznie „wschodzący” Koreańczycy. Także Włosi (Orecchio acerbo) i Hiszpanie (Media Vaca) mają poszczególne oficyny specjalizujące się w książce innowacyjnej, artystycznej.

Targi w Bolonii, ich ranga, skala, rozgłos – dają świadectwo, że książka dla dzieci jest poważnym segmentem kultury światowej. To biznes – bez dwóch zdań – ale także potężne narzędzie kształtujące intelektualną i duchową kondycję małych Europejczyków. W tej wielokulturowej różnorodności nie ma miejsca na zapisy cenzury, czy przemilczenia – książka dla dzieci reaguje natychmiast na wszelkie zmiany w życiu społecznym, komentuje je i objaśnia. Pozostaje żywie nadzieje, że polska książka dla dzieci odzyska rangę, jaką miała na Zachodzie w latach 60. i 70. XX w. Trzeba pamiętać, że jakkolwiek inna była wówczas rola słowa, to przecież polska książka zaistniała dzięki klasie ilustratorów, czyli przetrwała sobie drogę do innych kultur za pośrednictwem obrazu. Graficy przetrarli drogę pisarzom do zagranicznych tłumaczeń. W dobie kultury obrazkowej warto byłoby te niedysiejsze sukcesy powtórzyć.

JOANNA OLECH

RYNEK KSIĄŻKI

Targi Książki dla Dzieci w Bolonii

Targi Książki w Bolonii należą do grupy najbardziej uznanych i największych targów książki na świecie. Tematyka przewodnia imprezy, którą jest książka dziecięca wskazywałaby na dość luźny i zabawowy charakter imprezy. Jednak nic bardziej mylnego. Bolonia to jedna z najbardziej prestiżowych, wyspecjalizowanych i profesjonalnych imprez książkowych. Poziom specjalizacji i profesjona-

lizacji tych targów wyraża się tym, że ich sensem jest sprzedaż praw autorskich, a także podejmowanie problemów międzynarodowej współpracy w produkcji książek i oprogramowania, a nie detaliczny handel pojedynczymi pozycjami, jak możemy to zaobserwować np. w Polsce. Impreza ta stwarza świetną okazję do obserwacji poczynań konkurencji, zaczerpnięcia wzorców, czy poznania aktualnie obowiązującej mody w świecie kolorowych książek dla dzieci, komiksów i ilustracji. Taka sytuacja determinuje rodzaj publiczności odwiedzającej targi. Co prawda, wystawę może odwiedzić każdy, ale skutecznie zniechęcają do tego zaporowe ceny biletów. Dlatego impreza odwiedzana jest przede wszystkim przez wydawców, agentów literackich, autorów, ilustratorów i tłumaczy literatury dla dzieci. Ponadto targi chętnie odwiedzane są również przez producentów filmowych i telewizyjnych oraz producentów zabawek edukacyjnych. Przyjęcie takiej filozofii organizacji imprezy powoduje, że łączna liczba odwiedzających targi nie jest może imponująca, ale dzięki niej specjaliści mogą spokojnie nawiązywać kontakty, zawierać umowy czy planować koedycje. Oszałamiająca jest za to liczba wystawców; każdego roku w Bolonii spotyka się ich około 1400 z ponad 50 państw świata (w tym ok. 200 z terenu Włoch), którzy prezentują swoje najnowsze publikacje dla dzieci, rozwiązania w zakresie produktów multimedialnych oraz prace ilustratorów. Łącznie wystawcy zagraniczni rozmieszczają swoje stoiska na powierzchni ponad 15 tys. m², włoscy wydawcy zajmują natomiast obszar 7 tys. m².

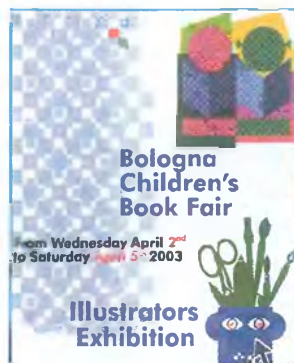
Targi dzielą się na dwie zasadnicze części. Pierwsza z nich poświęcona jest książce, a druga ilustracji, przy czym ta ostatnia ma znaczenie równorzędne, jeśli nie większe niż część poświęcona wynalazkowi Gutenberga. Na kilka dni Bolonia staje się więc światowym centrum wystawy ilustracji, do którego zjeżdżają zarówno ci najbardziej popularni i rozchwytywani, jak i młodzi adepci tej sztuki, szukający szczęścia wśród stoisk wystawców. Taka sytuacja powoduje, iż Targi w Bolonii to niejako tradycyjne miejsce prezentacji najnowszych prac ilustratorów książek dziecięcych, którzy czekają z prezentacją właśnie na to wydarzenie. O randze targów niech świadczy fakt, że podczas ostatniej edycji imprezy o zaprezentowanie swoich prac zabiegało blisko 2000 artystów ilustrujących beletrystykę dziecięcą. Spośród nich wybrano niecałe 200 osób z 60 krajów, a więc jedynie około 10%. Prace wyróżnionych w ten sposób osób wystawiane są na Illustrators Exhibition.

Szczególne miejsce w programie targów zajmuje prezentacja gościa honorowego, który poza przygotowaniem stoiska narodowego,

zobowiązany jest do przygotowania osobnej, dużej wystawy, prezentującej dorobek ostatniego dziesięciolecia w dziedzinie ilustracji, dokonany w państwie pełniącym rolę gościa honorowego. Wystawa ilustracji jest zawsze oddzielona od stoiska narodowego i prezentowana w części o nie-

co innym charakterze niż pawilony handlowe. Część ta służy wyłącznie celom ekspozycyjnym, tam pokazywane są także prace wyłonione do udziału w konkursach. Mieści się tu również „kafeteria literacka”. Wbrew niewinnej nazwie jest to centrum konfrontacji intelektualnych, w którym gospodarze organizują najważniejsze spotkania dotyczące targów, a ich głównymi uczestnikami jest młodzież akademicka. Ta swoista formuła targów charakterystyczna jest tylko dla tej imprezy i wiąże się z niezwykle istotną rolą ilustracji w formule targów.

Ponadto w programie targów bardzo ważną rolę odgrywają prezentacje narodowe. Wydawcy, których rynek wydawniczy nie jest tak silny, aby pojedyncze wydawnictwa samodzielnie działały na targach, mogą zaprezentować się w postaci kolektywnych stoisk, na których poszczególni wystawcy mogą wykupić pojedynczy regał czy nawet pojedynczą półkę. Ze względu na ograniczone środki finansowe z możliwości tej korzysta większość polskich wystawców, dołączając się do stoiska narodowego organizowanego w ostatnich latach przez Instytut Książki. Zdarza się jednak i tak, że grupa kilku najsilniejszych wydawców organizuje własne stoiska firmowe. Swoje książki w Bolonii samodzielnie reprezentowały m.in.: Nasza Księgarnia, Znak, Wydawnictwo, Hokus-Pokus, Media Rodzina, Papilon,

Skrzat, Wilga, Liwona, Bellona, Oficyna Olszynka, Oficyna Wydawnicza G&P, WSiP, Akapit Press, Young Digital Poland.

Polska była nawet gościem honorowym targów w 2003 r. Wtedy też zorganizowała bardzo udaną prezentację ilustracji polskich artystów – z Józefem Wilkonim na czele – znanym i cenionym na świecie ilustratorem pracującym dla wydawnictw francuskich, który stał się bohaterem tych targów.

Targi w Bolonii w 2007 r. odbyły się po raz czterdziesty czwarty. Ta ogromna tradycja nie przeszkadza jednak imprezie iść z duchem czasu. Bolonię cechuje duża otwartość na różnego rodzaju innowacje i nowości, a także postęp techniczny. Niemalże zainteresowanie budzą tutaj multimedia, co ma związek z obecnością na targach silnej grupy wydawnictw edukacyjnych. Całość programu imprez spięta jest w logicznie przemyślany system dostępu do przestrzeni targowej, prezentacji i seminariów, w które targi obfitują. Ukoronowanie starą organizatorów o wysoki poziom i renomę wystawy stanowi różnorodność i prestiżowy charakter nagród, przyznawanych podczas imprezy. Wymienić należy tu przede wszystkim: Nagrody dla Ilustratorów przyznawane w kategoriach Fiction, Non Fiction (z dodatkowym wewnętrznym podziałem na ilustracje dla najmłodszych, dzieci oraz młodzieży), Nagrody Nowe Horyzonty (New Horizons Awards), a także New Media i eBook, Nagrodę na Najpiękniejszą Książkę oraz Nagrodę UNESCO.

TOMASZ KASPERCZYK

RECENZJE

Śladami skandalicznie subiektywnego kanonu
Grzegorza Leszczyńskiego

Lista utworów zebranych przez Grzegorza Leszczyńskiego i opublikowanych w „Świecie Książki Dziecięcej” 7-8/2007 dostarcza recenzentowi prawdziwego natchnienia. Znajduje się na niej tak wiele książek, które aż proszą o szersze omówienia czy dodatkowe komentarze. Do niniejszego tekstu wybrałem dwie z nich, każdą z innej przyczyny. Pierwszą (*Buba*) ze względu na kontynuację, która całkiem niedawno pojawiła się na rynku. Drugą (*W kole*) ponieważ jest praktycznie rzecz biorąc nieznaną, bo należy do katalogu dzieł przeoczonych.

Niezapowiedziane, drugie części udanych utworów, czy też (jak mówi się w odniesieniu do produkcji filmowych) *sequel* przyjmuje się zwykle z niejaką obawą. A nuż autor postanowił wydrenować dobry pomysł i najmniejszym kosztem poprawić stan konta? Sympatyków świetnej *Buby* Barbary Kosmowskiej – bo o tej powieści tu mowa – pragnę więc niniejszym czym prędzej uspokoić. Po drugi tom prezentujący nieco zwariowane życie sympatycznej nastolatki można sięgać bez najmniejszych obaw.

Buba wmaszerowała do polskiej literatury dla nastolatków w 2002 r. Podbiła serca jurorów konkursu literackiego zorganizowanego przez Muzę i Media Rodzina, którzy bez wahania przyznali powieści pierwszą nagrodę. Historie z życia Buby i jej nietypowej rodziny odświeżyły konwencję literatury dla dziewczyn. Tradycyjne wątki zostały zaprawione sporą dozą brawurowego poczucia humoru i połączone z opowieściami dotyczącymi czasami trudnych i delikatnych tematów z życia rodzinnego. Rodzina stanowi bowiem centralny punkt książki Kosmowskiej. Tytułowa bohaterka musi stawić czoło szokującym czasami pomysłom rodziców, ewidentnie przechodzących kryzys wieku średniego, mocujących się z nowymi wyzwaniami. Wyzwania te przyjmują postać czy to (groźby) pozamałańskich romansów czy to nawiedzonej wiedźmy w stylu *new age*. Punktem oparcia dla dziewczyny okazuje się – wbrew pozorom – jedynie dziadek; nonkonformista drwiący ze wszystkich konwenansów, cieszący czytelnika nieokiełznaną radością życia i sardonicznym poczuciem humoru. Buba łączy z dziadkiem zamilowanie do gry w karty, razem wygrywają nawet turniej brydżowy. A w tle wszystkie zwyczajne wydarzenia, które mogą być udziałem licealistki: zajęcia w szkole, pierwsze uczucia, przyjaźnie.

Buba AD 2007 nie zestarzała się zgodnie z tykaniem rzeczywistego zegara – spotykamy ją w następnej klasie szkoły średniej. O ile jednak w pierwszej części autorka kierowała się raczej ku analizie (chciałoby się rzec „wiwiskcji”) życia rodzinnego, o tyle w drugiej znacznie więcej uwagi przywiązuje do kontekstów zewnętrznych wobec gniazda domowego. Na stronach powieści czytelnik spotyka więc koleżankę Buby, która – jak się niespodziewanie okazało – wplątała się z miłości w problemy z narkotykami

i przestępstwami. Pojawia się także ciekawa postać pana Klemensa, pijaczka z parku, wiedzącego jednak czym jest honor i godność. Tytułowy sezon ogórkowy to cykl hazardowych seansów podczas których tytułowa bohaterka ogrywa szulera, który zawładnął najcenniejszym majątkiem Klemensa – rentą i garniturem. Jednym z „bohaterów” drugiej części *Buby* jest także... Internet. Barbara Kosmowska niezwykle dojmująco, choć z właściwym dla całego utworu poczuciem humoru pokazała jak korzystanie z Sieci może uzależniać, alienować, rozbijając wydawało się najsilniejsze więzi rodzinne.

Autorka potrafi także igrzać z oczekiwaniami czytelnika i konwencjami literackimi. W powieści pojawia się typowy wątek „czaru wigilijnego”. Okazuje się, że – inaczej niż w wielu klasycznych utworach dla młodzieży – Wigilia nie czyni wszystkich dobrymi i wrażliwymi.

Warto sięgnąć po *Bubę – sezon ogórkowy*. Warto polecać tę książkę, szczególnie czytelnikom pomiędzy 12 a 16 rokiem życia. Znajdą tam najlepszą – i wcale nieczęsto spotykaną ofertę: zadziorny humor i w efekcie sporo inteligentnego śmiechu, ale także okazję do chwili refleksji czy wzruszenia. Ostatnia strona zakończona jest zaś obiecującym obwieszczeniem: *koniec części drugiej*. Można więc chyba oczekiwać, że jeszcze coś się o Buble dowiemy...

* * *

Druga książka z subiektywnego kanonu, która domaga się szerszego omówienia to *W kole* Roberta Cormiera.

Chwała Grzegorzowi Leszczyńskiemu za włączenie do subiektywnego kanonu Cormiera i jego powieści! Nie ma bowiem szczęścia ten autor w Polsce. Wydano u nas ledwie trzy jego utwory i wszystkie przeszły prawie bez echa. Ukazały się nieliczne ich recenzje i w efekcie pozostają niezbrane dla większości naszych czytelników i bibliotekarzy. A Cormier to przecież klasyk amerykańskiej powieści dla starszych nastolatków! Polski wydawca na czwartej stronie okładki sugeruje nawet, że ... *często bywa nazywany najważniejszym pisarzem w historii literatury młodzieżowej*. Jego powieści są jednak na tyle kontrowersyjne, że jednocześnie funkcjonują jako klasyczne, ale także można je odnaleźć na wszystkich listach tytułów zakazywanych w amerykańskich bibliotekach¹.

¹ Zob. np. zestawioną przez American Library Association listę 100 książek najczęściej zakazywanych w bibliotekach w USA: <http://www.ala.org/ala/oif/bannedbooksweek/bbwlinks/top100challenged.htm> *Czekoladowa wojna* Cormiera jest na 4 miejscu.

Bo to nie są przyjemne książeczki, nie! I łatwe też nie są. Jeżeli *Bubę* możesz bibliotekarzu wręczyć i polecić każdemu (każdej), to *Czekoladowa wojna*, a szczególnie *W kole* to strawa duchowa dla czytelników wybranych. Tych najbardziej dojrzałych i traktujących literaturę poważnie. Jakiś wstęp i pogład na

twórczość Cormiera daje (może nieco ryzykowna) teza, że gdyby Dostojewski wespół z Kafką zajęli się pisaniem dla młodzieży to pewnie powstałaby powieść równie optymistyczna i radosna jak *W kole*.

Przystępując do lektury tej powieści czytelnik staje przed poważnym wyzwaniem. Aby poznać i zrozumieć historię głównego bohatera, nastoletniego Adama Farmera. Należy podjąć trud przebrnięcia przez wielowątkową, porwaną fabułę zaprezentowaną przez polifoniczną narrację, złożyć prawdziwe puzzle tragicznych losów chłopca. Puzzle, w których części elementów brakuje, inne zaś zestawiają się w mgliste przestrzenie. Stenogramy rozmów z bohaterem prowadzonych w szpitalu, ale przez kogoś, kto chyba nie jest lekarzem i które niepokojąco przypominają przesłuchanie, przeplatają się z prowadzoną w pierwszej osobie relacją z rowerowej wyprawy przez kilka stanów. Wyprawy samotnego chłopaka do ojca w szpitalu. Wyprawy, która przypominać może podróż do kresu nocy. Ze strzępów, fragmentów, introspekcji wylania się niejasny obraz rodziny objętej programem ochrony świadków. Ojciec Adama, dziennikarz odkrył kiedyś aferę polityczną sięgającą najwyższych władz. Dla ochrony przed zemstą jemu i jego rodzinie zmieniono tożsamość: otrzymali nowe nazwisko, miejsce urodzenia, musieli przeprowadzić się do innego miejsca zamieszkania, porzucić swoje zawody i pasje. Operacja ta odbywa się we wczesnym dzieciństwie bohatera i chłopiec odkrywa ten fakt przypadkiem i ze zdumieniem. Nie jest tym, za kogo się dotychczas uważał! Wszystko co wiedział o swojej rodzinie i jej dotychczasowym życiu okazało się fikcją i przykrywką wymyśloną i opracowaną przez Agencję Rządową. Od tajemniczego agenta Grey'a, opiekującego się Farmerami płynie wkrótce ostrzeżenie –

wrogowie odkryli was! I nakaz – uciekać. Podczas ucieczki ginie – brutalnie zamordowana na oczach syna matka Adama. Czy ojciec również? Tego nikt nie wie... Kto jest mordercą? Czy Grey rzeczywiście był opiekunem?

Czytelnik właściwie niczego nie może być tutaj pewien... Czy ma do czynienia z thrillerem politycznym? Czy może metaforyczną, kafkowską opowieścią o bezradności jednostki wkręconej w maszynę bezdusznej administracji? A może jest to zapis wizji świata dziecka, które oglądało śmierć rodziców w przerażającym wypadku i swoimi fantazjami stara się jakkolwiek wytłumaczyć, zracjonalizować ten fakt? Cormier nie pomaga czytelnikowi. Ostatnie strony powieści rozsypują pracowicie dopasowaną układankę. Nic nie jest takie jak się wydawało. Taki właśnie jest świat Adama Farmera. Taki jest nasz świat. Jego symbolem jest lęk matki chłopca: „Nigdy Nie Wiadomo Co Się Stanie”. Powieść *W kole* pozornie pozbawiona jest pozytywnych przesłań. Pokazuje rzeczywistość jako wrogą przestrzeń, gdzie nieprzyjaciel może pojawić się zawsze i z każdej strony. Wydaje się jednak, że jest w mrocznej powieści Cormiera jasna smuga. Byłaby nią wiara w heroizm, wierności sobie i wyznawanym wartościom. Adam chociaż jest na dnie rozpacz i samotności nie zdradza swojego ojca, podejmuje uporczywe (choćby imaginacyjne i beznadziejne) próby odnalezienia rodzica. „Jest zimno i gdy tak pedałuję, wiatr niczym wąż wślizguje mi się w rękawy i pod kurtkę (...) Ale jadę dalej, kręcę pedałami, kręcę...”. Podobne przesłanie zawierał zresztą inny utwór Cormiera – *Czekoladowa Wojna*. Bohater tamtej książki również był gotów walczyć zażarcie i do końca – za swoją niezależność. Utwory amerykańskiego autora to trudna pochwała tej walki.

Na marginesie tych rozważań przychodzi do głowy koncept zestawienia listy „kultowych” zagranicznych autorów dla dzieci i młodzieży, których utwory w Polsce „nie chwyciły” lub cieszyły się zaskakująco umiarkowanym powodzeniem. Oprócz Cormiera znalazłby się tutaj pewnie Roald Dahl, Cornelia Funke, Philip Pullman... Warto by kiedyś zastanowić się dlaczego?

MICHAŁ ZAJĄC

□ Barbara Kosmowska: *Buba – sezon ogórkowy*. Łódź: Wydaw. Literatura, 2007, s. 238.

□ Robert Cormier: *W kole*. Warszawa: Wydaw. Egmont, 2005, s. 231.

WYDARZENIA

Amelka
Katarzyny Majgier
najlepszą książką

Książka *Amelka* Katarzyny Majgier została wyróżniona tegoroczną Nagrodą Literacką im. Kornela Makuszyńskiego.

Nagroda Literacka im. Kornela Makuszyńskiego to wyróżnienie przyznawane co rok żyjącemu polskiemu autorowi za książkę dla dzieci młodszych. Książki mogą zgłaszać czytelnicy, wydawcy, a także biblioteki i inne instytucje.

O przyznaniu nagrody decyduje jury powoływane przez organizatora – Miejską Bibliotekę Publiczną w Oświęcimiu oraz redakcję magazynu „Guliwer”. Z nominowanych w tym roku do nagrody książek wydanych w 2006 r., najlepsza okazała się *Amelka*, która ukazała się w ramach serii „Magnes” wydawnictwa Egmont Polska Sp. z o.o. prezentującej twórczość nowych polskich autorów i promującej dobrą polską literaturę dla dzieci w wieku 9-12 lat. To już druga pozycja w ramach serii, która zdobyła tę prestiżową nagrodę (w 2006 r. nagrodzona została *Małgosia z Leśnej Podkowy* Beaty Wróblewskiej).

W NUMERZE:

PROBLEMY: Nowe tendencje w europejskiej książce dla dzieci (Barbara Olech); **RYNEK KSIĄŻKI:** Targi Książki dla Dzieci w Bolonii (Tomasz Kasperczyk); **RECENZJE:** Śladami skandalicznie subiektywnego kanonu Grzegorza Leszczyńskiego [recenzje książek: *Buba – sezon ogórkowy* B. Kosmowskiej, *W kole* R. Cormiera] (Michał Zajęc); **WYDARZENIA:** *Amelka* Katarzyny Majgier najlepszą książką.

Komitet redakcyjny: dr Grzegorz Leszczyński (przewodniczący), Ewa Gruda, dr Grażyna Lewandowicz-Nosal, Hanna Diduszko, Lidia Błaszczuk, dr Michał Zajęc.

Redakcja: Jadwiga Chruścińska, Dorota Grabowska, Elżbieta Matusiak.

Zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Promocja Czytelnictwa ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.